

PREGĂTIREA PENTRU IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE

GHID DE PRACTICĂ

SOS CHILDREN'S
VILLAGES

CELCIS

FICE

INTERNATIONAL
FEDERATION OF
CHILDREN'S
COMMUNITIES

FONPC
Federatia
Organizațiilor
Neguvernamentale
Pentru
Copii
România

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship
(REC) Programme of the
European Union

PREGĂTIREA PENTRU IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE
Ghid de practică

CASETĂ TEHNICĂ

©SOS Children's Villages International și ©CELCIS, Centrul de Excelență pentru Copiii în Îngrijire, Universitatea din Strathclyde, 2017

Publicată în Austria de SOS Satele Copiilor Internațional

Prima publicare în decembrie 2017
A doua publicare în decembrie 2018

Prezenta ediție în limba română este publicată în România de SOS Satele Copiilor România

www.sos-satelecopiilor.ro

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată într-un sistem de recuperare sau transmisă sub nicio formă și prin niciun tip de mijloace fără permisiunea prealabilă scrisă a SOS Satele Copiilor Internațional și a CELCIS sau fără respectarea prevederilor exprese ale legii sau a condițiilor convenite cu organizația competentă pentru drepturile de reprografie. Solicitățile în primă instanță în legătură cu reproducerea în afara celor de mai sus trebuie transmise către SOS Satele Copiilor Internațional la adresa de mai jos.

SOS Satele Copiilor Internațional

Hermann-Gmeiner-Str.51

A-6020 Innsbruck

Austria

Email: train4childrights@sos-kd.org

Citate

Citatele din declarațiile tinerilor care ies din îngrijire incluse în *Ghidul de practică* au fost preluate din cele cinci țări partenere implicate în proiectul *Prepare for Leaving Care (2017-2018)*, exceptând situația în care se indică în mod diferit.

Concept și grafică de

Bestias Design

Coperta fotografică de

Romana Glavurdić

Autori

Nigel Cantwell, Chrissie Gale, Kenny McGhee, Kate Skinner

Consiliul editorial

Maria Dantcheva, Chrissie Gale, Ronan Mangan, Gabriella Rask,
Florence Treyvaud Nemptov

Această publicație a fost produsă cu asistența Uniunii Europene. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a SOS Satele Copiilor Internațional și nu poate fi considerat a reflecta în niciun fel opiniile Uniunii Europene.

MULȚUMIRI

SOS Satele Copiilor Internațional și CELCIS doresc să mulțumească tuturor celor care s-au implicat în acest proiect, precum și în elaborarea și realizarea acestei publicații.

Autori principali: Nigel Cantwell, Chrissie Gale, Kenny McGhee, Kate Skinner.

Consiliul editorial: Maria Dantcheva, Chrissie Gale, Ronan Mangan, Gabriella Rask, FlorenceTreyvaud Nemtzov.

CONTRIBUȚII LA NIVEL DE PARTENER

CELCIS: Irene Stevens și Ian Milligan.

Austria: FICE Austria; Bundesjugendvertretung; Dachverband Österreichischer Jugendhilfeeinrichtungen; Bundesverband Therapeutischer Gemeinschaften; Liga für Kindergesundheit; FICE International; FICE Europe; Fabienne L., Katharina J., Mariam K., Adrijan S., Gabriel H., Marcus G., Sascha R., Chiara L., Josef T., Manuel S., Grupul de experți tineri.

Bulgaria: SOS Children's Villages Bulgaria; Karaleeva Konstantsa, Ministry of Youth and Sport; Radostina Paneva, Radina Todorova, Child Protection State Agency; Eva Zhecheva, State Ombudsman; Nina Todorova and Zlatev Nikolay, Master Trainers; Iliya A., Galina G., Bozhidar I., Kremena I., Julia K., Veronika M., Asen N., Simeon N., Kalinka S., Temenuzhka Y., Hristov Z., Grupul de experți tineri.

Croația: SOS Children's Villages Croatia (SOS Dječje Selo Hrvatska); Chamber of Social Workers; Ministry for demography, family, youth and social Policy; Children's Ombudsman Office; Suncana Kusturin, Toni Maglica, Formatori principali; Grupul de experți tineri.

Estonia: SOS Children's Villages Estonia; Helen Jõks, Ministry of Social Affairs; Maarja Kuldjärv, Social Insurance Board; Ingrid Sindi, University of Tallinn; Marina Sepp, Estonian Union of Alternative care care-givers (EATL), Enelis Linnas – Estonian Health Development Institute; Kristi Liiv, Kiira Gornischeff, Formatori principali; Valle M., Eidi P., Jaanika R., Aigar S., Oliver S., Anna Š., Nelli-Anett K. Alina V., Evelyn K., Grupul de experți tineri.

Ungaria: SOS Children's Villages Hungary; Rita Herczeg, Child Right Representative in Integrated Legal Protection Service (IJSZ); Zita Csöke, Leader of Youth Facilities in State Care (TEGYESZ); Emőke Bányai, Researcher and Board member of SOS Children's Villages Hungary; Andrea Rác, Researcher and Professor in Károly Gáspár University; Csilla Morner, Corporate Fundraiser in SOS Children's Villages Hungary; Léna Szilvási, Programme Development Director in SOS Children's Villages Hungary; Ernő Bogács, representative in General Directorate of Social Affairs and Child Protection (SZGYF); Gabriella Varró, Tânăr expert extern în cadrul SOS Children's Villages Hungary; Árpád Foldessy, Szilvia Gyurkó, Formatori principali; Norbert F., István B., Andrea F., Barbara G., Zoltán K., Gábor K., Zoltán T., Bernadett H., Kitti J., Zsófia N., Grupul de experți tineri.

Italia: SOS Children's Villages Italy (SOS Villaggi dei Bambini Onlus); Ministry of Labor and Social Policies; Associazione Agevolando; UNICEF; Coordinamento Nazionale Comunità per Minori (CNCM); Coordinamento Nazionale Comunità di Accoglienza (CNCA); Istituto degli Innocenti; Autorità Garante per l'Infanzia e l'Adolescenza; Garante dell'Infanzia e

dell'Adolescenza del Comune di Palermo; Garante infanzia e adolescenza Comune di Milano; Garante infanzia e adolescenza Regione Lombardia; Ufficio del Garante Regionale Diritti della Persona del Veneto; Consiglio Nazionale Ordine Assistenti Sociali (CNOAS); University Milano-Bicocca; Care Leavers Network of Agevolando; Marzia Saglietti and Lisa Cerantola, Formatori principali; Valerio Belotti, Expert tânăr proiect national; Adina, Diana Elena, Etienne Fabio, Jenny, Jhon, Elisa, Matteo, Michela, Raffaella, Grupul de experți tineri.

Letonia: SOS Children's Villages Latvia (SOS Latvijas SOS-Bernu Ciematu Asociacij), Ministry of Welfare; The State Inspectorate For Protection Of Children's Rights Ombudsman Office; Latvia Mentor; Guna Garokalna-Bihela, Valters Melderis, Formatori principali; Artūrs Pokšāns, Expert în participarea Tinerilor și formator; Grupul de experți tineri.

Lituania: SOS Children's Villages Lithuania (SOS vaikų kaimų Lietuvoje draugija); Kazimieras Simonavičius University, Vilnius City Municipality Administration, Institution of the Ombudsperson for Children's Rights, VšĮ "Actio Catholica Patria; Dalia Gaidamavičiūtė-Apulsė, Rimvydas Augutavičius, Rita Škriadaitė- Vrubliauskė, Formatori principali; Grupul de experți tineri.

România: Formatori principali: Roxana Silvia Stoica și Elena Maria Ionita. Grupul de experți tineri: Andreeas Novacovici, Alexandru Napoleon Valentin, Sorina Stan, Catalin Tudorica, Zinica Cernat, Niculaie Nagy, Ana Maria Preda, Bogdan Stranutu, Elena Gheorghe, Mihai Chinez, Gavril Chinez, Alexandru Sbirnau. Comitetul național de coordonare: Nicoleta Moldovanu – SOS Satele Copiilor România, Florina Balint - Comitetul național de coordonare, Cristina Bagoli – formator Centrul de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale, Vișinel Bălan – Vocea Copiilor Abandonați, Mirela Franciug – Consilier, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Cristiana Iancu – Șef Serviciu, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sector 3, Daniela Gheorghe – Director Executiv FONPC – Federația Organizațiilor neguvernamentale pentru Copil. Parteneri naționali: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Bacău, DGASPC Sibiu, DGASPC sector 2, DGASPC sector 3, DGASPC sector 4, Organizația Umanitară Concordia. Instituții susținătoare: Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Centrul de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale (CRIPS), organizația Vocea Copiilor Abandonați.

Spania: SOS Children's Villages Spain (Aldeas Infantiles SOS) GD Services for the Family and Childhood: Ministry of Health, Social Affairs and Gender Equality of Spain; National University of Education At Distance (UNED); GD of Youth of the Canary Island Government; GD of Childhood and Youth of the Catalanian Government: Area of Youth Under Protection and Youth Out Of the System Support; Institute of Social and Health Care in Canary Island; Ataretaco NGO (Canary Island); Federation of Entities with Assisted Apartments; Andrea Madera, Irene Martín, Raquel López and Alba Martínez, Master Trainers; Young Expert Group.

Echipa de producție: Mary Brezovich, Serviciile lingvistice ale SOS Satele Copiilor și Bestias Design.

SOS Satele Copiilor Internațional dorește să adreseze mulțumiri speciale DG Justiție a Comisiei Europene pentru sprijinul financiar și asistența permanentă acordate în implementarea proiectului, precum și Rețelei Eurochild pentru eforturile de conștientizare cu privire la rolul critic jucat de profesioniștii în îngrijire în asigurarea calității îngrijirii.

CUVÂNT ÎNAINTE

CELCIS și SOS Satele Copiilor Internațional împărtășesc un angajament comun, alături de multe alte părți, și anume de a se asigura că tinerii și copiii privați de îngrijire parentală sau care sunt expuși riscului de a o pierde, se pot bucura totuși de drepturile pe care le au și pot beneficia de asistența, îngrijirea și atenția pe care le merită.

Am avut plăcerea de a colabora îndeaproape pentru a produce acest *Ghid de practică privind pregătirea pentru ieșirea din îngrijire*, pe baza informațiilor furnizate de UNCRC și raportându-ne la Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor. Un aspect important este reprezentat de faptul că cele patru principii care stau la baza conținutului *Ghidului de practică* - construirea de relații susținute bazate pe îngrijire și respect cu tânărul care iese din îngrijire, niveluri ridicate de participare, promovarea și protejarea tuturor drepturilor omului, ale copiilor și tinerilor și necesitatea unei abordări intersectoriale - au reieșit chiar din acest proiect.

Oferirea unei îngrijiri de calitate și respectarea drepturilor tinerilor în tranziția de la sistemul de îngrijire la o viață independentă sunt responsabilitățile noastre colective și esențiale. Astăzi, pentru majoritatea tinerilor, evoluția către un trai independent și spre propria locuință, găsirea de locuri de muncă sau posibilități de formare satisfăcătoare, continuarea educației, păstrarea unei bune stări de sănătate și dobândirea unui sentiment pozitiv de bunăstare sunt pași importanți în calea acestora către viața de adult. Această perioadă este, de regulă, una a speranței și așteptărilor.

Știm că există tineri care ies din îngrijirea alternativă și ajung să aibă vieți împlinite și de mare succes. Cu toate acestea, am ascultat și poveștile unor copii și tineri care au trăit experiența îngrijirii în 10 țări participante la cele 2 proiecte co-finanțate prin Comisia Europeană (Austria, Bulgaria, Croația, Estonia, Italia, Ungaria, Letonia, Lituania, România și Spania) și care ne-au vorbit nu doar despre anticiparea cu nerăbdare a următoarei etape din viețile lor, ci și despre provocările cu care se confruntă și sentimentele de singurătate, anxietate și uneori chiar teamă pe care le au. Aceste mesaje profund importante trebuie auzite și traduse în măsuri de către profesioniști: tinerii care ies din îngrijire au vorbit despre preocupările pe care le au cu privire la protecție, nivelurile inadecvate de sprijin de la toți furnizorii de servicii și, cel mai important pentru ei, maniera nesatisfăcătoare și uneori nepăsătoare în care le este oferit acest sprijin. Mulți simt că nu sunt ascultați și că nevoile și dorințele lor nu sunt satisfăcute pe deplin de cei responsabili să îi sprijine în procesul de ieșire din îngrijire.

Recunoaștem eforturile care sunt depuse în fiecare zi, în întreaga lume, în scopul îmbunătățirii sprijinului acordat tinerilor care ies din îngrijire. Acestea fiind spuse, recunoaștem cu tristețe și faptul că este nevoie de îmbunătățirea continuă a eforturilor pe care le depunem în demersurile noastre comune de a ne asigura

că tinerii care ies din îngrijire beneficiază de cea mai bună pregătire posibilă și de sprijin ulterior în tranziția de la sistemul de îngrijire spre perioada ulterioară părăsirii acestui sistem. *Ghidul de practică privind pregătirea pentru ieșirea din îngrijire* a fost deci elaborat pentru a-i informa și echipa pe toți cei care au un rol de îndeplinit în susținerea tinerilor în tranziția de la îngrijire spre viața de adult și independență, precum și pentru a încuraja o abordare centrată pe tineri în acest rol important. *Ghidul de practică* este relevant și pentru factorii de decizie și decidenții politici, precum și pentru cei care promovează schimbarea. Sperăm că acest Ghid de practică va contribui semnificativ la dezvoltarea contextelor favorizante pentru realizarea acelor schimbări reale și de lungă durată care sunt în mod evident necesare și la care tinerii care ies din îngrijire au un drept absolut.

Capacitarea copiilor și tinerilor pentru a contribui la schimbările în modul în care sistemul are grijă de ei a fost punctul central al acestui proiect, iar participarea lor permanentă în procesul nostru colectiv de învățare va fi fundamentală pentru garantarea schimbărilor la care toți aspirăm. Și, drept urmare, nu putem mulțumi suficient celor 68 de tineri care ies din îngrijire, participanți la Exercițiul de determinare a sferei de aplicare din cele 5 țări participante; aceștia ne-au împărtășit experiențe puternice și ne-au oferit informații valoroase pentru care le suntem profund recunoscători. Dorim, de asemenea, să mulțumim și celor 38 de organizații regionale și locale participante care au contribuit cu informații pentru elaborarea acestui document.

CELCIS și SOS Satele Copiilor Internațional vor continua să susțină și să se asigure că profesioniștii care lucrează cu copiii și tinerii în îngrijire alternativă beneficiază de formarea și sprijinul necesar pentru a putea oferi cea mai bună îngrijire posibilă tinerilor care ies din îngrijire și a le garanta acestora o tranziție pozitivă către un trai independent. Fără doar și poate, Statele, precum și autoritățile regionale și locale trebuie să își conducă sistemele și serviciile pentru a putea investi proactiv în consolidarea și menținerea abilităților și cunoștințelor tuturor profesioniștilor și persoanelor de îngrijire la un nivel care să le permită să ofere sprijin complet tinerilor care ies din îngrijire.

În cele din urmă, dorim să mulțumim și pentru eforturile consecvente și progresive depuse de Direcția Generală de Justiție a Comisiei Europene pentru realizarea drepturilor copiilor și tinerilor și pentru punerea unui accent special pe cei care acum fac cei mai importanți pași către un viitor de succes și plin de împliniri.

Jennifer Davidson
Director Executiv, CELCIS

Norbert Meder
CEO, SOS Satele Copiilor Internațional

CUVÂNT ÎNAINTE AL GRUPULUI INTERNAȚIONAL DE TINERI EXPERȚI

„Sunt stăpânul propriei mele vieți și al opțiunilor pe care le aleg. Sunt liber să fac ce îmi place și să decid cum doresc să fac aceste lucruri. Am abilitățile necesare pentru a duce un trai independent și a-mi rezolva problemele emoționale. Atunci când mă simt slab și vulnerabil, știu că: Este normal să mă simt așa. Nu îmi este teamă să caut ajutor și mă pot baza pe relații construite pe încredere și sinceritate cu persoanele de îngrijire, asistenții sociali și alți oameni. Nu mi-e rușine de faptul că am fost în îngrijire alternativă. Mă simt confortabil cu viața mea de zi cu zi și pot să visez. Mi-am încheiat cu succes educația și am găsit un loc de muncă în care să mă realizez. Viața mea este în propriile mele mâini”. Am creat această viziune în cadrul întâlnirii Grupului Internațional al Tinerilor Experți organizată în Granada în noiembrie 2017. Vom reuși cu toții să o împlinim? Nu știm încă acest lucru. În cadrul întâlnirii din Granada am identificat împreună de ce anume avem nevoie pentru a ne apropia și mai mult de această viziune. Sunt mulți factorii care vor juca un rol. Anumiți factori stau în puterea noastră, în timp ce alții stau în puterea oamenilor și instituțiilor care ne-au oferit îngrijire și ne-au însoțit pe drumul spre viața de adult și independență. Vă invităm să citiți aceste puncte și să vă gândiți la modul în care furnizorii de îngrijire alternativă și cei care lucrează în acest sistem pot contribui la transformarea acestei viziuni în realitate.

Sprrijiniți-ne în călătoria noastră și faceți-ne și mai puternici!

Toți avem atuuiri, însă pentru a ni le putea dezvolta și a deveni astfel și mai puternici avem nevoie de sprijin afectiv, academic, de orientare și suport profesional în domenii cum ar fi sănătate și aspecte sociale. Avem nevoie de cineva care să stea alături de noi în momentele de cotitură din viețile noastre: când părăsim serviciul rezidențial, când ne alegem profesia, când căutăm o locuință. De asemenea, avem nevoie de cineva și în alte provocări cu care ne confruntăm, cum ar fi începerea facultății, exersarea abilităților în bucătărie, organizarea timpului liber și controlul anumitor trăiri, cum ar fi singurătatea sau disperarea - chiar și atunci când avem mai mult de 18 ani. Acest sprijin poate veni din partea persoanelor de îngrijire, profesorilor, asistenților sociali, familiei și prietenilor. Există însă și alte resurse care pot fi importante pentru noi, cum ar fi colegii, psihologii, psihoterapeuții, alți studenți, animalele de companie, hobby-urile. Bursele ne pot rezolva problemele pe care le avem cu banii și ne permit să avem mai mult timp pentru noi și hobby-urile noastre.

Haideți să ținem legătura!

Un proces de ieșire din îngrijire de succes are la bază relații bune cu persoanele de îngrijire și asistenții sociali. Ne dorim ca profesioniștii să ne abordeze situațiile în mod individual și să ne asculte. Relațiile puternice ne ajută să ne dezvoltăm încrederea și să putem vorbi despre lucruri dificile. Este vital să știm că există cineva căruia îi pasă de noi, cineva care nu ne judecă și, chiar și atunci când facem pași greșiți, este acolo care să ne ajute.

Luați-ne opinia în considerare!

Chiar și opiniile tinerilor care ies din îngrijire sunt importante. Uneori, unii cred că știu ce e bine pentru noi, însă noi vrem să explicăm ce dă rezultate pentru noi. Sperăm că perspectivele noastre vor contribui la îmbunătățirea îngrijirii alternative. Și asta pentru că ne dorim ca următoarea generație de copii și tineri în îngrijire alternativă să beneficieze de condiții optime de creștere, să se dezvolte și să trăiască o viață fericită.

*Grupul Internațional de Tineri Experți din cadrul proiectului Prepare for Leaving Care
Confirmat de către Grupul Internațional de Tineri Experți din cadrul proiectului Leaving Care*

CONTEXT

Părăsirea sistemului formal de îngrijire alternativă este o etapă importantă atât pentru tineri, cât și pentru furnizori de servicii responsabili de îngrijirea și dezvoltarea acestora. Aceasta ar trebui să dea măsura eficacității investițiilor făcute în serviciile furnizate de Stat și de organizații neguvernamentale (entități nestatale), precum și a abilităților profesioniștilor în îngrijire de a capacita tinerii care ies din îngrijire și de a le facilita acestora tranziția spre un trai independent de succes și spre a deveni membri activi ai comunităților din care fac parte. Cu toate acestea, deși datele despre tinerii care ies din îngrijire sunt inconsecvente și relativ insuficiente în multe țări, cele care există oferă o experiență de lectură deprimantă. Deși unii dintre tinerii care ies din îngrijire ajung să trăiască vieți de succes și pline de împliniri, mulți alții se chinuie perioade îndelungate. Doar foarte puțini tineri rămân în plasament și după vârsta de 18 ani, iar majoritatea ies din sistem la doar 16 sau 17 ani. Pe scurt, aceștia sunt supuși unor tranziții comprimate și accelerate spre viața de adult, fapt care le accentuează vulnerabilitățile și marginalizarea în sistemul de educație, pe piața muncii și în alte sfere ale vieții în societate.

Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor asigură un cadru valoros pentru dezvoltarea unor servicii de îngrijire a copilului de calitate. Liniile de îndrumare conțin recomandări clare adresate Statelor de a elabora și dezvolta politici și servicii pentru copiii și tinerii care trebuie să părăsească centrele de plasament la împlinirea vârstei legale - atunci când împlinesc vârsta ieșirii din îngrijire. Liniile de îndrumare fac apel și la sprijinirea tinerilor care ies din îngrijire pentru a le permite acestora „să își asume independența și să se integreze pe deplin în comunitate, în special prin dobândirea de deprinderi sociale și de viață”¹.

Crearea unui sistem de îngrijire a copilului care să includă și sprijin pentru tinerii care ies din îngrijire într-o manieră care să le promoveze, respecte și afirme drepturile necesită investiții permanente în legislație, planificare strategică, structuri și responsabili de implementare, inclusiv specialiști și persoane de îngrijire. Susținerea drepturilor copiilor și tinerilor care au fost în sistemul de îngrijire este o prioritate pentru Organizația Națiunilor Unite, Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Această abordare include și un apel făcut către țări să dezvolte o forță de muncă intersectorială capabilă să adopte și să aplice o abordare bazată pe drepturi în munca depusă. Divizia pentru Drepturile Copiilor a **Consiliului Europei** a demonstrat un angajament permanent față de această temă, la început prin **Recomandarea privind drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale**² din anul 2005 și ulterior în **Recomandarea privind drepturile copiilor și servicii sociale propice copiilor și familiilor**³ din anul 2011. În mod specific, formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii în îngrijire alternativă este subliniată ca prioritate cheie în **Strategia privind drepturile copilului (2016-2021)** promovată de Consiliu.

Pregătirea pentru ieșirea din îngrijire - Un sistem de protecție a copilului care lucrează pentru profesioniști și tineri și Ieșirea din îngrijire –

O abordare integrată cu privire la dezvoltarea capacității profesioniștilor și a tinerilor sunt două proiecte cu durata de 2 ani fiecare, co-finanțate de Direcția Generală Justiție a Comisiei Europene și coordonate de SOS Satele Copiilor și CELCIS. Obiectivul general al proiectelor este să integreze o cultură bazată pe drepturile copilului în rândul profesioniștilor în scopul îmbunătățirii realizărilor pentru copii și tineri, în special în pregătirea pentru ieșirea din îngrijirea alternativă. Proiectele sunt implementate în zece țări UE și implică peste 65 de parteneri naționali, inclusiv ministere, autorități publice, avocați ai poporului, organizații orientate spre copii și tineri, precum și peste 80 de tineri.

Acest Ghid de practică a fost elaborat cu scopul atingerii obiectivelor internaționale prin îmbogățirea cunoștințelor și abilităților profesioniștilor, persoanelor de îngrijire și altor factori interesați responsabili de sprijinirea copiilor și tinerilor care ies din îngrijire.

CUVÂNT ÎNAINTE AL SOS SATELE COPIILOR ROMÂNIA

Asociația SOS Satele Copiilor România este promotorul serviciilor de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă pentru copii și tinerii aflați în îngrijire alternativă în România. Pregătirea corespunzătoare a tinerilor pentru ieșirea din îngrijire și acompanierea lor ulterioară sunt esențiale pentru o bună integrare socială și profesională a tinerilor din sistemul de protecție specială a copilului. Pentru realizarea lor, însă, este nevoie de alocarea adecvată de resurse umane, materiale, informaționale și financiare.

SOS Satele Copiilor România a avut și are personal bine pregătit care să lucreze cu adolescenții și tinerii aflați în îngrijire. Acest lucru a fost și este posibil prin facilitarea accesului acestuia la sesiuni de formare, la supervizare și intervizare, la diferite seminarii și ateliere și, nu în ultimul rând, la feedback-urile oferite de tinerii care au ieșit din îngrijire.

Preocuparea constantă de dezvoltare a abordărilor, metodelor și instrumentelor de lucru cu tinerii, a determinat Asociația SOS Satele Copiilor România să accepte imediat propunerea venită din partea Federației SOS Children's Villages International de a intra, alături de alte Asociații SOS, într-un proiect ce urma a fi depus în vederea obținerii de finanțare de la Comisia Europeană. Acceptul SOS Satele Copiilor România a avut în vedere și nevoia foarte mare a specialiștilor din serviciile publice și private de a beneficia de formare pe această temă și s-a bazat și pe parteneriatele solide pe care le are cu autoritățile și instituțiile publice de la nivel central și județean, precum și cu ONG-urile care oferă servicii copiilor și tinerilor aflați în îngrijire.

Mii de tineri ies anual din sistemul de protecție specială a copilului și, neavând alături familia, au, în continuare, nevoie de sprijinul persoanelor de referință din sistemul de protecție specială. Chiar dacă, cadrul legislativ nu este suficient de clar, considerăm că motivația specialiștilor și principiile și instrumentele pe care le punem la dispoziția acestora prin acest *Ghid practic*, vor contribui la îmbunătățirea vieții tinerilor care ies din îngrijire.

Participarea tinerilor în luarea deciziilor care îi privesc este un principiu de bază în cadrul proiectului. Grupul de tineri creat pentru a ne însoți pe toată perioada de implementare a proiectului, inclusiv în cadrul sesiunilor de formare, ne sprijină să rămânem concentrați pe nevoile lor și să găsim soluții adaptate contextului local.

În cadrul acestui proiect, organizăm 7 sesiuni de formare pentru 120 de specialiști. Le vom oferi toate cunoștințele și abilitățile necesare pentru a lucra cu tinerii care ies din îngrijire și îi vom încuraja să fie promotori ai noii abordări centrate pe formarea deprinderilor de viață independentă din prima zi a intrării în serviciile de îngrijire alternativă, pe colaborarea inter-instituțională și pe acompanierea tinerilor după ieșirea din îngrijire.

Formăm un număr relativ mic de specialiști, dar toți ceilalți vor avea posibilitatea de a se lăsa inspirați de *Ghidul practic* dezvoltat de Federația SOS Children's Villages International, în parteneriat cu CELCIS, într-un proiect anterior și tradus în limba română în cadrul acestui proiect. Este primul ghid pe această temă, dezvoltat la nivelul Uniunii Europene ținând cont de experiența tinerilor din mai multe țări din Europa și suntem convinși că va fi o sursă utilă de informații și pentru multe alte inițiative similare care vor urma.

Vă urăm lectură plăcută și curaj!

CUPRINS

1. INTRODUCERE LA GHIDUL DE PRACTICĂ	13
1. De ce este nevoie de acest <i>Ghid de practică</i> ?	14
2. Care este scopul acestui <i>Ghid de practică</i> ?	16
3. Cui i se adresează acest <i>Ghid de practică</i> ?	17
4. Ce teme ar trebui să abordeze acest <i>Ghid de practică</i> ?	18
5. Cum se utilizează <i>Ghidul de practică</i>	19
2. DEFINIȚII	21
3. VOCILE TINERILOR: EXPERIENȚA IEȘIRII DIN ÎNGRIJIRE ÎN AUSTRIA, BULGARIA, CROAȚIA, ESTONIA, UNGARIA, LETONIA, LITUANIA, ITALIA, ROMÂNIA ȘI SPANIA	25
4. PRINCIPII DE ÎNDRUMARE	31
Principiul I: Construirea de relații susținute de îngrijire și respect	33
Principiul II: Aspirarea la niveluri ridicate de participare	34
Principiul III: Promovarea și protejarea tuturor drepturilor omului, ale copiilor și tinerilor	36
Principiul IV: Necesitatea unei abordări intersectoriale	37
5. SPRIJINIREA TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE: CINE AR TREBUI SĂ FIE IMPLICAT?	39
6. IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE CA PROCES CONTINUU	43
1. Un continuum al îngrijirii	44
2. Împărțirea responsabilităților în timpul procesului	46
7. ÎNȚELEGEREA NEVOILOR TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE	49
Recunoașterea provocărilor pentru tinerii care ies din îngrijire	50
a) Înțelegerea dinamicii afective a ieșirii din îngrijire	53
b) Promovarea stabilității pe durata schimbării	54
c) Importanța practicii bazate pe relații	55
d) Construirea rezilienței	56
e) Satisfacerea nevoilor complexe	59
f) Adoptarea unei abordări flexibile	62

8. PLANURILE DE PARCURS ȘI PROCESUL DE PLANIFICARE 65

1. O introduce la planurile de parcurs 67
2. Procesul de Planificare a parcursului 69
Când ar trebui să înceapă procesul de Planificare a parcursului? 69
Ce implică procesul de planificare a parcursului? 70
3. Colaborare intersectorială: importanța colaborării cu alți profesioniști și alte instituții/organizații în elaborarea și implementarea planurilor de parcurs 71

9. ELABORAREA UNUI PLAN DE PARCURS: SARCINI PENTRU PERSONALUL DEDICAT 73

1. Inițierea relației și cunoașterii tânărului care iese din îngrijire 75
2. Colectarea informațiilor 79
3. Conturarea unei imagini clare asupra nevoilor, țelurilor și aspirațiilor tinerilor care ies din îngrijire: acum și în viitor 80
4. Identificarea surselor de sprijin pentru satisfacerea nevoilor, dorințelor și aspirațiilor personale ale tânărului care iese din îngrijire 83
5. Mentoratul între egali (Inter pares) 85

10. ELABORAREA UNUI PLAN DE PARCURS: IMPORTANȚA PARTICIPĂRII DEPLINE ȘI REALE A TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE ÎN DEFINIREA VIITORULUI ACESTORA 91

- Indicatori ai bunelor practici privind participarea 94

11. CONȚINUTUL UNUI PLAN DE PARCURS 95

1. Recapitularea importanței planificării parcursului 96
2. Teme cheie într-un plan de parcurs 100
  - A. Sănătate și bunăstare 101
  - B. Dezvoltare personală 103
  - C. Familie și prieteni 104
  - D. Învățare și muncă 106
  - E. Unde mi-aș dori să trăiesc 107
  - F. Deprinderi practice 108
  - G. Bani 109
  - H. Drepturi și aspecte legale 110
3. Revizuirile periodice ale planurilor de parcurs 111

12. PERIOADA ULTERIOARĂ ÎNGRIJIRII ȘI INDEPENDENȚA **113**

1. Tranziția spre independență 115
2. Relații stabile 115
3. Acces permanent la servicii și sprijin în perioada ulterioară îngrijirii 117

13. SENSIBILIZARE PENTRU SCHIMBARE: DUCÂND LUCRURILE MAI DEPARTE **119**

1. Sensibilizare în scopul consolidării legilor și politicilor 121
2. Colectarea de date 121
3. Angajamentul față de livrarea serviciilor și resurse 122
4. Construirea capacității forței de muncă 123
5. Monitorizare și evaluare sistematică 123
6. Promovarea atitudinilor pozitive 124
7. Sensibilizare în scopul schimbărilor pozitive 124

ANEXE **125**

- Anexa 1: Un rezumat al liniilor de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor 126
- Anexa 2: Convenția organizației națiunilor unite cu privire la drepturile copilului într-o formulare adaptată tinerilor 129
- Anexa 3: Articolele conținute în declarația universală a drepturilor omului 130
- Anexa 4: Modele de participare 132
- I. Scara lui Hart privind participarea 132
  - II. Căile lui Shier privind participarea 135
  - III. Modelul lui Lundy privind participarea copiilor bazată pe drepturi 136
- Lectură suplimentară 138
- Note de final 141

SECȚIUNEA

1

**INTRODUCERE
LA *GHIDUL DE
PRACTICĂ***

INTRODUCERE LA *GHIDUL DE PRACTICĂ*

1. DE CE ESTE NEVOIE DE ACEST *PGHID DE PRACTICĂ?*

- Atunci când tinerii aflați în îngrijire alternativă ajung
- la o anumită vârstă, Statul nu mai are responsabilitatea
- legală pentru asigurarea acestei îngrijiri și ei trebuie
- să părăsească mediul de îngrijire. Această vârstă diferă
- de la țară la țară. În practică, ieșirea din îngrijire este
- un eveniment major de viață care implică un proces
- de tranziție de la copilăria dependentă, către mediu de
- îngrijire în afara sistemului de protecție specială și cu
- sprijin de specialitate pentru independență.

Fiecare tânăr are nevoie de ajutor continuu pentru o tranziție lipsită de probleme la viața de adult. Orice bun părinte continuă să ofere dragoste și sprijin copiilor săi și dincolo de vârsta de 18 ani, oferindu-le cel mai bun start în viață pe care îl pot avea. Nu ar trebui să cerem nimic mai puțin nici pentru tinerii în îngrijire. (Mendes, 2009)

Există numeroase dovezi care arată că problema ieșirii din îngrijire a fost neglijată sau a fost tratată ca o prioritate minoră, ceea ce a condus la rezultate slabe sociale și de dezvoltare resimțite de tinerii care ies din îngrijire⁴.

Un studiu realizat de SOS Satele Copiilor Internațional în douăsprezece țări din Europa Centrală a relevat modul în care pregătirea pentru ieșirea din îngrijire este deseori pusă în pericol de „deficiențe invalidante”⁵. Acest studiu a evidențiat anumite motive de îngrijorare, cum ar fi planificarea și sprijinul insuficient, acordate înainte de ieșirea din îngrijire, mari dificultăți în accesul la spații de cazare, educație și locuri de muncă, alocații financiare insuficiente, cât și un sprijin social și afectiv necorespunzător în perioada ulterioară.

Fiecare tânăr care iese din îngrijire este unic; fiecare are o traiectorie diferită în viață și opțiuni, oportunități și alegeri diferite. Unii ajung să se descurce foarte bine în viață. Cu toate acestea, luați ca grup, tinerii care ies din îngrijire au printre cele mai slabe realizări în societate. Cercetările internaționale confirmă faptul că tinerii care ies din îngrijire sunt unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din societate și sunt puternic dezavantajați comparativ cu alți tineri.

Tinerii care ies din îngrijire se vor confrunta probabil cu:

- Un nivel ridicat al șomajului
- calificări educaționale mai slabe și un accent mai redus pe continuarea educației sau formării
- sărăcie financiară și materială
- lipsa unui adăpost
- rate mult mai ridicate ale decesului prematur
- o stare mai șubredă de sănătate mintală și bunăstare fizică
- rate mult mai ridicate ale sarcinii în adolescență
- o mai mare probabilitate de a se expune și implica în activități infracționale

Tinerii care ies din îngrijire suferă, de asemenea, și de pe urma stigmatizării și discriminării și se confruntă deseori cu frecvente perioade de instabilitate gravă, teamă și singurătate. Multe dintre aceste diferențe par să persiste indiferent de perioada de timp de la ieșirea efectivă din îngrijire, iar pentru unii tineri dezavantajele se pot propaga chiar pe întreaga durată a vieții.

Un exercițiu de „Determinare a domeniului de cuprindere” realizat în cele cinci țări participante la acest proiect – Croația, Italia, Letonia, Lituania și Spania – a mai evidențiat și provocările și lacunele importante din procesul de ieșire din îngrijire. Acestea au fost confirmate mai târziu de un alt exercițiu derulat la începutul proiectului Leaving Care în Austria, Bulgaria, Estonia, Ungaria și România. Aceste constatări au fost în mod aparte importante în fundamentarea conținutului acestui *Ghid de practică* și sunt discutate în detaliu mai jos.

Toți cei implicați în procesul de ieșire din îngrijire trebuie, în mod evident, să colaboreze pentru a se asigura că tinerilor care ies din îngrijire le este oferit sprijin la cel mai înalt nivel de calitate cu putință și care se potrivește, cel mai bine, nevoilor, dorințelor și circumstanțelor lor individuale.

Acest *Ghid de practică* acoperă deci domeniile sprijinului și îndrumării care trebuie să fie disponibile pe durata întregului proces de ieșire din îngrijire: în etapa de pregătire pentru ieșirea din îngrijire, în timpul tranziției sau traiului semi-independent și în „perioada ulterioară îngrijirii”, când are loc adaptarea la un trai complet independent.

2. CARE ESTE SCOPUL ACESTUI GHID DE PRACTICĂ?

- **Acest *Ghid de practică* caută să promoveze bunele practici ce ar putea să aibă un impact pozitiv asupra tinerilor în timpul și după procesul de ieșire din îngrijire. El își are în primul rând și înainte de toate rădăcinile în realitățile contextelor naționale și locale în care are loc în prezent ieșirea din îngrijire.**

Drept urmare, abordarea presupune că, cel puțin inițial, nu vor exista modificări semnificative ale legislației, politicilor, reglementărilor și resurselor umane și materiale disponibile în prezent. Această abordare se impune pentru că astfel de modificări necesită în mod invariabil un timp îndelungat – indiferent dacă schimbările pot fi necesare și urgente – pentru a garanta ajustări pozitive în toate domeniile sau în oricare dintre acestea.

Astfel, obiectivul primar al *Ghidului de practică* este să stimuleze reflecția pe marginea a ceea ce diferiții profesioniști în cauză, persoanele de îngrijire și alți factori interesați pot face pentru a îmbunătăți realizările tinerilor în limitele cadrului legal și a reglementărilor din țările lor. Acest lucru implică analiza inițiativelor pozitive care, atât la nivel individual, cât și la nivel colectiv, pot fi asumate sau declanșate în contextul actual.

În același timp, *Ghidul de practică* urmărește să furnizeze materiale care pot fundamenta aceste inițiative în scopul generării schimbărilor dezirabile în respectivul cadru contextual. Drept urmare, acesta pune un accent considerabil pe nevoia de consultare și cooperare între diferiții actori vizați – precum și, evident, cu tinerii aflați în îngrijire sau care au trăit o experiență de îngrijire. Componenta de sensibilizare pe care o va genera va fi un factor vital pentru garantarea unor schimbări chiar și mai profunde care sunt necesare pentru obținerea îmbunătățirilor sistemice și semnificative ale realizărilor și rezultatelor pentru tinerii care ies din îngrijire.

3. CUI I SE ADRESEAZĂ ACEST GHID DE PRACTICĂ?

- **Acest *Ghid de practică* a fost elaborat în principal pentru a-i informa și echipa pe cei care au responsabilități în susținerea și îndrumarea tinerilor care fac pasul de la îngrijire la viața de adult independent. În primul rând, ei sunt cei care lucrează direct cu tinerii care ies din îngrijire, în fiecare zi, în special persoanele de îngrijire și personalul dedicat. Cu toate acestea, printre ei se numără și cei care lucrează în anumite domenii, cum ar fi sănătate, educație, locuire, servicii de ocuparea forței de muncă, juridic și judiciar. Acest *Ghid de practică* este relevant și pentru factorii de decizie și decidenții politici din aceste domenii diferite, precum și pentru cei care promovează reforma.**

În același mod cum „este nevoie de un sat întreg pentru a crește un copil”, nicio instituție/autoritate nu poate spera să acopere toate nevoile pe care tinerii le pot avea sau să le acorde întreg sprijinul necesar. Din acest motiv este important să se adopte o perspectivă amplă și holistică asupra nevoilor tinerilor și serviciilor necesare pentru a le satisface. Este de asemenea important ca instituțiile/autoritățile/ organizațiile responsabile de aceste servicii să planifice și să lucreze împreună într-o manieră bazată și mai mult pe colaborare pentru a se asigura că accesul la sprijinul relevant și servicii este posibil. Rezultă astfel faptul că persoanele de îngrijire, personalul din asistență socială și alți profesioniști trebuie să înțeleagă la fel nevoile complexe și preocupările tinerilor care ies din îngrijire și, evident, atuurile individuale și rolurile pe care fiecare le poate juca pentru a sprijini acest grup de tineri.

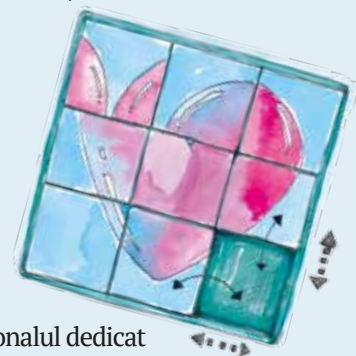
În plus, acest *Ghid de practică* trebuie să reprezinte un mijloc util de a informa și consilia decidenții politici, alți factori de decizie și legiuitorii cu privire la cerințele copiilor și tinerilor în toate etapele procesului de ieșire din îngrijire.

4. CE TEME AR TREBUI SĂ ABORDEZE ACEST GHID DE PRACTICĂ?

- Acest *Ghid de practică* analizează în primul rând experiențele legate de ieșirea din îngrijire din țările participante la proiecte și care au fundamentat conținutul principal al documentului.
- Acesta continuă apoi cu creionarea principiilor fundamentale de îndrumare care trebuie să stea la baza tuturor aspectelor legate de pregătirea pentru ieșirea din îngrijire, tranziția de la îngrijire și perioada ulterioară îngrijirii. Ghidul conduce apoi într-o călătorie prin modul în care putem facilita, susține și îndruma în mod optim tinerii prin cele mai importante momente din viețile lor: prin Planificarea parcursului. Ghidul se încheie cu o secțiune care se dorește a fi utilă demersurilor ulterioare de sensibilizare pentru a genera schimbări care vor garanta rezultate pozitive pentru tinerii care ies din îngrijire.

ÎN ACEST SCOP, GHIDUL DE PRACTICĂ ESTE ELABORAT PE 13 SECȚIUNI:

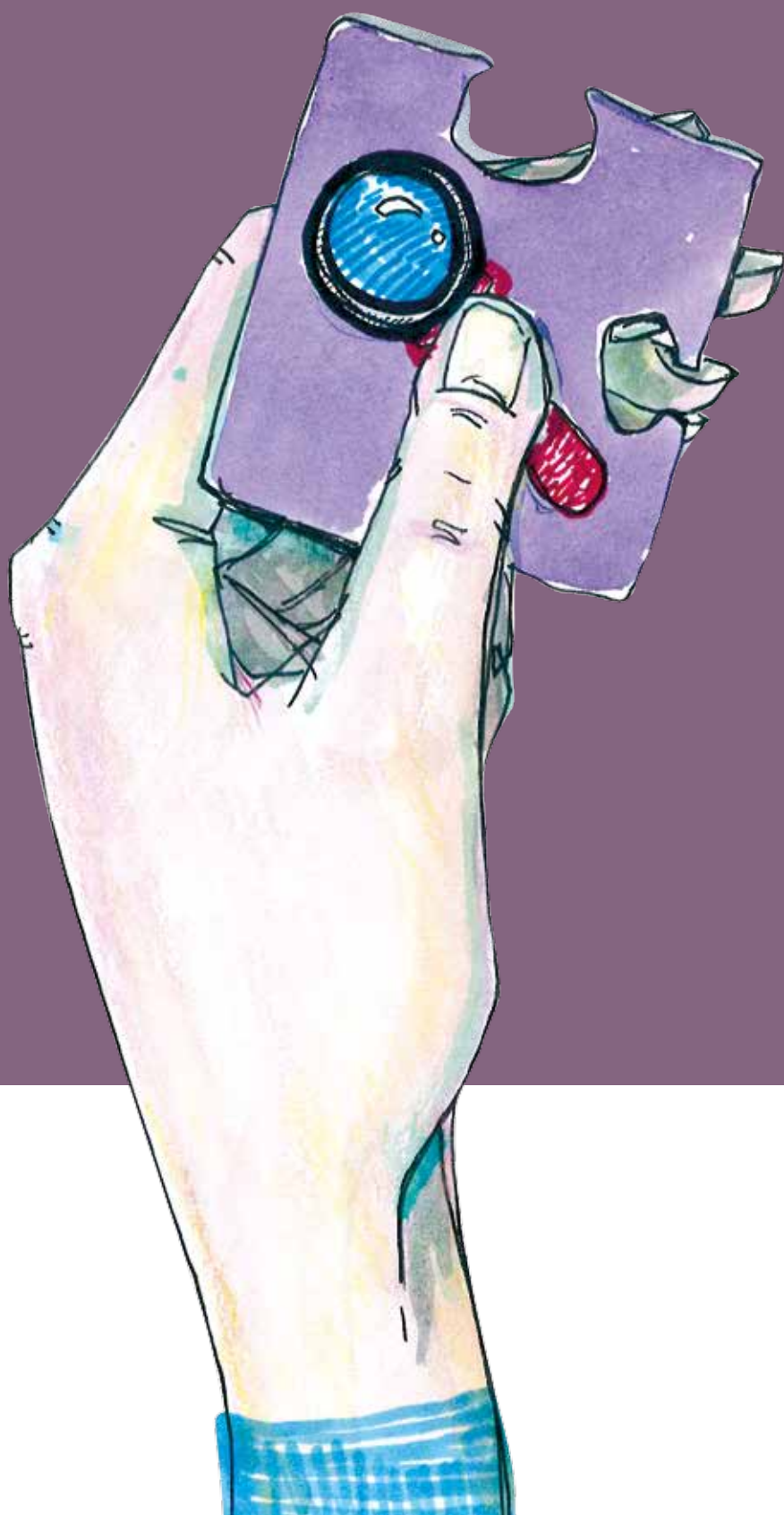
- Secțiunea 1:** Introducere la *Ghidul de practică*
- Secțiunea 2:** Definiții
- Secțiunea 3:** Vocile tinerilor: experiența ieșirii din îngrijire în Austria, Bulgaria, Croația, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Italia, România și Spania
- Secțiunea 4:** Principii de îndrumare
- Secțiunea 5:** Sprijinirea tinerilor care ies din îngrijire: cine ar trebui să fie implicat
- Secțiunea 6:** Ieșirea din îngrijire ca proces continuu
- Secțiunea 7:** Introducere într-o Abordare pe bază de parcurs
- Secțiunea 8:** Planurile parcursului și procesul de planificare
- Secțiunea 9:** Elaborarea unui Plan de parcurs: sarcini pentru personalul dedicat
- Secțiunea 10:** Elaborarea unui plan de parcurs: importanța participării depline și reale a tinerilor care ies din îngrijire în definirea viitorului acestora
- Secțiunea 11:** Conținutul unui Plan de parcurs
- Secțiunea 12:** Perioada ulterioară îngrijirii și independența
- Secțiunea 13:** Sensibilizare pentru schimbare: ducând lucrurile mai departe

5. CUM SE UTILIZEAZĂ GHIDUL DE PRACTICĂ?

- **Acest Ghid de practică a fost conceput pentru a**
  - **îndeplini două funcții clare:**
1. **Un document de referință și de sprijin continuu** pentru personalul care lucrează cu tinerii care ies din îngrijire. Este conceput pentru a fi ușor de folosit și are secțiuni clar delimitate care tratează multe dintre aspectele ieșirii din îngrijire, permițând referințe rapide la aspectele cheie care necesită aprofundarea cunoștințelor dumneavoastră. Este, de asemenea, și un imbold eficace pentru demararea de discuții atunci când lucrați împreună cu persoanele de îngrijire și personalul altor agenții pentru a-i ajuta pe aceștia să înțeleagă unele dintre ariile care trebuie avute în vedere pentru ca tinerii să facă tranzacția la independență cu succes.
  2. **O parte a unui program de formare și dezvoltare mai amplu** care urmărește să îi pregătească pe cei care oferă îngrijire și lucrează cu tinerii care ies din îngrijire. Cei care utilizează acest ghid pentru a ajuta tinerii trecă de etapa îngrijirii au participat și la un curs de formare. Cursul de formare completează *Ghidul de practică* și face relevant conținutul acestuia la nivel local, în fiecare țară în parte. ***Ghidul de practică trebuie însoțit de cursul conceput special pentru acest proiect.*** Cursul de formare este susținut de formatori care sunt bine familiarizați cu *Ghidul de practică* și scopurile acestuia. Cursul care vine în completarea *Ghidului de practică* face referire la materialul conținut în acesta și oferă posibilitatea dezvoltării de instrumente suplimentare care să fie relevante și corespunzătoare contextelor locale.

SECȚIUNEA

2

DEFINIȚII

DEFINIȚII

- **Terminologia îngrijirii alternative poate varia mult de la țară la țară. Prezentăm în continuare definițiile termenilor, așa cum sunt aceștia utilizați în acest Ghid de practică, fără a sugera însă că acești termeni sau sensurile lor ar trebui adoptate universal.**

Perioada ulterioară îngrijirii: perioada care urmează plecării unui tânăr din contextul îngrijirii formale/plasamentului și în timpul căreia acesta trebuie să beneficieze sau să fie eligibil să beneficieze de îndrumare și sprijin permanent.

Tânărul care iese din îngrijire: tânărul care iese dintr-un plasament de îngrijire formal la împlinirea vârstei legale când acest lucru este obligatoriu.

Persoane de îngrijire: cei care au responsabilitatea directă și curentă pentru tânăr în timpul plasamentului, cum ar fi un asistent maternal sau un angajat al sistemelor de îngrijire rezidențială.

Copil: fiecare ființă umană cu vârsta sub 18 ani, exceptând situația în care legile aplicabile copilului prevăd o altă vârstă a majoratului (Articolul 1 Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, denumită în continuare CDC).

Îngrijirea (alternativă) formală: toate tipurile de îngrijire într-un mediu familial care au fost decise de un organism administrativ sau o autoritate judiciară competentă, precum și toate tipurile de îngrijire asigurate într-un mediu instituționalizat, inclusiv în unități private, indiferent dacă acest lucru este sau nu rezultatul unor măsuri administrative sau judiciare (Liniile de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor, 2009).

Trai independent: atunci când un tânăr nu se mai află în sistemul de îngrijire alternativă a copilului și nici nu necesită o altă formă de îngrijire adaptată nevoilor adulților cu dizabilități.

Personal dedicat: persoana – în mod ideal un asistent social/ manager de caz – cu responsabilitate generală directă să asigure unui tânăr o tranziție de succes de la mediul de îngrijire la o situația stabilă de trai independent. Este cunoscut faptul că domeniul de cuprindere al acestei definiții diferă de la țară la țară.

Ieșire din îngrijire: procesul demarat la momentul în care un copil sau un tânăr care trăiește în îngrijire alternativă ajunge la o vârstă la care nu mai are dreptul legal de a beneficia de o măsură de protecție. Ieșirea din îngrijire include pregătirea pentru mutare, procesul de tranziție spre un trai independent (tranziția în sine și perioada de semi-independență) și perioada ulterioară acestei mutări.

Tranziție: o perioadă sau un proces de schimbare pe măsură ce tânărul trece de la contextele formale de îngrijire alternativă la a deveni un adult independent. (Un exemplu: în cadrul SOS Satele Copiilor, termenul „tranziție” este deseori utilizat pentru a face referire la mutarea dintr-un Sat al copiilor SOS într-un centru pentru tineri sau dintr-un centru pentru tineri într-un program de trai semi-independent înainte de a deveni complet independent).

Tânăr: ONU definește tinerii drept persoanele cu vârsta între 15 și 24 de ani (Adunarea Generală a ONU 2001, a 56-a Sesiune).

SECȚIUNEA

3

VOCILE TINERILOR:

EXPERIENȚA IEȘIRII DIN ÎNGRIJIRE ÎN AUSTRIA,
BULGARIA, CROAȚIA, ESTONIA, UNGARIA, LETONIA,
LITUANIA, ITALIA, ROMÂNIA ȘI SPANIA

VOCILE TINERILOR: EXPERIENȚA IEȘIRII DIN ÎNGRIJIRE ÎN AUSTRIA, BULGARIA, CROAȚIA, ESTONIA, UNGARIA, LETONIA, LITUANIA, ITALIA, ROMÂNIA ȘI SPANIA

- **Conținutul acestui *Ghid de practică* a fost elaborat, într-o bună măsură, pe baza informațiilor extrase din Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere care a fost realizat în fiecare dintre cele cinci țări participante în cadrul proiectului Prepare for Leaving Care project (2017-2018): Croația, Italia, Letonia, Lituania și Spania. Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere care a fost realizat în Austria, Bulgaria, Estonia, Ungaria și România în cadrul proiectului Prepare for Leaving Care project (2018-2020), confirmă aceste informații.**

Acest exercițiu a inclus 68 de interviuri de la egal la egal, realizate cu tineri și de către tineri care ies din îngrijire. 41 de interviuri au fost realizate cu tineri și de către tineri în cadrul celui de-al doilea proiect. După consultarea membrilor Grupurilor Internaționale de Tineri Experți din fiecare țară, s-a convenit asupra următoarelor trei întrebări cheie care au fost și adresate în timpul interviurilor:

- **Ce a dat rezultate pentru tine în timpul procesului de ieșire din îngrijire?**
- **Există lucruri care ar trebui păstrate în procesul de ieșire din îngrijire și există lucruri care ar trebui schimbate?**
- **Ce abilități, cunoștințe și experiență ar trebui să aibă cei care lucrează cu tinerii care ies din îngrijire?**

Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere a inclus și o hartă a sistemului național de ieșire din îngrijire și un chestionar. Chestionarul a fost completat de membrii Grupului Național de Coordonare format din profesioniști cheie din fiecare țară. Scopul chestionarului a fost să asigure înțelegerea principalelor provocări cu care se confruntă tinerii care ies din îngrijire în demersurile lor și să creioneze recomandări de modificări.

Constatările ne spun că tinerii care ies din îngrijire au o plajă largă de trăiri atunci când pleacă din locul de îngrijire: un amestec de fericire și așteptări de libertate și independență, alături de sentimente de singurătate, anxietate și uneori chiar frică. Aceștia își fac griji legate de protecție, nivelurile inadecvate de sprijin, maniera nesatisfăcătoare în care le este oferit acest sprijin, nivelul de acces la servicii și pregătirea insuficientă a deciziei. Tinerii simt că nevoile și dorințele lor nu sunt satisfăcute pe deplin de cei responsabili să-i sprijine în procesul de ieșire din îngrijire.

Constatările arată în mod clar nevoia de a îmbunătăți toate aspectele procesului de ieșire din îngrijire și sprijinul pe care copiii și tinerii îl primesc când se pregătesc pentru ieșirea din îngrijire, trec de la îngrijire la independență și continuă apoi în etapa ulterioară îngrijirii.

DIN EXERCITIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Tabelul de mai jos conține o sinteză a principalelor constatări ale Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere.

Tabelul constatărilor Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere din Austria, Bulgaria, Croația, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Italia, România și Spania

SUBIECT	CONSTATĂRI
Îngrijire	Tinerii care ies din îngrijire au spus că încrederea, respectul și sentimentul de îngrijire autentică sunt cele mai importante aspecte ale unei relații între acestea și cei care le susțin - raportul sau relația cu personalul dedicat fiind în mod aparte esențială. Ele au accentuat importanța oferirii acestui sprijin într-o manieră afectuoasă. În plus, acestea caută și posibilitatea legăturilor afective cu cei cărora le-a fost încredințată îngrijirea lor și luarea deciziilor care le afectează viețile.
Participare	Tinerii care ies din îngrijire au vorbit despre cât de important a fost pentru ei să participe în mod deplin și real la luarea deciziilor care le afectează viețile. Ei își doresc posibilitatea de a-și exprima opiniile, de a influența luarea deciziilor și a-și cartografia modul în care doresc să implementeze schimbarea în viețile lor. Tinerii care ies din îngrijire nu doresc să li se spună ce să facă – ei își doresc pe cineva care să asculte ce au de spus și să se implice într-un dialog autentic cu ei.

Individualitate	Tinerii care ies din îngrijire spun că vor să le fie recunoscute individualitatea și nevoile, circumstanțele și dorințele individuale diferite. Ei își doresc un sprijin personalizat situației particulare în care se află și aspirațiilor lor.
Vârsta ieșirii din îngrijire	Rezultatele exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere au evidențiat faptul că ieșirea din îngrijire nu trebuie să depindă doar de vârstă, ci ar trebui să ia în calcul și alți factori, cum ar fi gradul de maturitate, capacitatea, circumstanțele și dorințele. Acest lucru înseamnă că vârsta la care ieșirea din îngrijire devine o obligație legală nu corespunde întotdeauna nevoilor, circumstanțelor și dorințelor tinerilor care ies din îngrijire.
Pregătirea și sprijinul pentru tranziție și perioada ulterioară ieșirii din îngrijire	Unii dintre tinerii care ies din îngrijire au sugerat că procesul de pregătire trebuie să înceapă chiar din ziua din care copilul intră în îngrijire, în timp ce alții au propus ca aceasta să înceapă cu măcar unul sau doi ani înainte ca ei să ajungă la vârsta la care trebuie să părăsească contextul de îngrijire. În plus, ei au simțit și că perioada de timp în care sprijinul este disponibil după ieșirea din îngrijire trebuie să aibă la bază cerințele individuale. Efectul este că sprijinul va trebui să fie disponibil mult mai mult timp decât se practică în prezent.
O perioadă de tranziție	În unele dintre țările participante, tinerilor care ies din îngrijire le-a fost oferită posibilitatea de a trăi într-un spațiu de cazare „de tranziție” (spre exemplu, o „casă pentru tineri”). Majoritatea tinerilor care ies din îngrijire și care au trăit această experiență au declarat că le-a fost acordată posibilitatea de a-și câștiga treptat independența și a fi mai bine pregătiți. Unii tineri au simțit că restricțiile, cum ar fi ora de stingere și alte reguli, nu erau în concordanță cu pașii pe care îi aveau de făcut spre a deveni tineri adulți și spre independență.
Consecvența procesului de ieșire din îngrijire	Rezultatele arată modul în care procesul de ieșire din îngrijire este lipsit de consecvență, cu variații în interiorul aceleiași țări, dar și de la țară la țară. Acest lucru înseamnă că tinerii care ies din îngrijire nu beneficiază de același nivel de îngrijire și sprijin sau de aceleași drepturi.

Traiul independent	Tinerii care ies din îngrijire au declarat că pentru ei este foarte important să li se dea posibilitatea de a deprinde acele abilități practice de care vor avea nevoie pentru un trai independent. Spre exemplu, ei vor să învețe să gătească și să facă curat, să folosească banii și să aibă grijă de propria sănătate. Ei își doresc sfaturi cu privire la drepturile pe care le au și sprijin pentru a-și găsi o locuință potrivită, precum și informații despre oportunitățile de educație și cum își pot găsi un loc de muncă.
Menținerea relațiilor	Importanța menținerii relațiilor între copii și familiile lor în perioada în care se află în îngrijire a fost, de asemenea, evidențiată. Unii tineri și profesioniștii au accentuat necesitatea participării familiei la procesul de ieșire din îngrijire. De asemenea, tinerii care ies din îngrijire doresc să țină legătura cu persoanele lor de îngrijire, adică asistenții maternali și angajații centrelor de plasament, precum și cu prietenii pe care și i-au făcut în această perioadă.
O abordare intersectorială	Tinerii care ies din îngrijire au nevoie de acces la o gamă completă de servicii de sprijin și servicii de bază care le pot fi furnizate prin intermediul unei rețele intersectoriale de profesioniști. A fost remarcată nevoia de a îmbunătăți activitățile intersectoriale în educație, sănătate, domeniul locuirii și ocuparea forței de muncă, dar și între specialiștii din domeniile juridic și judiciar și alți specialiști a căror muncă este esențială.
Un mediu favorizant	Specialiștii, persoanele de îngrijire și ceilalți factori implicați au nevoie de un mediu favorizant care să le permită să își asume responsabilitățile. În acest sens, s-a identificat nevoia îmbunătățirii legislației, politicilor, reglementărilor, standardelor de calitate și liniilor de îndrumare. De asemenea, este nevoie de un proces mai bun de colectare și analiză a datelor pentru a fundamenta mai exact și cu mai multă eficacitate planificarea.
Construirea capacității	Rezultatele Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere au identificat necesitatea unor investiții mai mari în dezvoltarea abilităților, cunoștințelor și deprinderilor tuturor profesioniștilor și persoanelor de îngrijire cu responsabilități în sprijinirea tinerilor care ies din îngrijire.
Promovarea schimbării pozitive	Preocupările semnalate au fost în legătură cu stigmatizarea și discriminarea copiilor aflați în îngrijire și a tinerilor care ies din îngrijire, precum și cu nevoia de a găsi soluții la aceste probleme printr-o muncă de sensibilizare mai intensă.

Cunoașterea tuturor constatărilor menționate mai sus a fost esențială pentru fundamentarea conținutului și dezvoltarea acestui *Ghid de practică* ce urmărește îmbunătățirea experienței tinerilor care ies din îngrijire din toate țările participante la proiect.

În timpul Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere, tinerii care ies din îngrijire și-au exprimat ideile și și-au împărtășit experiențele: acestea pot fi consultate în acest Ghid de practică și în **bulele de dialog**. Feedback-ul suplimentar din Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere se regăsește pe tot parcursul documentului în **casetele mov**.

SECȚIUNEA

4

PRINCIPII DE ÎNDRUMARE

PRINCIPII DE ÎNDRUMARE

- **Gândirea și abordarea care stau la baza acestui *Ghid de practică* sunt susținute de patru principii cheie.**
- **Aceste principii sunt structurate pe o abordare atotcuprinzătoare centrată pe copil și pe tânăr care recunoaște diversitatea tinerilor care ies din îngrijire, dar și calitatea acestora de titulari autonomi de drepturi.**

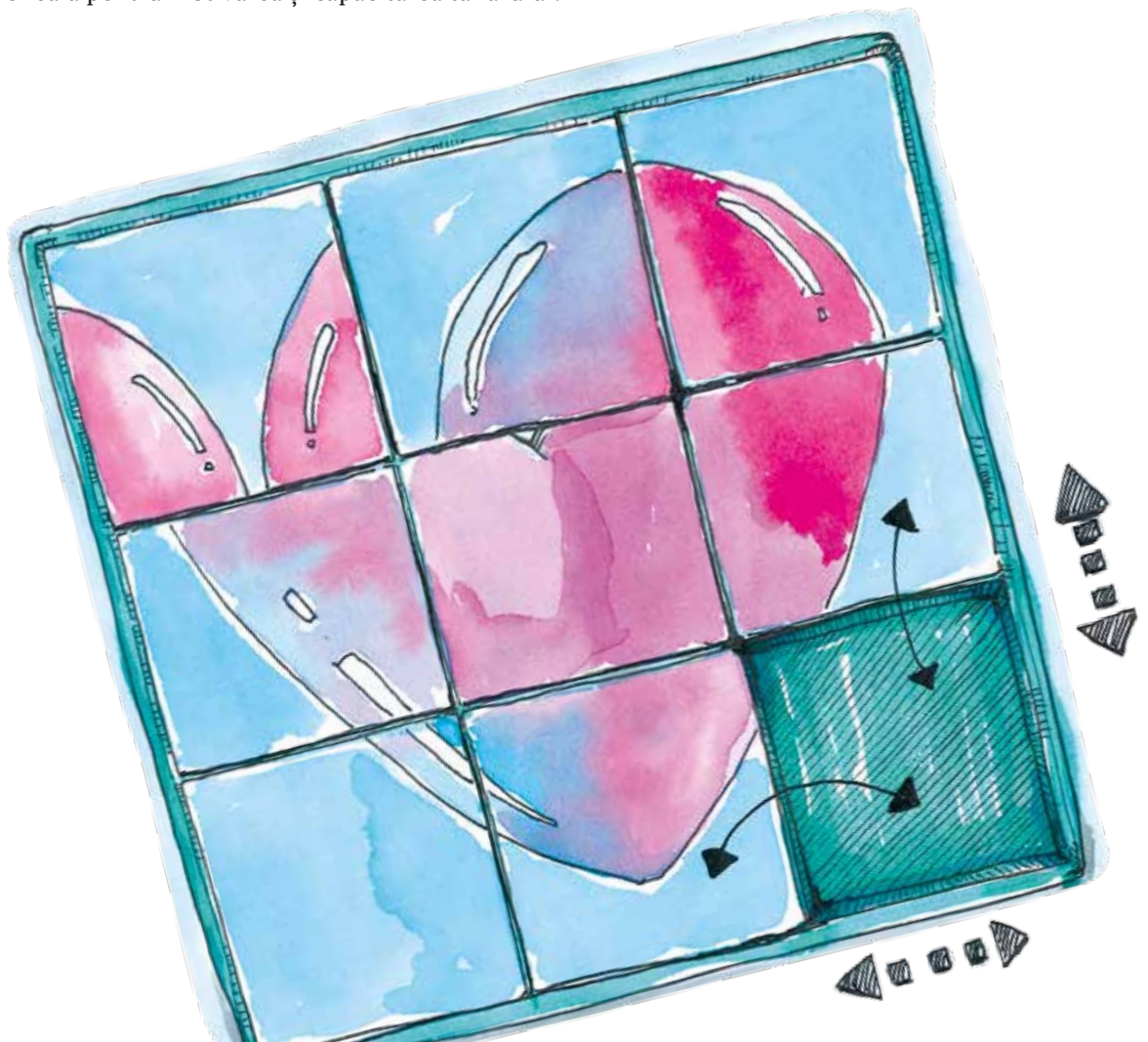
O abordare a ieșirii din îngrijire centrată pe copil și pe tânăr plasează tinerii care ies din îngrijire în centrul tuturor proceselor de îngrijire și se asigură că responsabilii de la toate nivelurile își îndeplinesc obligațiile de a respecta, proteja și îndeplini aceste drepturi. O astfel de abordare recunoaște importanța implicării reale a copiilor și tinerilor de către acei profesioniști care lucrează pentru și cu ei în toate practicile și procesele decizionale care le afectează direct parcursul de la îngrijire la viața independentă. În cele din urmă, se dezvoltă astfel capacitatea copiilor și tinerilor de a-și revendica și exercita drepturile și de a susține recunoașterea acestor drepturi. (A se vedea „Exercitarea drepturilor copiilor” și „Copiii și tinerii în asistare: Descoperă-ți drepturile!” și Anexele 1, 2 și 3.)

Această secțiune aduce laolaltă aceste principii transversale, stabilindu-le motivațiile de bază și implicațiile practice. Aceste principii reprezintă „fire” ce pot fi urmărite pe tot parcursul documentului și sunt reiterate, explicit sau implicit, în diferite puncte ale Ghidului de practică, unde acestea sunt în mod aparte relevante pentru punctele specifice în discuție. Cu toate acestea, ele nu trebuie pierdute nicio clipă din vedere în legătură cu toate temele și în toate etapele procesului de ieșire din îngrijire.

PRINCIPIUL I: Construirea de relații susținute de îngrijire și respect

- Ghidul de practică afirmă în mod sistematic poziția
- conform căreia modul în care le sunt oferite îndrumare
- și sprijin tinerilor care ies din îngrijire nu este cu nimic
- mai prejos decât substanța a ceea ce li se oferă. Nevoia
- de a se simți îngrijiți, apreciați și respectați este ceea ce
- tinerii cu experiență de îngrijire accentuează cu multă
- tărie (a se vedea „Înțelegerea nevoilor tinerilor care ies
- din îngrijire” în Secțiunea 7).

O abordare bazată pe relații recunoaște faptul că modul în care pregătirile pentru ieșirea din îngrijire sunt gândite și puse în practică nu poate fi doar un exercițiu birocratic, ci necesită încredere și respect reciproc între specialiști și tinerii în cauză. De asemenea, sprijinul din perioada ulterioară îngrijirii trebuie să fie oferit cu empatie, inclusiv atunci când trebuie reafirmate limitele, și cu o preocupare reală pentru motivarea și capacitatea tânărului.

PRINCIPIUL II: Aspirarea la niveluri ridicate de participare

- Convenția cu privire la drepturile copilului (CDC), care se aplică fiecărei persoane cu vârsta sub 18 ani, stipulează obligația de a garanta dreptul la exprimare și de a lua în considerare opiniile copilului în toate chestiunile care îl privesc (Articolul 12). CDC mai stabilește și dreptul copilului de a beneficia de „îndrumarea și orientarea necesare” în exercitarea drepturilor recunoscute de Convenție, avându-se în vedere „capacitățile în continuă dezvoltare” ale acestuia (Articolul 5).

Rezultă astfel că opiniile celor care se pregătesc să iasă din mediul de îngrijire și rolul lor de participanți la acest proces trebuie să fie un element cheie în conturarea parcursurilor individuale pentru etapa de tranziție și cea ulterioară îngrijirii. În aceeași linie cu constatările Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere a se vedea „Participarea” în Secțiunea 10), *Ghidul de practică* evidențiază importanța participării în tot acest proces.

Implicațiile acestei „participări a copilului” la procesul de decizie sunt multiple.

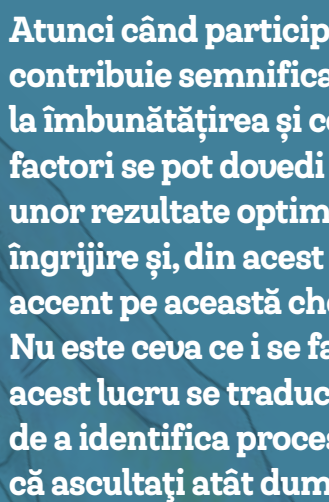
În primul rând, copilului – luat individual sau ca grup – trebuie să i se ofere toate informațiile care prezintă relevanță pentru opțiunile sale prezente și viitoare, dacă se dorește ca vocea sa să se facă auzită în cunoștință de cauză, adică dacă se dorește cu adevărat ca „participarea” sa să fie reală. (Într-adevăr, accesul la informații reiese din alt drept al copilului prevăzut în CDC). Copilul trebuie să fie ajutat să își dezvolte capacitatea de a solicita și obține toate acestea.

În al doilea rând, aceste informații trebuie să fie realiste din punctul de vedere al perspectivelor și oportunităților copilului, dar și al sprijinului care poate fi cu adevărat disponibil și trebuie să îi fie oferite într-o manieră pe care acesta să o poată înțelege de la bun început.

În al treilea rând, opiniile copilului/tânărului trebuie solicitate într-o manieră și într-un context care să îi permită acestuia să și le exprime în mod liber. Nu trebuie să existe nicio formă de presiune sau constrângere exercitată asupra lui atunci când își exprimă o opinie.

În al patrulea rând, copilul/tânărul trebuie să fie informat de la început că există posibilitatea ca măsurile ce vor fi luate să nu fie în deplină conformitate cu solicitările și dorințele sale. Copilul/tânărul trebuie să fie pe deplin informat cu privire la motivele pentru care sunt luate deciziile ulterioare, indiferent dacă acestea corespund sau nu cu dorințele pe care le-a exprimat. Indiferent de rezultat, în acest moment se pun bazele elaborării unui plan la a cărui dezvoltare și înțelegere contribuie decisiv și tânărul.

Implementarea efectivă a principiului „participării” nu se reduce deci doar la o simplă „consultare”. Trebuie să se asigure o implicare mult mai profundă a tânărului, precum și angajamentul profesioniștilor responsabili de promovarea și asigurarea acesteia.

Atunci când participarea are loc la acest nivel, ea contribuie semnificativ la capacitatea tânărului, precum și la îmbunătățirea și construirea rezilienței acestuia. Acești factori se pot dovedi de o importanță capitală în garantarea unor rezultate optime pentru procesul de ieșire din îngrijire și, din acest motiv, *Ghidul de practică* pune mult accent pe această chestiune. Participarea implică acțiune. Nu este ceva ce i se face tânărului. În calitate de practician, acest lucru se traduce în responsabilitatea dumneavoastră de a identifica procese care sunt realiste, legale și asigură că ascultați atât dumneavoastră, cât și alți adulți.

În cele din urmă și fără a fi mai puțin important, tinerii care au participat astfel la procesul de decizie sunt în mod aparte într-o poziție mai bună de a contribui cu opiniile lor la eforturile depuse în vederea furnizării la nivel general a serviciilor și a sprijinului, precum și la procedurile care pot ameliora în continuare o participare reală și a altor tineri care vor ieși ulterior din îngrijire.

PRINCIPIUL III: Promovarea și protejarea tuturor drepturilor omului, ale copiilor și tinerilor

- **Panopia de drepturi ale omului care este acordată copiilor și tinerilor trebuie în mod evident să fundamenteze răspunsurile oferite celor care ies din îngrijire. În toate privințele acestei abordări, *Ghidul de practică* își are rădăcinile înfipite adânc în respectarea și îndeplinirea acestor drepturi, răspunzând constatărilor Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere (a se vedea „Sensibilizare pentru schimbare” în Secțiunea 13).**

Într-o corelație aproape organică cu dreptul de participare (a se vedea Principiul II de mai sus) este și cerința ca deciziile să se ia „în interesul superior al copilului” (Articolul 3.1 al CDC). Această corelație este bidirecțională. Pe de o parte, înseamnă că opiniile și dorințele copilului trebuie să reprezinte un element important în stabilirea unor măsuri care să fie în interesul superior al copilului. Pe de altă parte, înseamnă și că procesul de decizie poate să meargă parțial împotriva opiniilor și dorințelor copilului tocmai pentru că ceilalți factori au condus la concluzia că respectarea acestora nu ar fi în interesul superior al copilului. Acest echilibru delicat se poate dovedi greu de atins și subliniază, o dată în plus, importanța furnizării și discutării tuturor informațiilor relevante și a posibilelor opinii ale copilului într-un context de transparență și sprijin, în conformitate cu Principiul II de mai sus.

Evident, plaja de drepturi ce trebuie avută în vedere – nu doar cele ale copilului, dar și cele ale tuturor ființelor umane – este foarte largă. Printre cele care au o relevanță imediată pentru tinerii care ies din îngrijire în general se pot număra drepturile cu privire la accesul la serviciile de bază, cum ar fi asistența medicală și educația (Articolele 24 și 28 din CDC) – și la asistență socială (Articolul 26 din CDC), dar și la un nivel de trai adecvat, în special cu privire la nevoile de hrană, îmbrăcăminte și locuință (Articolul 27 din CDC). Similar, dreptul la protecție împotriva tuturor formelor de exploatare (Articolele 32-36 din CDC) necesită o atenție aparte atunci când tinerii care ies din îngrijire se găsesc în poziții vulnerabile. Tinerii cu dizabilități au în plus și dreptul de a beneficia de asistență de specialitate care să le „favorizeze autonomia” și să le „faciliteze participarea activă la viața comunității (Articolul 23 din CDC).

În multe țări sau contexte locale, va fi, de asemenea, necesar să se acorde o atenție aparte respectării culturii tânărului și drepturilor speciale care aparțin identității sale culturale (Articolul 30 din CDC), precum și protejării acestuia împotriva discriminării (Articolul 12 din CDC).

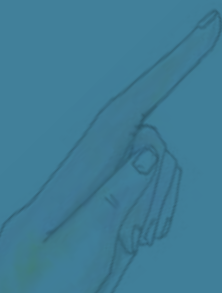
Ghidul de practică adoptă, deci, o abordare holistică bazată pe drepturi cu privire la organizarea și furnizarea sprijinului pentru ieșirea din îngrijire.

PRINCIPIUL IV: Necesitatea unei abordări intersectoriale

- **Numeroasele aspecte ce trebuie abordate și abordarea holistică bazată pe drepturi în care acest proces trebuie să aibă loc (în conformitate cu Principiul III) necesită un nivel ridicat de implicare și coordonare intersectorială. În niciun caz personalului dedicat, indiferent dacă doar la nivel de politici sau în practică, nu trebuie să i se lase responsabilitatea unică de a găsi soluții în toate aceste sfere. Acest lucru a fost evidențiat în constatările Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere (a se vedea „O abordare intersectorială” în Secțiunea 8).**

Deși sistemele și modul de alocare a resurselor diferă de la țară la țară, cu o implicare mai redusă sau mai mare a organizațiilor neguvernamentale (actorilor nestatali), este evident faptul că un anumit mecanism trebuie pus în practică pentru a asigura și facilita intervenția necesară din partea tuturor organismelor și agențiilor competente din diferitele sectoare ce trebuie implicate.

Astfel, un rol important al personalului dedicat va fi să inițieze această implicare și, posibil, să coordoneze implementarea ei pentru tânărul în cauză. Cu toate acestea, ar fi o luptă cu morile de vânt și un mod complet ineficient de acțiune dacă personalul dedicat ar trebui să înceapă de la zero cu fiecare tânăr de care se ocupă. Rezultă astfel că persoanele responsabile din agenții și organisme trebuie să cunoască pe deplin rolul pe care vor fi solicitate în mod just să îl îndeplinească în acest context și faptul că un mecanism urmează să fie prevăzut și stabilit de organismul de stat responsabil de îngrijirea în afara familiei biologice/îngrijirea alternativă.

Importanța prevederii intervențiilor și asistenței de la diferitele organisme specializate în acest mod – ca să nu mai vorbim și de obligațiile pe care le au în materia drepturilor omului de a reacționa în consecință – va fi evidentă în numeroase puncte ale acestui *Ghid de practică*.

SECȚIUNEA

5

SPRIJINIREA TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE:

CINE AR TREBUI SĂ FIE IMPLICAT?

SPRIJINIREA TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE: CINE AR TREBUI SĂ FIE IMPLICAT?

- În această secțiune vom analiza diferitele persoane care pot
- juca un rol în susținerea tinerilor care ies din îngrijire.

„**Personal dedicat**”: în mod ideal, acesta ar trebui să fie un asistent social/manager de caz responsabil să asigure tânărului o tranziție de succes de la mediul de îngrijire la o situație stabilă de trai independent. Un astfel de rol poate să nu existe în prezent în sistemele de protecție și îngrijire a copilului din toate țările, caz în care trebuie prevăzută desemnarea formală sau informală a unei astfel de persoane responsabile.

În mod ideal, personalul dedicat construiește o relație bazată pe încredere cu tânărul care iese din îngrijire, pe durata plasamentului, și îl va acompania în procesul de ieșire din îngrijire către un trai independent și pe perioada de timp necesară după aceea. Dacă o astfel de continuitate este imposibil de asigurat, perioada de pregătire trebuie să fie cel puțin considerabilă și să acopere procesul de „predare-primire” între personalul dedicat care a sprijinit tânărul să iasă din îngrijire și persoana care va oferi acest sprijin în perioada ulterioară îngrijirii.

Calitatea relației pe care personalul dedicat o dezvoltă cu tânărul va fi la fel de importantă ca sprijinul efectiv oferit. Pe de o parte, personalul dedicat se va împrieteni și va lucra direct cu tânărul care iese din îngrijire, iar pe de altă parte, acesta va iniția și coordona intervențiile și serviciile altora (persoane sau instituții/organizații) care trebuie planificate și asigurate în lumina nevoilor și situației individuale a fiecărui tânăr care iese din îngrijire. Personalul dedicat joacă, deci, un rol central în ceea ce privește sprijinul acordat, dar nu se poate însă aștepta de la acesta să acopere toate aspectele acestui sprijin singur. Acest aspect va fi discutat în detaliu mai târziu în *Ghidul de practică*.

Persoanele de îngrijire: indiferent dacă este vorba de asistenți maternali sau angajați ai serviciilor de tip rezidențial/ centrelor de plasament, spre exemplu, cei care au o responsabilitate directă pentru tânăr în timpul plasamentului nu trebuie să mai îndeplinească același rol vital și în pregătirea acestuia pentru ieșirea din îngrijire, ci trebuie să rămână disponibili, în măsura în care este posibil, în perioada ulterioară ieșirii din îngrijire.

În acest mod, ei pot ajuta la menținerea unei punți esențiale între viața în îngrijire și traiul independent – însemnând că tinerii care ies din îngrijire nu trebuie să tragă pur și simplu o linie după experiența de îngrijire, ci pot continua relațiile cu persoanele lor de îngrijire de încredere. Acest lucru poate avea o mare importanță în reasigurarea tânărului care s-a îmbarcat în călătoria către un trai independent.

Serviciile specializate: Agențiile de stat, organismele și asociațiile nestatale/negurnamentale pot fi solicitate să acorde sprijin și asistență de specialitate, atât permanent, cât și în situații singulare. Domeniile implicate acoperă practic toate aspectele serviciilor sociale, precum și sănătatea, educația, locuirea, ocuparea forței de muncă, instanțele, avocații și organizațiile culturale. Vom detalia ulterior în acest *Ghid de practică*, rolul intersectorial și de coordonare al diferiților specialiști.

Tinerii cu experiență de îngrijire: mentoratul oferit de tineri care au experimentat situații similare poate contribui într-o mare măsură la succesul procesului de ieșire din îngrijire. Mentori selectați pe bază de voluntariat care au trecut cu succes prin experiența ieșirii din îngrijire pot avea capacitatea de a construi relații bazate pe încredere cu cei care au trecut în prezent prin acest proces și pot fi în măsură să răspundă întrebărilor și anxietăților într-un mod care să completeze armonios sprijinul acordat de specialiști. Personalul dedicat, care s-a ocupat de cei care au ieșit deja din îngrijire, trebuie să discute între ei care să fie tinerii care au ieșit din îngrijire și care ar putea fi abordați pentru a juca acest rol. Ulterior, în acest *Ghid de practică*, vom analiza în detaliu utilizarea acestui tip de mentorat.

Familia: implicarea membrilor familiei în procesul de ieșire din îngrijire trebuie avută în vedere ori de câte ori este posibil, exceptând situația în care tânărul respinge această abordare. În același timp, înșiși membrii familiei pot avea nevoie de consiliere și sprijin cu privire la modul în care pot avea un rol constructiv, mai ales dacă contactul a fost sporadic și/sau relațiile au fost conflictuale în timpul plasamentului tânărului.

Este important ca implicarea membrilor familiei să fie încurajată și facilitată, însă nu trebuie forțată: construirea unei baze pozitive pentru implicarea lor poate necesita mult timp.

Alte persoane semnificative: tânărul trebuie întrebat dacă are prieteni sau există alte persoane de încredere pe care ar dori să le vadă implicate într-un anumit mod în procesul de ieșire din îngrijire.

SECȚIUNEA

6

IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE CA PROCES CONTINUU

IEȘIREA DIN ÎNGRIJIRE CA PROCES CONTINUU

- Cei dintre dumneavoastră care aveți responsabilitatea de a acorda sprijin unui tânăr care iese din îngrijire vor juca un rol în procesul care trebuie să asigure cea mai bună experiență de ieșire din îngrijire cu putință. Această secțiune vă ajută la explicarea motivelor pentru care procesul de „ieșire din îngrijire” înseamnă mult mai mult decât momentul plecării fizice a tânărului din mediul de îngrijire și a modului în care acest proces trebuie imaginat și pus în practică.

1. UN CONTINUUM AL ÎNGRIJIRII

„Ieșirea din îngrijire” constă în mai multe **etape interconectate**.

- Prima este reprezentată de pregătirea pentru ieșirea din îngrijire în timp ce tânărul se află **în continuare în mediul de îngrijire**.
- A doua va consta în **ultima zi de îngrijire permanentă** în mediul respectiv și, deci, prima zi de „mutare”. Aceasta poate să fi fost planificată ca o **etapă de tranziție** care, spre exemplu, implică, mai degrabă, un trai semi-independent decât o situație de deplină independență de la început.
- A treia va include acordarea de sprijin la nivelurile și în formele corespunzătoare nevoilor individuale ale fiecărui tânăr în perioada **„ulterioară îngrijirii”**, în mod ideal pe perioada de timp de care tânărul are nevoie pentru a se adapta.

Într-adevăr, o componentă cheie a îmbunătățirii sprijinului și rezultatelor pentru tinerii care ies din îngrijire este recunoașterea de către cei care lucrează cu tinerii care ies din îngrijire a faptului că „ieșirea din îngrijire” este un proces, nu un eveniment.

„În primul rând, câștigarea independenței trebuie tratată ca un proces în care poți vedea cum merg lucrurile. Și dacă tânărul respectiv este pregătit. Iar dacă nu este pregătit, ar trebui măcar să aibă pe cineva de partea lui astfel încât să nu se împiedice și să cadă automat”.

Este important să rețineți și că:

- în sistemele care permit o oarecare **flexibilitate cu privire la momentul efectiv al ieșirii din îngrijire**, tinerii ar trebui ajutați și să aleagă momentul care ar fi cel mai potrivit pentru ei să iasă din îngrijire
- **tinerii au nevoie de o perioadă îndelungată de pregătire**, și există un argument puternic pentru a începe procesul cu discuții timpurii, de îndată ce tânărul intră în îngrijire. Cu toate acestea, este recunoscut și faptul că acest lucru nu este întotdeauna fezabil și/sau dezirabil, iar în anumite situații amânarea discuțiilor preliminare poate fi o opțiune mai bună
- **planificarea atentă și timpurie pentru ieșirea din îngrijire este importantă** astfel încât să poată fi solicitate resurse, să fie luate măsuri în momentele potrivite pentru a satisface nevoile, circumstanțele și dorințele tânărului, precum și să fie alocate responsabilitățile și să fie solicitată colaborarea celorlalte agenții importante.

2. ÎMPĂRȚIREA RESPONSABILITĂȚILOR ÎN TIMPUL PROCESULUI

Plecarea unui tânăr din mediul de îngrijire alternativă nu poate fi privită doar ca un moment în care toate responsabilitățile sunt predate de la un grup de profesioniști către un altul. Procesul de ieșire din îngrijire necesită o serie de acțiuni corelate/ întreprinse de diferite persoane, care formează un continuum al sprijinului înainte de, în timpul și după plecarea din îngrijire.

O modalitate de a contribui la un proces de ieșire din îngrijire fără cusur – și astfel de a face tranziția tânărului, cât mai ușoară cu putință, de la îngrijire la un trai independent – va fi **colaborarea cu ceilalți pentru a crea o punte între mediul de îngrijire și perioada ulterioară îngrijirii.**

După cum am ilustrat în diagrama următoare, este nevoie de coordonare și de un rol interdependent între cei care oferă îngrijire și sprijin celor care ies din îngrijire în timpul în care încă se află în îngrijire – și/sau într-un plasament de tranziție, dacă există această posibilitate – și cei care vor avea această responsabilitate în perioada ulterioară îngrijirii.

Personal dedicat pentru plasamentul în îngrijire

Personal dedicat (și alți specialiști) responsabili după ce tânărul care iese din îngrijire se mută din îngrijire alternativă

PLASAMENT
DE ÎNGRIJIRE

TRANZIȚIE
(plasament într-o
situație de semi-
independență)

PERIOADA ULTERIOARĂ
ÎNGRIJIRII

În acest sens, poate fi necesară o regândire a rolurilor și responsabilităților curente ale diferiților profesioniști și ale altor persoane din țara dumneavoastră care sunt implicate înainte de și după plecarea tânărului din mediul de îngrijire, precum și de o **coordonare excelentă** între toți aceștia.

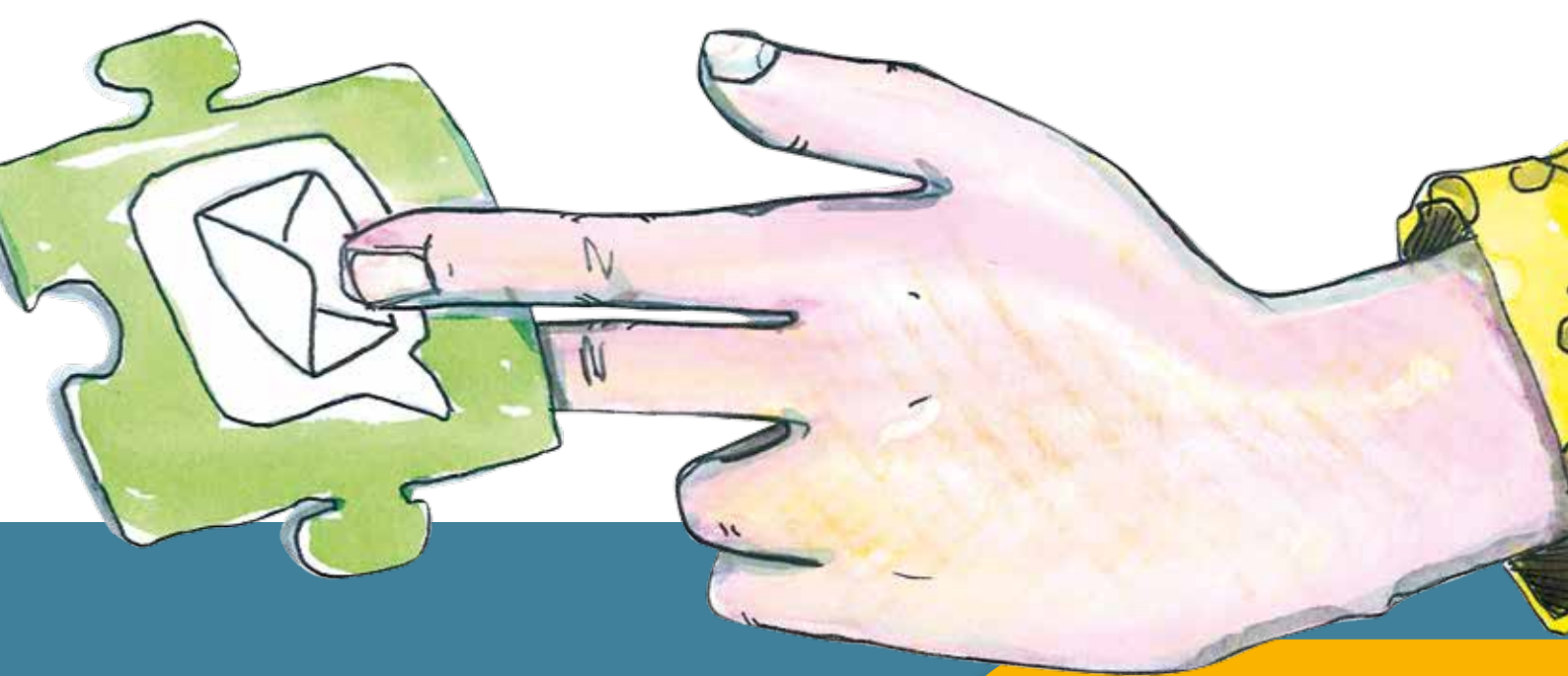
Accentuăm din nou faptul că sprijinirea tinerilor pentru o **tranziție treptată**, cu sprijin acordat o perioadă prelungită de timp, este esența bunelor practici. Spre exemplu, este important să rețineți că atunci când un tânăr iese din îngrijirea de tip rezidențial:

„Pleacă dintr-un mediu relativ controlat și structurat. Apoi se confruntă cu noi responsabilități și o libertate deplină. Poate că momentul plecării din unitatea rezidențială nu a fost alegerea sa. Și astfel, această perioadă poate deveni una de frământări, adaptare și pierdere”⁸ (McGhee et al, 2014).

SECȚIUNEA

7

ÎNȚELEGEREA NEVOILOR TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE

ÎNȚELEGEREA NEVOILOR TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE

• Această secțiune analizează unele dintre nevoile complexe și principalele provocări cu care se pot confrunta tinerii care ies din îngrijire și pe care, în consecință, dumneavoastră trebuie să le luați în calcul în pregătirea și acompanierea acestora pe drumul lor de la îngrijire către un trai independent. O mare parte a acestei secțiuni se axează pe dificultățile pe care tinerii care ies din îngrijire le pot trăi. Cu toate acestea, cunoaștem faptul că **unii dintre tinerii care ies din îngrijire au putut să dezvolte abilități și deprinderi foarte constructive** ca urmare a aporturilor pozitive pe care aceștia le-au avut înainte sau în timpul perioadei de îngrijire și pot privi cu încredere, optimism și competență spre viitor cu privire la ieșirea din îngrijire și viața de adult. Drept urmare, este esențial ca personalul dedicat să acorde atenție nevoilor **specifice** ale tinerilor care ies din îngrijire și să ajusteze sprijinul în funcție de aceste nevoi.

RECUNOAȘTEREA PROVOCĂRILOR PENTRU TINERII CARE IES DIN ÎNGRIJIRE

Deși tinerii care ies din îngrijire beneficiază de sprijin în procesul de ieșire din îngrijire, este important să se recunoască natura complexă a perioadei de creștere și devenire ca adult. Tinerii care au fost în îngrijire se vor confrunta probabil cu dificultăți suplimentare din cauza experiențelor pe care le-au trăit în copilărie. Acest lucru poate afecta semnificativ maniera în care un tânăr se poate implica în procesul de ieșire din îngrijire și poate, la fel de bine, afecta și capacitatea acestuia de a răspunde provocărilor traiului independent. În această secțiune sunt evidențiate temele care merită o analiză aparte:

- **A. Înțelegerea dinamicii afective a ieșirii din îngrijire**
- **B. Promovarea stabilității pe durata schimbării**
- **C. Importanța practicii bazate pe relații**
- **D. Construirea rezilienței**
- **E. Satisfacerea nevoilor complexe**
- **F. Adoptarea unei abordări flexibile**

Punct de acțiune

Aveți în vedere modul în care:

- etapa de dezvoltare denumită adolescență poate fi o perioadă plină de confuzii și conflicte pentru toți tinerii
- tinerii au nevoie de oportunități de a „exersa” noile experiențe și de a înțelege dezvoltarea lor ca adulți
- se urmărește atingerea unui echilibru între oferirea de asigurare, stabilirea limitelor și crearea de provocări
- puteți înțelege dumneavoastră și îi puteți ajuta și pe colegii și partenerii dumneavoastră să înțeleagă că nu există o „maturizare peste noapte” și că fiecare tânăr se dezvoltă în ritmul său

„Și... sincer, acești lucrători în îngrijire, cei care m-au afectat cel mai mult pentru că am plecat de aici și chiar dacă am plecat, vorbesc în continuare cu ei și continuă să mă sprijine, să îmi spună să merg înainte și au fost ca și cum... M-au făcut să mă simt că în final cineva, în ciuda problemelor, a ceea ce mi s-a întâmplat, că sunt important pentru ei și mă motivează să merg înainte, să fac tot ce am de făcut și de spus...”

„Trebuie să înțeleagă că suntem oameni. Trebuie să ne înțeleagă mai bine. Trebuie să vorbească cu noi.”

„Practic, profesioniștii în îngrijire trebuie să își aducă și sufletul la serviciu, chiar și mai mult de 8 ore pe zi, dacă este nevoie. Spre exemplu, dacă un copil are o problemă, ar trebui să stea și să îl asculte, chiar dacă li s-a terminat tura. Știu că e un loc de muncă pentru ei, dar ei lucrează cu viețile noastre.”

„Este o mare diferență între „a auzi” și „a asculta”; atunci când vorbești, ai nevoie ca cineva să te asculte pentru că îi pasă de tine, nu pentru că trebuie să raporteze totul pe o foaie de hârtie pe care toată lumea o va citi la sfârșit”.

DIN EXERCIȚIUL DE
DEFINIRE

Tinerii care ies din îngrijire

- realizează că nu mai beneficiază de aceeași rețea de sprijin afectiv și practic de care au parte tinerii care au rămas în familiile proprii, recunoscând limitele profesionale
- și-ar dori o relație cu personalul dedicat care să fie similară cu cea cu un părinte suportiv
- caută în mod activ posibilitatea legăturilor afective cu cei cărora le-a fost încredințată îngrijirea lor și luarea deciziilor cu privire la viețile lor
- doresc să continue mai ales cu oamenii cu care construiesc relații apropiate înainte și după procesul de ieșire din îngrijire
- nu doresc să li se spună ce să facă – ei își doresc pe cineva care să asculte ce au de spus și să se implice într-un dialog autentic cu ei.
- consideră confidențialitatea importantă – vor să fie siguri că pot avea încredere în persoana căreia îi împărtășesc sentimentele și ideile

A. ÎNȚELEGEREA DINAMICII AFECTIVE A IEȘIRII DIN ÎNGRIJIRE

După cum am evidențiat anterior, acest *Ghid de practică* adoptă în mod sistematic poziția conform căreia maniera în care tinerilor care ies din îngrijire le sunt oferite îndrumare și sprijin, cum la fel de importantă este și calitatea îndrumării și sprijinului pe care îl primesc.

Acest lucru vă impune să analizați modul în care veți utiliza practica bazată pe relații care permite:

- tânărului care iese din îngrijire să continue să se simtă apreciat și îngrijit
- construirea de relații bazate pe încredere și respect între personalul dedicat, toți ceilalți profesioniști și tânăr
- construirea de relații bazate pe încredere și respect între profesioniștii care lucrează în jurul tânărului care iese din îngrijire

Punct de acțiune

Pentru a înțelege mai bine și a vă conecta la dinamica afectivă a ieșirii din îngrijire și a primilor pași către independență și viața de adult, reflectați un moment asupra gândurilor și răspunsurilor dumneavoastră la următoarele:

- La ce vârstă ați „plecat de acasă”?
- Cum a fost și cum v-ați simțit?
- Ce a fost de ajutor?
- Ce a ridicat obstacole?
- Ați avut de ales?
- V-ați simțit pregătit(ă)?
- Cum diferă această călătorie a tinerilor care ies din îngrijire de cea a populației generale?

Veți dori, poate, să realizați acest exercițiu și cu colegii din instituția/organizația dumneavoastră sau o altă instituție/organizație.

B. PROMOVAREA STABILITĂȚII PE DURATA SCHIMBĂRII

DIN EXERCIȚIUL
DE DETERMINARE A
DOMENIULUI DE
CUPRINDERE

Tinerii care ies din îngrijire au vorbit despre importanța păstrării legăturii cu persoanele de îngrijire – cum ar fi asistenți maternali și angajați ai centrelor de plasament – odată ce ies din îngrijire. Importanța menținerii relațiilor cu membrii familiei a fost de asemenea recunoscută, avându-se în vedere dorințele celor care ies din îngrijire și asigurându-se că aceste relații sunt în interesul lor. De asemenea, tinerii care ies din îngrijire doresc să își păstreze prietenii pe care și i-au făcut înainte și în timpul experienței de îngrijire, precum și să aibă posibilitatea de a lega noi prietenii după ce ies din îngrijire. Ei consideră că prietenii și alți colegi pot să le ofere mecanisme valoroase de suport tinerilor odată ce au ieșit din îngrijire.

Copiii și tinerii aflați în îngrijire caută, mai presus de orice – și au, la fel ca orice alt copil, dreptul la – **stabilitate, sprijin și siguranță**. Ieșirea din îngrijire implică momente de schimbări majore și există un risc ridicat ca tinerii să nu simtă că aceste cerințe le sunt satisfăcute în timpul procesului. În timpul în care parcurgeți procesul de Planificare a parcursului este deci important să contribuiți la crearea de condiții și cunoștințe care vor ajuta tânărul să simtă „**stabilitate**” prin **continuitate**.

Acentuăm importanța dezvoltării și sprijinirii:

- rețelelor sociale
- implicării permanente care să permită tinerilor să mențină și, acolo unde este posibil, să îmbunătățească relațiile și legăturile stabilite cu familia, prietenii și alte persoane importante (inclusiv cu privire la locurile unde au trăit)
- continuării unei relații pozitive cu persoanele de îngrijire/lucrătorii/colegii din locurile de plasament

Deseori uitate în perioade cu niveluri ridicate de stres și anxietate – pe măsură ce copiii și tinerii ajung într-un loc sau se pregătesc să se mute din unul – aceste relații nu doar că pot ține lucrurile laolaltă în timp ce tânărul trece într-o perioadă nouă și plină de provocări din viața sa, ci asigură și acea bază indispensabilă pentru dezvoltare viitoare odată ce situația lor se stabilizează.

Relațiile cu familia pot, de multe ori, să fie ignorate sau subevaluate sau insuficient abordate în Planurile de parcurs, lăsând tinerii vulnerabili la recidive ale traumelor și experiențelor de respingere anterioare, dar ele trebuie să reprezinte un considerent major pentru aceia dintre dumneavoastră care lucrează cu tinerii care ies din îngrijire și sunt responsabili de dezvoltarea și implementarea planurilor de parcurs.¹⁰

Atunci când se pregătesc să iasă din îngrijire, tinerii își reanalizează deseori relațiile cu familiile, uneori întrebându-se dacă e un moment bun pentru a se gândi la reluarea legăturilor cu acestea. Pentru unii, aceasta poate fi o alternativă reală și pozitivă, iar alții pot retrăi suferințele, traumele și sentimentele de respingere din trecut. Este important ca cei responsabili de îngrijirea tinerilor să fie atenți la aceste posibilități și să facă din acest aspect un considerent cheie în susținerea dezvoltării lor și implementarea Planurilor de parcurs.

C. FAVORIZAREA PRACTICII BAZATE PE RELAȚII

În calitate de personal dedicat sau a oricărei alte persoane cu responsabilitatea de a sprijini tinerii care ies din îngrijire, este important să vă asigurați că practica bazată pe relații este prioritară și are la bază:

- înțelegere
- empatie
- respect
- perseverență

Printre modalitățile prin care puteți face acest lucru enumerăm:

- afișarea unui comportament care să demonstreze respect pentru tineri, aprecierea gândurilor și preocupărilor lor și abordarea speranțelor și aspirațiilor acestora în ritmul lor
- înțelegerea și acceptarea frustrărilor și suferințelor cauzate de experiențele anterioare de traumă și durere
- sprijinirea tinerilor pentru a menține relații pozitive și de atașament cu persoanele de îngrijire și profesioniștii anteriori pe toată perioada experienței de îngrijire și mai departe
- încurajarea persoanelor de îngrijire și a tinerilor să păstreze legătura, spre exemplu prin vizite periodice în care să mănânce împreună, implicarea în evenimente sociale, serbări și asumarea unui rol de intermediar pentru a susține această abordare, dacă este necesar
- minimizarea modificărilor la nivel de personal și promovarea consecvenței în sprijinirea unui copil sau unui tânăr

- asigurarea faptului că serviciile au la bază nevoi individuale, mai degrabă decât vârsta definită
- militarea pentru alocarea timpului necesar și/sau a resurselor pentru personalul care prestează această muncă esențială

D. CONSTRUIREA REZILIENȚEI

Reziliența este capacitatea unei persoane de a confrunța și a depăși cu succes situații dificile sau negative.

Gradul de reziliență al tinerilor și copiilor diferă foarte mult. Deși experiența de viață afectează în mod evident atingerea unui grad de reziliență, capacitățile care stau la baza rezilienței pot fi întărite la orice vârstă. Această secțiune analizează de ce dezvoltarea rezilienței trebuie să fie un scop cheie pentru toți cei implicați în procesul de ieșire din îngrijire și modul cum poate fi încurajată.

De ce este importantă reziliența

Toți avem nevoie de reziliență pentru a ne confrunța cu eșecurile și provocările care apar în viețile noastre. Reziliența ne ajută:

- să trecem peste adversități
- să ne revenim după adversități
- să mergem înainte spre un viitor pozitiv

Dezvoltarea rezilienței este în mod aparte importantă pentru tinerii aflați în îngrijire și care ies din îngrijire pentru că:

- au trăit, deseori, evenimente și situații dificile și dureroase peste care au trebuit să treacă
- pot să plece din locurile în care au crescut și trăit, mai devreme decât majoritatea colegilor lor
- pot să nu beneficieze de același sprijin din partea familiei ca alți tineri
- se pot confrunța cu situații de discriminare și stigmatizare ca urmare a experienței de îngrijire

Moduri de îmbunătățire a rezilienței

Reziliența poate fi, într-o oarecare măsură, predată și învățată.

Reziliența este o interacțiune complexă între elementele ce formează lumea internă și externă a copilului. Sprijinirea copiilor și tinerilor cu experiențe de îngrijire garantează cele mai bune rezultate cu puțință atunci când se acordă atenție în egală măsură factorilor interni și externi determinanți ai rezilienței. Ce vrem să spunem cu asta?

Factori externi

Factorii externi care slăbesc reziliența sunt numeroși și diverși. Aceștia pot include, spre exemplu:

- sărăcia, neglijarea și abuzurile
- îndepărtarea bruscă din familie
- schimbarea repetată a locurilor de plasament
- schimbarea mediului școlar ca urmare a mutărilor frecvente
- schimbarea personalului/persoanelor de îngrijire
- impactul traumelor nerezolvate din copilărie

Deși aceștia pot fi dificil de eliminat, există totuși deseori posibilitatea de a le atenua efectele pe termen lung. Stabilirea unei relații bazate pe încredere care ajută tânărul să discute despre și să înțeleagă mai bine motivele pentru care a ajuns în îngrijire și experiența de îngrijire vor contribui, în multe cazuri, la construirea semnificativă a rezilienței acestuia.

Însă, pentru a aborda în mod corespunzător consecințele sentimentelor de suferință, furie și respingere ale copilului sau tânărului, practicienii care nu au fost pregătiți în mod specific să gestioneze astfel de reacții pot considera necesar să **se bazeze pe colegi specializați**.

Cauze interne

Cauzele interne ale unui nivel redus de reziliență pot fi, de regulă, mai ușor de modificat. Copiii și tinerii care au avut începuturi grele în viață au de regulă sentimente negative la adresa propriei persoane, a capacităților proprii și a viitorului, care le subminează reziliența potențială.

Pentru a depăși aceste preocupări, cei dintre dumneavoastră care lucrează alături de copii și tineri în îngrijire trebuie să acorde o atenție specială, pe durata plasamentului acestuia și a procesului de ieșire din îngrijire, analizării și contestării în mod constructiv a acestor crezuri negative. **Urmăriți să construiți și să creșteți sentimentele de apreciere a propriei persoane ale tânărului pentru ca acesta să poată apoi, treptat, să dobândească mai multă încredere în capacitatea sa de a-și controla propria viață.**

Este, de asemenea, important ca tinerii și copiii să fie sprijiniți în construirea de relații solide cu ceilalți și a capacității de a apela la aceste relații în vremuri grele.

Alte activități care ajută tinerii să își confrunte și schimbe nivelul redus de reziliență pot fi realizate ca parte a vieții de zi cu zi. Spre exemplu, un factor semnificativ poate fi faptul ca tinerilor să le fie acordată – și să accepte – o mai mare responsabilitate pentru diferitele fațete ale vieții, inclusiv:

- îmbrăcăminte
- divertisment
- ora de culcare
- bani de cheltuială
- asumarea de riscuri
- rezolvarea propriilor probleme pe o bază care crește treptat

Tinerii care ies din îngrijire vor beneficia, pe măsură ce momentul ieșirii din îngrijire se apropie, de unele dintre limitările existente în mediul de plasament – mai ales dacă a fost vorba de un context rezidențial. Acolo unde este necesar și se impune, un plus de flexibilitate în anumite privințe, cum ar fi contactul cu ceilalți și utilizarea rețelelor de socializare, va reflecta maturizarea tinerilor care ies din îngrijire și îi va ajuta pe aceștia și să se pregătească pentru iminenta realitate a libertății.

Punct de acțiune

Gândiți-vă la:

- modul în care puteți sprijini nevoile individuale de dezvoltare ale tinerilor din mediile de îngrijire – în cadrul unui context de susținere și învățare similar cu cel în care tinerii ar trăi într-un context familial – și asigurați-le, în măsura maximă posibilă, aceleași oportunități de dezvoltare:
  - autonomie
  - decizie
  - moduri de asumare a unor riscuri controlate
  - niveluri corespunzătoare de responsabilitate
  - modalități sănătoase de a face față situațiilor adverse
- modul în care puteți crea oportunități de învățare prin care tinerii să dezvolte cunoștințe, abilități și un nivel de încredere corespunzătoare vârstei
- ce întrebări se nasc în acest sens din partea membrilor personalului și ce sprijin credeți că au aceștia pentru a acționa în acest mod

E. ÎNDEPLINIREA NEVOILOR COMPLEXE ALE TINERILOR

Este important să analizați caracteristicile tinerilor care ies din îngrijire cu care lucrați și să recunoașteți mesajele contradictorii care le pot fi transmise acestora sau pe care chiar ei le pot transmite. Spre exemplu, este normal ca tinerii să dezvolte o așa-numită mentalitate de „supraviețuitor”¹¹ și să își exprime dorința de a părăsi mediul de îngrijire cu prima ocazie pentru a se elibera de stigmatizarea asistenței sociale și a sistemului de îngrijire.¹²

Stein¹³ identifică trei categorii sau „identități” pe care tinerii care ies din îngrijire și le pot asuma atunci când fac trecerea de la îngrijire la independență:

1. cei care **trec mai departe** cu succes
2. cei pe care îi numește **supraviețuitori**
3. cei pe care îi descrie ca **luptători**

Diferitele aspecte legate de aceste trei tipuri diferite de identități sunt ilustrate în graficul de mai jos (adaptat după Stein, 2012).

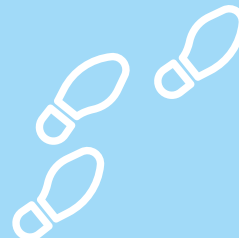
CEI CARE TREC MAI DEPARTE

- Stabilitate și continuitate
- Au rămas mai mult în îngrijire
- Atașament
- Au înțeles relațiile de familie
- Realizări școlare
- Tranziție planificată și finalizată
- Acces permanent la diferite tipuri de sprijin
- Reziliență
- Relații și rețele de sprijin
- Dezvoltarea unei identități „post-îngrijire”

SUPRAVIEȚUITORII

- S-au confruntat cu mai multă instabilitate și perturbații
- Au ieșit mai devreme din îngrijire
- Calificări mai puține/lipsă
- Destrămarea plasamentului sau părăsirea bruscă a unei case de copii
- Probleme în relațiile personale și familiale
- Instabilitate după ieșirea din îngrijire
- Mentalitate de supraviețuitor – „duri”
- Opinii contradictorii despre propria persoană

LUPTĂTORII

- Cei mai dezavantajați
- Cele mai nocive experiențe în familie, înainte de îngrijire
- Traume din copilărie nerezolvate
- Plasamente multiple
- Ies din îngrijire la o vârstă mai mică ca urmare a destrămării plasamentului
- Relații de familie dificile
- Singuratici, izolați – sănătate mintală șubredă
- Nevoi complexe – fără locuință și fără un loc de muncă

Grupul celor care **trec mai departe** s-a confruntat în general cu un nivel mai redus de perturbare și instabilitate pe perioada îngrijirii și, în consecință, au putut resimți oarecum reconcilierea psihologică cu familia, putând astfel să treacă mai departe și să aibă un nivel mai mic sau mai mare de succes în educație.

În general, **supraviețuitorii** părăsesc îngrijirea mai brusc și la o vârstă mai fragedă decât cei care trec mai departe. Nivelul redus de educație, instabilitatea și locurile de muncă prost plătite și fără forme legale pot fi incluse printre provocările cu care se confruntă tinerii din acest grup¹⁴. Printre supraviețuitori găsim de regulă tineri cărora le vine mai greu să accepte ajutor cu planificarea și organizarea ieșirii din îngrijire. Există posibilitatea ca ei să respingă complet acest ajutor, să nu știe exact ce anume doresc sau au nevoie ori să opună rezistență în orice alt mod.

Grupul descris ca **luptătorii** este cel mai dezavantajat și cu cele mai ridicate riscuri de instabilitate și sărăcie în perioada ulterioară îngrijirii. Experiențele de traume nevindecate din copilărie sau relațiile nocive cu familia le pot accentua vulnerabilitatea. Acest grup are și cele mai mari șanse de a da oameni ai străzii sau pacienți cu tulburări psihice.

În plus, pentru tinerii care au trecut prin traume în copilăria timpurie, etapa de dezvoltare emoțională este desincronizată cu vârsta biologică¹⁵. Astfel, un tânăr de 18 ani poate afișa un comportament care, în mod normal, se așteptată de la un copil de 12-14 ani. În plus, acești tineri se pot teme de viitor sau pot fi furioși cu privire la ceea ce ei percep ca fiind o altă respingere, iar aceste trăiri se pot reflecta în modul în care comunică cu ceilalți.

Aceste identități sau categorii nu sunt însă „fixe”, iar tinerii pot oscila între dependența de factori interni (personali) sau externi (sociali) în schimbare. Trebuie reținut faptul că în ciuda traumelor timpurii și a experiențelor negative din copilărie, mulți tineri care ies din îngrijire reușesc totuși să le depășească și să obțină rezultate pozitive. Stabilirea unor aspirații înalte pentru tinerii care fac tranziția de la îngrijire la viața independentă este importantă, iar sprijinirea acestora pentru a dezvolta un sentiment de reziliență și încredere în sine este sarcina cheie. Cu toate acestea, barierele și obstacolele suplimentare cu care se confruntă vor necesita, de regulă, sprijin practic și afectiv permanent.

În calitatea dumneavoastră de persoană responsabilă de copii în îngrijire și/sau tineri care ies din îngrijire, v-ați familiarizat cu munca cu tinerii care afișează astfel de comportamente și veți avea experiență în identificarea de modalități prin care puteți avea succes în munca dumneavoastră cu acești tineri. Este important ca întreg personalul să poată face față acestor comportamente dificile **și să nu îi determine să renunțe**.

Punct de acțiune

La finalul sesiunii de Planificare a parcursului cu un tânăr care iese din îngrijire, puteți spune ceva de genul:

- „nu pare că putem progresa prea mult astăzi, așa că ne vom opri pentru moment și ne întâlnim altă dată pentru a vorbi”,

SAU

- „Mă voi întoarce mâine/săptămâna viitoare pentru a vedea dacă pot găsi o altă cale să fiu de ajutor. Poate te poți gândi și tu la ce crezi că ar putea fi de ajutor”.

Cu siguranță nu există o modalitate singulară care să se preteze fiecărui tânăr și fiecărui membru al personalului, însă principiul de bază rămâne același, și anume să demonstrați tânărului că sentimentele și frustrările sale sunt înțelese și acceptate.

Punct de acțiune

Gândiți-vă la categoriile lui Stein și la modul în care acestea se aplică tânărului cu care lucrați.

F. ADOPTAREA UNEI ABORDĂRI FLEXIBILE

„Fiecare reacționează diferit; fiecare își construiește propria independență.”

Drumul către maturitate și independență al majorității tinerilor este presărat cu abateri, începuturi false și obstacole de depășit. În plus, tinerii care ies din îngrijire se pot confrunta cu dificultăți permanente, cum ar fi stigmatul îngrijirii, rețelele fragile de sprijin și lipsa resurselor materiale și a capitalului social.

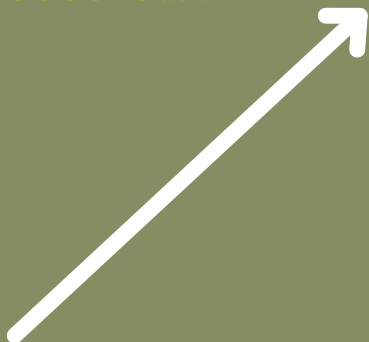
Drept urmare, este important să:

- nu vă așteptați ca drumul unui tânăr care iese din îngrijire să urmeze un plan birocratic prestabilit: **viețile și planurile au tendința de a nu urma o traiectorie liniară și ordonată**
- rețineți că drumul către „succes” – indiferent ce înseamnă acesta pentru fiecare tânăr – este rareori drept sau lipsit de obstacole sau ocolișuri
- recunoașteți faptul că sprijinul și serviciile oferite fiecărui tânăr care iese din îngrijire trebuie **adaptat la circumstanțele și nevoile în schimbare ale acestuia**

Diagrama de mai jos ne ajută să ne reamintim că propriile noastre drumuri către „viața de adult” și „succes” sunt de regulă departe de a fi drepte – deseori ne confruntăm cu obstacole și începuturi false de-a lungul drumului. Ne reamintește că procesele și procedurile birocratice liniare trebuie să ia în considerare dimensiunea umană.

Călătoriile spre interdependență și viața de adult sunt rareori fără ocolișuri...

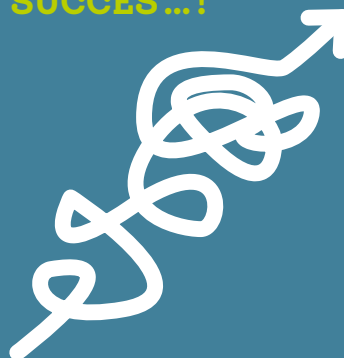
SUCCES ... ?

Cum *credem* că arată

Sprijinul trebuie să fie flexibil și să răspundă la nevoile tinerilor...

SUCCES ... !

Cum arată *de fapt*

SECȚIUNEA

8

PLANURILE DE PARCURS ȘI PROCESUL DE PLANIFICARE

PLANURILE DE PARCURS ȘI PROCESUL DE PLANIFICARE

- Această secțiune explică modul în care se utilizează o
- **Abordare bazată pe parcurs a planificării** procesului
- **de ieșire din îngrijire pentru fiecare tânăr.** Aceasta
- va aborda și anumite idei și concepte pe care să le
- explorați și înțelegeți atunci când elaborați un Plan de
- parcurs cu tânărul care iese din îngrijire.

Abordarea bazată pe parcursul ieșirii din îngrijire este inițierea și implementarea unui proces care înglobează toate considerentele și măsurile necesare pentru îndeplinirea nevoilor, circumstanțelor și dorințelor unui tânăr în planificarea și susținerea etapelor diferite ale procesului de ieșire din îngrijire – pregătirea pentru ieșirea din îngrijire, tranziția sau un trai semi-independent și mutarea după îngrijire către un trai independent (adaptare după Pathways Handbook and Pathways Materials, Scottish Executive, 2004).

Adoptarea unei Abordări bazate pe parcurs a procesului de ieșire din îngrijire vă va ajuta să:

- vă asigurați că experiența unui tânăr în timpul și după ieșirea din îngrijire este **o călătorie fără întreruperi**– trecând de la Planurile de îngrijire la Planurile de parcurs
- creați un parteneriat semnificativ cu fiecare tânăr astfel încât **vocea, dorințele și opiniile acestuia** să fie punctul focal al fundamentării planului său pentru viitor
- **lucrați împreună cu persoana de îngrijire** pentru a analiza toate aspectele cheie care sunt importante pentru aceasta pe măsură ce elaborați împreună un Plan de parcurs pentru tranziția de la îngrijire la un trai independent

Înainte de a merge mai departe, haideți să recapitulăm ce scoate în evidență acest *Ghid practic*, în ansamblu:

- **procesul de ieșire din îngrijire trebuie să fie adaptat la circumstanțele, caracteristicile, nevoile și dorințele specifice** ale fiecărui tânăr astfel încât să îl ajute să se simtă pregătit pentru mutare și să primească asigurări în acest sens

- în sistemele care permit o oarecare flexibilitate cu privire la momentul efectiv al ieșirii din îngrijire, **tinerii ar trebui ajutați să aleagă momentul care ar fi cel mai potrivit pentru ei să iasă din îngrijire**
- planificarea și implementarea individualizată și posibil flexibilă a procesului de ieșire din îngrijire și a perioadei ulterioare îngrijirii trebuie să fie prevăzute pe o perioadă semnificativă de timp, **cu participarea deplină și reală a persoanei în cauză**

1. O INTRODUCERE LA PLANURILE DE PARCURS

DIN EXERCITIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Pregătirea pentru ieșirea din îngrijire trebuie să fie parte din „Liniile de îndrumare naționale privind îngrijirea rezidențială” care se aplică tuturor unităților administrativ-teritoriale din țară, inclusiv prevederea că pregătirea pentru plecare trebuie să înceapă din prima zi în care copilul ajunge în îngrijire alternativă.

Trebuie să existe obligații legale cu privire la elaborarea Planurilor pentru ieșirea din îngrijire pentru toți tinerii care ies din îngrijire.

O Planul de parcurs

- **este un instrument de identificare, planificare și monitorizare** a tuturor măsurilor și resurselor necesare pentru sprijinirea tranziției tinerilor de la îngrijire la perioada ulterioară îngrijirii. Este vital ca Planul de parcurs să ia pe deplin în considerare circumstanțele individuale și punctele forte, nevoile, țelurile și aspirațiile tânărului care iese din îngrijire. Un Plan de parcurs trebuie să fie individualizat și adaptat pentru fiecare tânăr care iese din îngrijire.
- **stabilește măsurile specifice ce trebuie luate** pentru a satisface nevoile evaluate ale tinerilor care ies din îngrijire în scopul realizării circumstanțelor, nevoilor, țelurilor și aspirațiilor acestora, alocării exacte a responsabilităților și definirii unui calendar „ideal”. Planul trebuie să acopere o anumită perioadă de timp necesară după plecarea fizică a tânărului din centrul de plasament și să stabilească obiective intermediare care, cum ar fi Planul de parcurs, pot fi ajustate dacă apar dificultăți sau circumstanțe noi.
- **trebuie elaborat ca un exercițiu de colaborare cu tânărul care iese din îngrijire.** Planul trebuie să adopte o perspectivă holistică asupra nevoilor, dorințelor și circumstanțelor tânărului și, drept urmare, trebuie să implice și să valorifice sprijinul unei serii de servicii și persoane – inclusiv persoanele de îngrijire –, după caz.

Planul de parcurs trebuie să fie un document scris care tratează următoarele cerințe:

- asigurarea faptului că **niciun tânăr nu iese din îngrijire fără pregătirea și abilitățile necesare** pentru a avea succes și că include măsurile ce trebuie luate pentru a-l pregăti pentru ieșirea din îngrijire, orice perioadă de semi-independență și perioada ulterioară îngrijirii
- identificarea celor mai potrivite forme de sprijin, inclusiv **măsurile, serviciile, consilierea și resursele ce trebuie furnizate** în scopul îndeplinirii circumstanțelor, nevoilor, scopurilor și aspirațiilor identificate ale tânărului
- stabilirea **momentului și a modului în care serviciile vor fi furnizate**, inclusiv data la care sprijinul/serviciul va începe
- **desemnarea persoanei responsabile** de furnizarea/facilitarea sprijinului și serviciilor
- specificarea modului în care țelurile și măsurile identificate în Planul de parcurs vor fi **monitorizate periodic și revizuite**, în care modificările necesare vor fi operate și de către cine

Informații suplimentare pot fi furnizate pe temele propuse a fi incluse într-un Plan de parcurs în Secțiunea 11 din acest *Ghid practic*.

2. PROCESUL DE PLANIFICARE A PARCURSULUI

Pentru a fi constructiv, Planul de parcurs trebuie să fie:

- **un proces de planificare și pregătire** pentru tranziția la independență și viața de adult, valorificând relațiile de îngrijire pozitive și oportunitățile de zi cu zi pentru dezvoltarea de abilități și construirea încrederii
- **un proces condus de nevoi** care capitalizează punctele forte și abilitățile persoanei de îngrijire
- **un proces dinamic** și nu un exercițiu birocratic de completare de formulare

Când ar trebui să înceapă procesul de Planificare a parcursului?

Pregătirea unui Plan de parcurs și a procesului de tranziție către independență și viața de adult **trebuie să înceapă în timpul plasamentului** - cu mult timp înainte de data planificată a plecării. Această pregătire trebuie să continue cât mai fluid cu putință, începând cu momentul plecării, cu acordarea sprijinului corespunzător pe perioada de timp necesară după încetarea plasamentului.

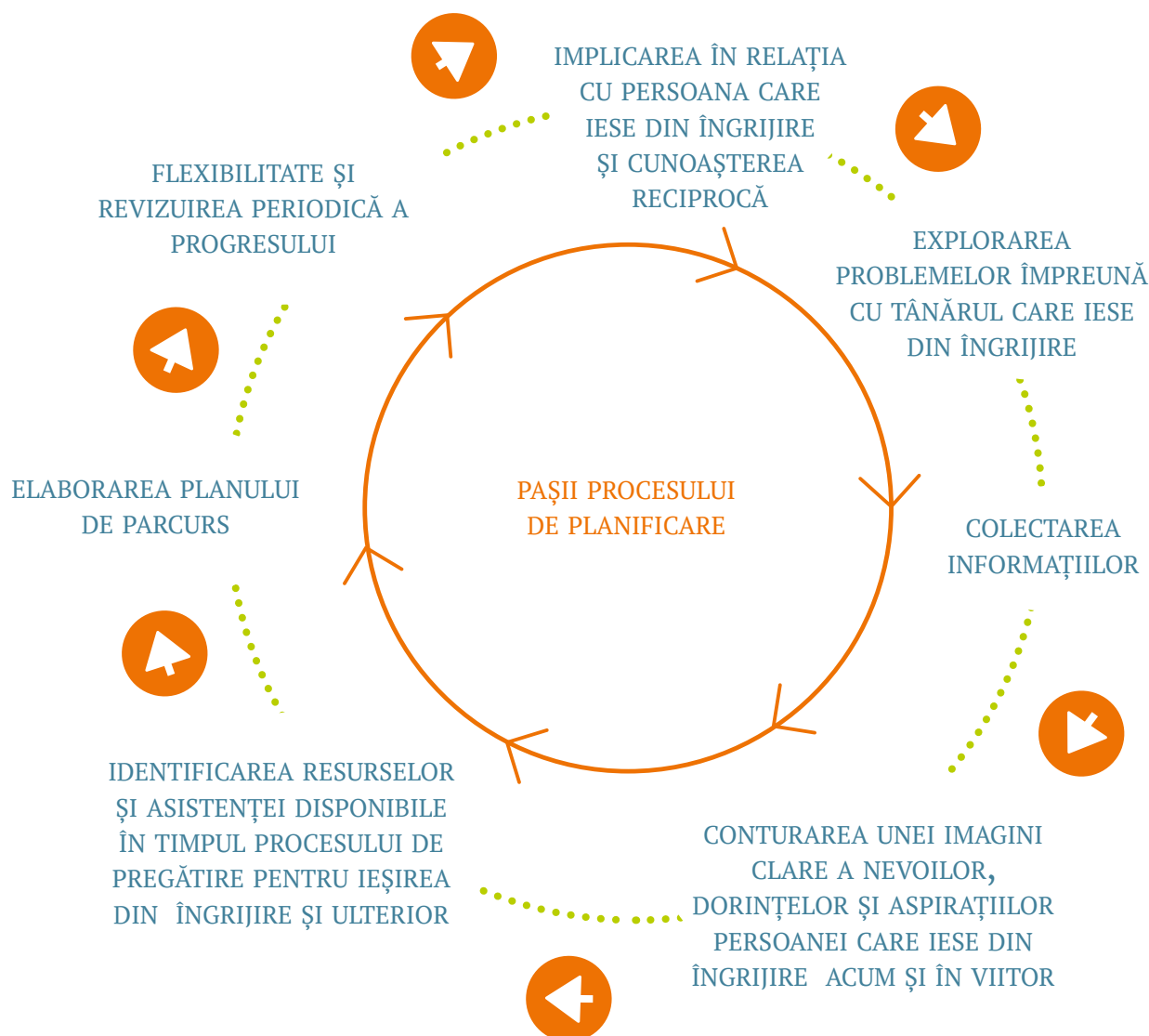
Este important ca pe marginea Planului de parcurs să se lucreze **într-un ritm care convine fiecărui tânăr**, avându-se în vedere vârsta și nivelul de înțelegere al acestuia. În cadrul acestui exercițiu, tinerilor care ies din îngrijire trebuie să li se spună ce decizii pot lua, ce decizii vor trebui luate de alții și trebuie să aibă clar în minte ce anume este realist pentru ei/ele.

DIN EXERCITIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Ce implică procesul de planificare a parcursului?

Graficul de mai jos ilustrează pașii procesului de planificare:

3. COLABORARE INTERSECTORIALĂ: IMPORTANȚA COLABORĂRII CU ALȚI PROFESIONIȘTI ȘI ALTE INSTITUȚII/ ORGANIZAȚII ÎN ELABORAREA ȘI IMPLEMENTAREA PLANURILOR DE PARCURS

Planificarea în comun și munca inter-instituțională și în parteneriat sunt nucleul unei bune practici în îngrijirea copiilor și tinerilor. Planurile de parcurs trebuie **să includă roluri și responsabilități desemnate ale instituțiilor/ organizațiilor și partenerilor implicați în satisfacerea nevoilor și dorințelor tinerilor printr-o tranziție etapizată la viața de adult.**

Astfel, planificarea parcursului implică identificarea și colaborarea cu alte agenții și alți actori care au un rol de jucat (ex. furnizori de servicii de locuire, colegi, angajatori etc.) și asigurarea faptului că tinerii pot să își construiască și ei relații cu aceștia. **Rolul personalului dedicat va fi deci important în realizarea tuturor conexiunilor, precum și în sensibilizarea furnizorilor de servicii în numele tânărului care iese din îngrijire.**

Este vital ca **trimiterile la echipele/lucrătorii care se ocupă de perioada ulterioară îngrijirii să se facă cu mult timp înainte de ieșirea efectivă din îngrijire** pentru a permite suficient timp de pregătire și stabilire a unor relații pozitive. În cazul în care echipele sau personalul cărora li s-au încredințat responsabilități pentru perioada ulterioară îngrijirii nu sunt prevăzute în mod formal sau operațional, trebuie să se asume inițiative de identificare a persoanelor corespunzătoare din agenții și/sau asociații care să îndeplinească aceste roluri.

SECȚIUNEA

9

**ELABORAREA UNUI
PLAN DE PARCURS:
SARCINI PENTRU
PERSONALUL DEDICAT**

ELABORAREA UNUI PLAN DE PARCURS: SARCINI PENTRU PERSONALUL DEDICAT

- În această secțiune, cei dintre dumneavoastră care
- aveți responsabilități cheie în pregătirea procesului de
- Planificare a parcursului cu tânărul care iese din îngrijire
- vor fi invitați să analizeze un set de „sarcini”. Aceste
- „sarcini” sunt menite să fundamenteze și să completeze
- abordarea ce va fi adoptată pentru a ajuta tânărul să își
- realizeze propriul Plan de parcurs și trebuie să reprezinte
- sursa de inspirație și îndrumare pentru modul în care îl
- veți sprijini în perioada ulterioară îngrijirii. „Sarcinile”
- trebuie să vă ajute să cultivați și să demonstrați **o relație**
- **autentică, afectuoasă, bazată pe încredere cu tânărul care**
- **iese din îngrijire.**

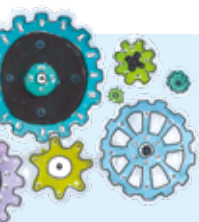
Vă rugăm să rețineți însă că „sarcinile” din această secțiune nu formează o listă exhaustivă și, drept urmare, nu trebuie privite doar ca o listă de control a lucrurilor pe care le aveți de făcut.

1. INIȚIEREA RELAȚIEI ȘI CUNOAȘTERII TÂNĂRULUI CARE IEȘE DIN ÎNGRIJIRE

Este important să ajungeți să cunoașteți bine tânărul care iese din îngrijire și cu care lucrați, să aveți o perspectivă de ansamblu asupra drumului pe care îl are de parcurs, dintr-o perspectivă evolutivă în cunoștință de cauză. Impactul experiențelor și traumelor trăite în copilăria timpurie poate avea un impact major asupra dezvoltării emoționale și psihologice a tânărului. Acest lucru înseamnă că **atunci când începeți să lucrați la planul de ieșire din îngrijire, este important să înțelegeți toate experiențele pe care tânărul le-a trăit și care pot avea un impact asupra procesului de ieșire din îngrijire** și să le luați în calcul atunci când lucrați cu acesta.

Este în mod aparte important să stabiliți o relație cu tânărul într-o manieră care să îi permită acestuia să știe **că viitorul său este apreciat și că există cineva căruia îi pasă de el.**

SARCINĂ

Stabiliți o relație cu tânărul într-o manieră care să îi permită acestuia să știe că viitorul său este apreciat și există cineva căruia îi pasă de el

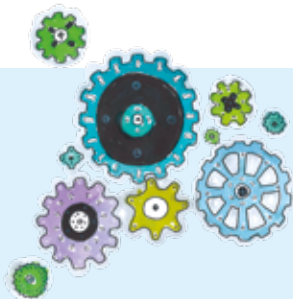
Petrecând suficient timp cu tânărul vă va ajuta în construirea acestei relații bazate pe încredere:

- includeți contacte planificate periodice în timpul cărora oferiți sprijin orientat, să realizați planificarea, dar și să participați împreună la activități sociale și informale
- conveniți cu tânărul cât de des, unde și când să vă întâlniți
- în organizarea dumneavoastră, fiți flexibili și sensibili la nevoile și circumstanțele tânărului, care se pot schimba

Este important ca interacțiunea dumneavoastră cu tânărul care iese din îngrijire să vă ajute să îi înțelegeți experiențele din copilărie. Acestea trebuie să le includă și pe cele pozitive. Cu toate acestea, experiențele negative, cum ar fi cele de neglijare, respingere și abuz, pot exista în istoria lor. Trebuie să fiți conștienți de faptul că efectele acestor experiențe se pot manifesta la tineri în diferite moduri, cum ar fi:

- întârzieri în dezvoltare și educație
- incapacitatea de a stabili relații apropiate de atașament
- instabilitate și incertitudine permanentă

Rețineți că aceste efecte pot însemna și că tânărul care iese din îngrijire nu va putea valorifica întotdeauna în mod optim sfaturile, îndrumarea și sprijinul pe care le primește în mod constant de la dumneavoastră și de la alți colegi.

SARCINĂ

Lucrați cu tânărul pentru a îi înțelege experiența de îngrijire

- Începeți să cunoașteți tânărul și să înțelegeți modul în care și-a înțeles el experiențele și contextul familial.
- Aflați cum și-a perceput tânărul experiența de îngrijire.
- Înțelegeți dacă simte că poate construi relații bazate pe atașament și încredere cu ceilalți.
- Ce tip de îngrijire i-a fost asigurată și cum a contribuit sau afectat aceasta dezvoltarea tânărului?
- Vorbiți cu cei care au fost responsabili de îngrijirea sa, adică personalul de îngrijire, asistenți maternali etc.
- Știți ce a înțeles tânărul din motivele pentru care i s-a oferit îngrijire în afara căminului familial?
- Aflați ce anume poate lipsi pentru tânăr – există lacune în relatările sale?
- Gândiți-vă la cum îl puteți ajuta să aibă acces la informații pentru a umple aceste goluri de înțelegere.
- Identificați orice efecte ale experiențelor nocive, separării de familie și altor relații importante – descoperiți și explorați cu tânărul „ce i s-a întâmplat” și „care este impactul posibil asupra dezvoltării sale emoționale și psihologice”. Cum i-au afectat aceste lucruri capacitatea?
- Gândiți-vă la cum puteți înțelege mai bine povestea vieții sale, folosind un instrument de tipul activitatea Povestea vieții.¹⁶

Tabelul de mai jos prezintă factorii care trebuie avuți în vedere atunci când sprijiniți un tânăr care iese din îngrijire. Rețineți că acești factori sunt intercorelați și pot avea un impact cumulat asupra tânărului.

O VIAȚĂ: O EXPERIENȚĂ DE ÎNGRIJIRE

CELCIS

O viață: O experiență de îngrijire Centrul de Excelență pentru copiii aflați în îngrijire din Scoția

Tranziția spre îngrijire >>

- Impactul abuzurilor, neglijării și traumei
- Întârzieri în atașament și dezvoltare
- Proces de decizie
- Planificarea îngrijirii pe termen mai lung
- Așteptări și capacitatea persoanelor de îngrijire și furnizorilor de servicii
- Așteptările tânărului

Din prima zi...

Perioada de îngrijire >>

- Stabilitate și consecvență
- Securitate resimțită – „a revendica”
- Experiență și aspirații educaționale
- Conectare și apartenență
- Identitate
- Planificare proactivă spre viața de adult

Tranziția spre interdependență >>

- Vârsta la care tânărul merge mai departe
- Consecvență
- Rețele de sprijin
- Finalizată și prelungită
- Centrată pe persoană
- Bunăstare emoțională
- Asistență după îngrijire la intrarea etapa vieții de adult
- Cultură și practică

Practica bazată pe relații

www.celcis.org

În mod evident, îngrijorările discutate în această secțiune pot adăuga complexități și provocări suplimentare și semnificative cu care tânărul se va confrunta la ieșirea din îngrijire. Și, din nou, recunoașterea experiențelor copiilor și tinerilor înainte, în timpul și după îngrijire ca formând un parcurs continuu este extrem de importantă.

Unele dintre lucrurile care vor fi necesare sunt să furnizați informații care **să ajute tinerii care ies din îngrijire să își înțeleagă mai bine trecutul** reflectând pe marginea acțiunilor altora la momentul intrării în îngrijire: ale familiei, ale personalului de asistență socială, ale asistenților maternali etc.

Pentru a face acest lucru, va trebui poate să ajutați tânărului care iese din îngrijire **să aibă acces la evidențe și rapoarte**, care o vor ajuta să își contureze o imagine mai clară asupra modului în care au stat lucrurile la momentul respectiv. Aproape sigur, tânărul va avea nevoie de sprijin emoțional în acest demers. Însă va putea astfel să **își analizeze propriile reacții și comportamente** și să înceapă să reflecteze pe marginea a ceea ce l-ar putea ajuta să accepte ceea ce simte, inclusiv sentimentele de pierdere și respingere, atât în prezent, cât și în viitor.

Astfel, în rolul dumneavoastră de sprijinire a unui tânăr care iese din îngrijire, este important să analizați impactul pe termen lung al experiențelor anterioare asupra vieții și dezvoltării acesteia, astfel încât acestea să fie luate pe deplin în considerare în planificarea și pregătirea pentru viața de adult.

Modalitățile de depășire a acestor îngrijorări includ:

- introducerea stabilității și predictibilității în viețile lor
- oferirea unei experiențe educaționale pozitive
- susținerea aspirațiilor și ambițiilor lor în viitor
- asigurarea faptului că au un sentiment de atașament și apartenență
- asigurarea faptului că se simt în siguranță
- asigurarea faptului că au acces la relații consistente și pozitive susținute în întreaga perioadă de îngrijire

2. COLECTAREA INFORMAȚIILOR

Informațiile necesare pentru fundamentarea procesului de ieșire din îngrijire trebuie identificate printr-o **evaluare detaliată a nevoilor** care vor sta la baza unui Plan de parcurs.

Personalul dedicat al unui tânăr care iese din îngrijire trebuie, în principiu, să aibă ca principală responsabilitate colectarea informațiilor pe baza cărora se va realiza o evaluare în scopul elaborării Planului de parcurs cu tânărul care iese din îngrijire. Însă acest proces **trebuie să implice și toate agențiile și persoanele competente** – inclusiv, acolo unde se impune, membrii familiei, alte persoane de îngrijire și mentorii – a căror implicare se poate dovedi necesară sau dezirabilă înainte de și/sau după plecarea din mediul de îngrijire.

Înainte de inițierea evaluării în legătură cu pregătirea pentru ieșirea din îngrijire cu tânărul, trebuie consultate orice Plan de îngrijire, materiale și evidențe ale planificării îngrijirii pentru a se vedea dacă acestea au fost realizate pentru tânărul respectiv. Acest lucru va evita orice suprapunere a eforturilor, atât pentru tânărul care iese din îngrijire, cât și pentru cei care contribuie la procesul de ieșire din îngrijire. **Planurile de îngrijire curente (Planul individualizat de protecție și planurile de intervenție specifică)** trebuie să conțină informații despre modul în care sunt satisfăcute în prezent nevoile identificate ale tânărului.

În mod ideal, evidențele unei instituții/organizații cu privire la perioada în care tânărul a fost în îngrijire vor conține deja informații factice esențiale despre tânăr și o sinteză a evaluărilor și planurile de îngrijire deja realizate înainte de începerea Planificării parcursului. Dacă acestea au fost realizate, ele trebuie să conțină informații relevante, inclusiv:

Evidențe ale elementelor esențiale ale contextului personal: informații factice despre copil sau tânăr, inclusiv:

- contextul familial
- o cronologie a măsurilor de protecție specială
- statutul juridic
- informații despre sănătate
- informații despre educație

Rețineți să nu emiteți prejudecăți legate de un tânăr doar pe baza a ceea ce este scris despre el.

SARCINĂ

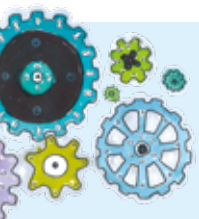
Colectați informații

- Asigurați-vă că accesați relevant toate rapoartele contextuale și evidențele cazului.
- Aveți în vedere anumite aspecte, cum ar fi evidențele educației și modul de răspuns al tânărului care iese din îngrijire la educație, realizările, preferințele și antipatiile acestuia.
- Analizați dacă există motive de îngrijorare legate de sănătate – atât fizică, cât și mintală.
- Poziționați tânărul în contextul mai amplu al familiei pentru a stabili importanța acesteia (sau importanța anumitor componente ale familiei) pentru el. Luați în considerare punctele forte și pe cele slabe din posibilul sistem de sprijin și modul în care contribuția acestuia anterioară sau ulterioară la „perioada de după îngrijire” poate fi ameliorată.

3. CONTURAREA UNEI IMAGINI CLARE ASUPRA NEVOILOR, ȚELURILOR ȘI ASPIRAȚIILOR TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE: ACUM ȘI ÎN VIITOR

Gândiți-vă la cât de important este ca ieșirea din îngrijire să nu fie doar un simplu eveniment birocratic, iar planificarea îngrijirii doar un exercițiu de bifat o căsuță. Și, evident, este esențial să nu se aibă în vedere doar aspectele foarte practice ale sprijinului și serviciilor de care tânărul are nevoie, ci și recunoașterea faptului că **tinerii care ies din îngrijire trebuie să poată să aibă speranțe, aspirații și o viziune asupra viitorului** la fel ca orice alt tânăr.

În calitate de personal de sprijin și persoane de îngrijire, **vă aflați în poziția unică de a cultiva aceste speranțe și aspirații**. Și deși **construirea unei relații bazate pe încredere și grijă** cu tinerii care ies din îngrijire poate necesita timp, investirea acestui timp într-un tânăr îl poate ajuta cu adevărat pe acesta să se implice cu mai mult sens în elaborarea propriului Plan de parcurs, care să îi includă speranțele și planurile de viitor.

SARCINĂ

Cultivați speranțele și aspirațiile

Urmăriți să:

- vă axați pe ceea ce așteaptă tânărul cu cea mai mare nerăbdare de la viitor
- identificați orice motive de îngrijorare pe care tânărul le poate avea în legătură cu atingerea propriilor țeluri
- sprijiniți tinerii să abordeze rezolvarea problemelor și asumarea riscurilor într-o manieră constructivă
- fiți un model pozitiv – model de comportamente, atribute și valori pe care doriți să le vedeți dezvoltate și la tânărului care iese din îngrijire
- fiți optimiști și realiști cu privire la cum pot fi atinse aspirațiile

O modalitate prin care puteți să inițiați o relație autentică cu tinerii care ies din îngrijire este să le sprijiniți în speranțele și planurile pe care le au pentru viitor explorând și adoptând o abordare a **planificării centrată pe persoană**¹⁷ (PCP).

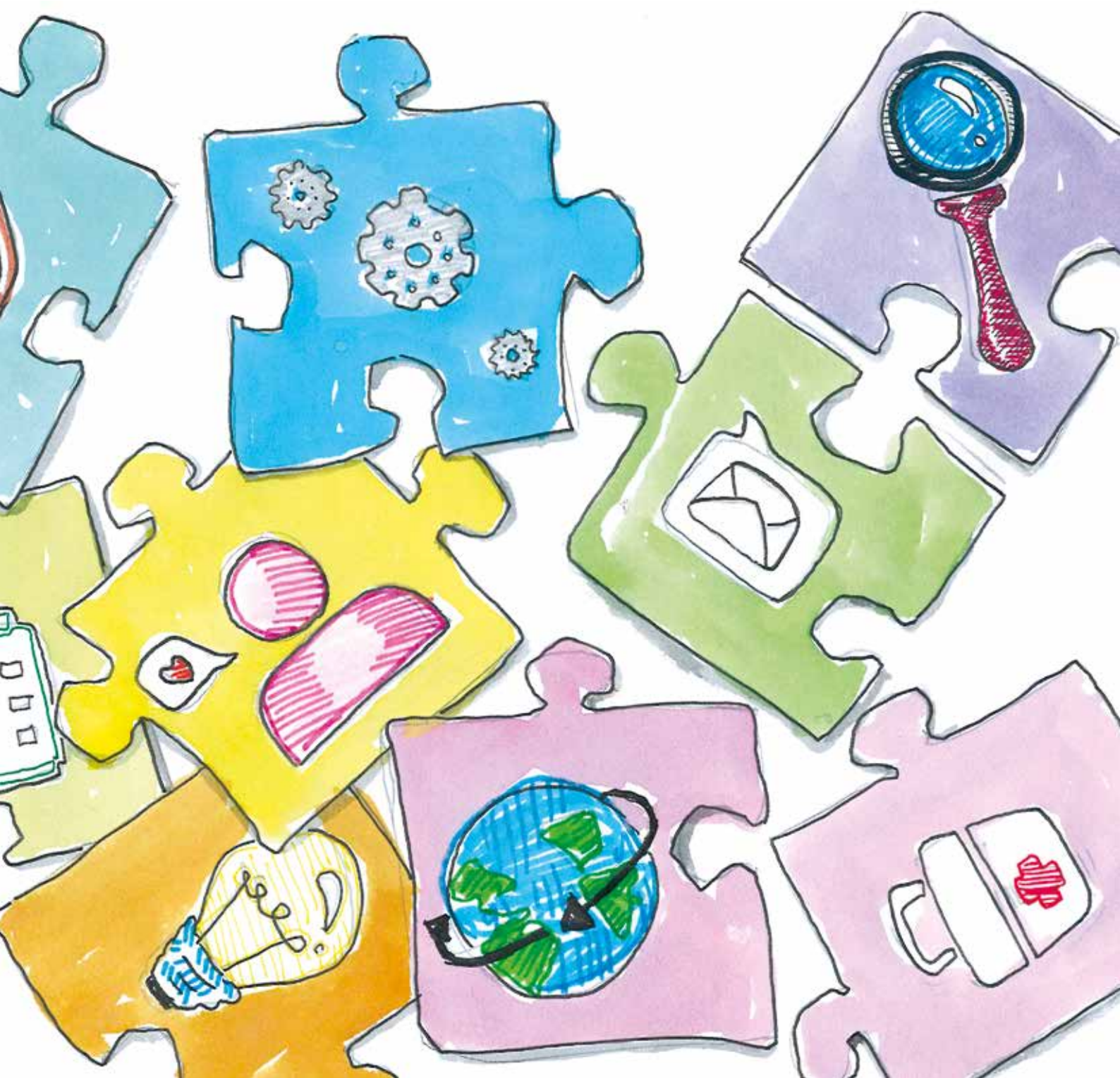
Această abordare poate permite tânărului care iese din îngrijire să fie cu adevărat în centrul propriului Plan de parcurs. Ea recunoaște evaluarea și planificarea ieșirii din îngrijire ca pe un **proces „dinamic”** care impune un parteneriat real între acele persoane și instituții/organizații care susțin procesul și tinerii care ies din îngrijire.

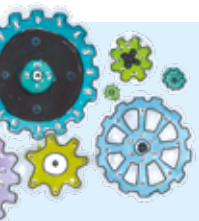
Realizarea unei hărți sau unui parcurs pentru viitor este o sarcină specializată, însă se poate dovedi mult mai atractivă și plină de sens pentru tânăr. Imaginea de mai jos este un exemplu de cum poate arăta planul/harta unui tânăr.

Tinerii care ies din îngrijire **au dreptul de a le fi furnizate toate informațiile** relevante pentru opțiunile lor prezente și viitoare pentru a putea face **alegeri în cunoștință de cauză pentru propriile lor vieți** și parcursul urmat după ieșirea din îngrijire.

Aceste informații trebuie să fie realiste în ceea ce privește deopotrivă oportunitățile și perspectivele pe care le au, dar și sprijinul care le-ar putea fi pus la dispoziție. De asemenea, aceste informații trebuie să fie furnizate și într-o manieră pe care să o poată înțelege de la bun început.

SARCINĂ

Oferiți tinerilor cu care lucrați informații despre lucruri care sunt probabil importante pentru ei

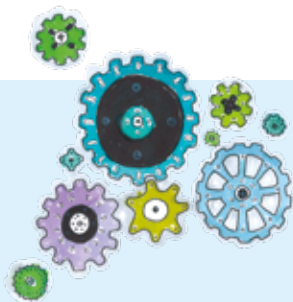
- Începeți prin a prezenta Abordarea planificării parcursului care implică tânărul în analiza viitorului acestuia.
- Aflați ce este important pentru el, apoi începeți să prezentați și alte informații care se pot dovedi utile în această analiză.
- Prezentați tânărul altor persoane din alte agenții care pot să îl ajute cu planurile pe care le are, ex. cadre didactice, posibili angajatori.
- Ajutați tânărul să dobândească informații și sprijin și să înțeleagă informațiile relevante cu privire la drepturile pe care le are și accesul la sprijin și servicii. Discutați cu agenția dumneavoastră despre modul în care puteți dezvolta un proces de planificare care să fie mult mai colaborativ și dinamic, care să fie rezultatul unor eforturi comune și că să ajute tânărul să își înțeleagă mai bine responsabilitatea asupra planului propriu.

4. IDENTIFICAREA SURSELOR DE SPRIJIN PENTRU SATISFACEREA NEVOILOR, DORINȚELOR ȘI ASPIRAȚIILOR PERSONALE ALE TÂNĂRULUI CARE IESE DIN ÎNGRIJIRE

În Secțiunea 8 vom explora importanța colaborării intersectoriale. Rețineți că **planificarea în comun și munca inter-agenții și în parteneriat sunt nucleul unei bune practici în îngrijirea copiilor și tinerilor**. Planurile de parcurs trebuie să îi includă pe toți cei care dețin roluri și responsabilități desemnate – atât instituții/organizații, cât și persoane – în satisfacerea nevoilor tânărului printr-o tranziție etapizată la viața de adult.

Planificarea parcursului implică identificarea și colaborarea cu alte agenții și actori care au un rol de jucat (ex. furnizori de locuințe și alte forme de cazare, instituții de învățământ, judecători și avocați, cadre medicale, angajatori etc.) și asigurarea faptului că tinerii pot să își construiască și ei relații cu aceștia. Rolul personalului dedicat va fi deci important în realizarea tuturor conexiunilor, precum și în sensibilizarea furnizorilor de servicii în numele tânărului care iese din îngrijire.

În Secțiunea 6 am explorat importanța ieșirii din îngrijire ca proces continuu. Este vital ca trimerile la echipele/lucrătorii care se ocupă de Perioada ulterioară îngrijirii să se facă cu mult timp înainte de ieșirea efectivă din îngrijire pentru a permite suficient timp de pregătire și stabilire a unor relații pozitive. În cazul în care echipele sau personalul cărora li s-au încredințat responsabilități pentru Perioada ulterioară îngrijirii nu sunt prevăzute în mod formal sau operațional, trebuie să se asume inițiative de identificare a persoanelor corespunzătoare din agenții și/sau asociații care să îndeplinească aceste roluri.

SARCINĂ

Dezvoltați-vă propriile cunoștințe și rețele profesionale

- Consolidați-vă propriile cunoștințe despre serviciile și drepturile tinerilor care ies din îngrijire.
- Dezvoltați relații de lucru pozitive cu profesioniștii din alte sectoare și aflați ce poate (și are mandatul) fiecare agenție să ofere tinerilor care ies din îngrijire.
- Folosiți-vă abilitățile de muncă în echipă pentru a maximiza aportul celorlalți membri ai personalului/agenției.
- Organizați întâlniri comune de planificare cu principalele instituții/ organizații pentru a discuta Planul de parcurs individual și elaborarea de protocoale și planuri de lucru generale.
- Ajutați alte agenții relevante să înțeleagă nevoile tinerilor care ies din îngrijire și rolul dumneavoastră.
- Familiarizați-vă cu legile și politicile locale.

5. MENTORATUL ÎNTRE EGALI (INTER PARES)

O altă formă de sprijin pentru tinerii care ies din îngrijire în timpul pregătirilor pentru ieșirea din îngrijire și în perioada ulterioară este mentoratul *inter pares*. În această secțiune a *Ghidului de practică*, ne referim în mod specific la mentoratul *inter pares* ca la acea activitate în care **un tânăr care iese din îngrijire este pus în legătură cu un alt tânăr** cu experiențe similare.

Un mentor *inter pares* poate juca un rol important în capacitarea unui tânăr care iese din îngrijire pe toată durata procesului de tranziție de la îngrijire la un trai independent. Unul dintre avantajele mentoratului *inter pares* este reprezentat de modul în care tinerii care ies din îngrijire pot beneficia de pe urma împărtășirii și învățării din experiența proprie de ieșire din îngrijire a mentorului - indiferent dacă este pozitivă sau nu. Mentorii își pot folosi propria experiență pentru a juca un rol important în sprijinirea tânărului care iese din îngrijire ca acesta să facă alegeri pozitive și pot oferi sfaturi și sprijin într-un mod care să contribuie la satisfacerea nevoilor practice, sociale și emoționale ale tinerilor care ies din îngrijire.

Mentorii *inter pares* pot oferi:

- timp și atenție
- un model pozitiv de încredere
- împărtășirea experienței
- o ureche care să asculte
- ajutor în identificarea țelurilor
- încurajare în procesul de planificare
- abilități consolidate de rezolvare a problemelor
- sprijin în integrarea în comunitate
- prezentarea în noile rețele sociale

Mentori *inter pares*, însă, nu:

- vor lua decizii în locul celor cărora le oferă sprijin - dar vor putea sugera opțiuni și îi vor putea ajuta să gândească prin prisma consecințelor propriilor acțiuni
- vor înlocui personalul sau serviciile specializate

CORELAREA ȘI SPRIJINUL PERSONALULUI DEDICAT

Tinerii care ies din îngrijire vor avea așteptări și nevoi diferite, iar mentorii *inter pares* vor avea cunoștințe și experiențe diferite de oferit. Un aspect important al relației este ca mentorii care își asumă acest rol important să fie de încredere, să ofere timp și atenție și să facă ceea ce spun că vor face.

Personalul cheie va juca, de asemenea, un rol în **evaluarea „compatibilității”** între tânărul care iese din îngrijire și posibilul mentor astfel încât această compatibilitate să fie adecvată în ceea ce privește personalitățile, interesele și experiențele ambelor părți. O atenție aparte trebuie acordată capacității mentorilor *inter pares* de a garanta continuitatea implicării, fiabilitate și un comportament sigur.

Este vital să aibă loc o discuție despre ce caută un tânăr care iese din îngrijire la un mentor și ce poate și este dispus un posibil mentor să ofere, astfel încât **rolurile să fie clarificate și limitele să fie stabilite de comun acord.**

Rolul personalului dedicat este să:

- **arate tânărului care iese din îngrijire ce poate face un mentor**
- **ajute tânărul care iese din îngrijire să își identifice așteptările de la un mentor**
- **identifice un potențial mentor**
- **verifice recomandările și compatibilitatea mentorului**
- **pregătească mentorul *inter pares* pentru acest rol**
- **faciliteze ajungerea la un acord cu privire la rolul și responsabilitățile mentorului *inter pares***
- **ofere sprijin permanent mentorului *inter pares***
- **monitorizeze derularea mentoratului *inter pares***

Este posibil ca relațiile de tip mentorat *inter pares* **să se nască natural în cadrul rețelelor sociale sau familiei tânărului care iese din îngrijire**, iar aceste relații au șanse mult mai reduse de a fi percepute ca forțate sau aranjate. Mentorii *inter pares* pot să fie identificați în școală, vecinătate, activitățile sportive sau organizațiile pentru tineri sau alte organizații frecventate de tânărul care iese din îngrijire. Alternativ, mentorii *inter pares* pot fi recrutați în mod special în scheme de mentorat colegial în urma unor anunțuri publice.

Evaluarea motivelor pentru care un mentor *inter pares* ar dori să își asume acest rol poate fi o sarcină dificilă pentru furnizorii de îngrijire. Cu toate acestea, este vital să se valideze atât motivația, cât și recomandările acestor posibili mentori într-o manieră responsabilă, fără a recurge la proceduri de selecție atât de rigide și riguroase încât să îndepărteze posibili mentori valoroși.

PROVOCĂRI

Există mai multe provocări în relațiile de tip mentorat *inter pares*, iar aportul fundamentat al unui profesionist în aceste momente poate fi critic. Aceste provocări pot include:

- gestionarea așteptărilor și cererilor tânărului care iese din îngrijire
- păstrarea limitelor între tânărul care iese din îngrijire și mentor
- momentele în care comportamentul tânărului care iese din îngrijire este dificil de gestionat
- dezamăgirea și frustrarea tânărului care iese din îngrijire atunci când mentorul nu respectă ce s-a convenit

Cercetările au arătat că experiența de mentorat *inter pares* este una plină de satisfacții pentru cei care o aleg. Spre exemplu, acestora le poate plăcea să ajute oamenii și să urmărească cum alți tineri care ies din îngrijire trec cu succes prin tranziție. Mentoratul *inter pares* oferă mentorilor și posibilitatea de a-și analiza propriile experiențe de ieșire din îngrijire.

UN EXEMPLU DE MENTORAT DIN ITALIA

Prezentăm în continuare informații despre mentoratul asigurat de membrii unui Grup de Tineri Experți (YEG) susținut de SOS Satele Copiilor din Italia. Membrii acestui grup fac parte și din Rețeaua națională a tinerilor care ies din îngrijire coordonată de o organizație denumită Agevolando¹⁸. Aceștia au scris:

1. Ceea ce ne-a fost de ajutor în ceea ce privește sprijinul oferit de alți tineri ca noi a fost rolul jucat de „pionierii” ieșirii din îngrijire care au realizat că avem nevoie de ajutor și sprijin în această tranziție și ne-au înțeles nevoile emoționale și practice ca nimeni altcineva. Am putut astfel să beneficiem de exemple pozitive și să învățăm din experiențele lor. Un membru YEG descrie modul în care a fost invitată la o conferință să vorbească despre parcursul ei prin îngrijire. Ea a povestit cum și-a găsit chemarea, a avut succes la școală și a absolvit universitatea în timp ce lucra la construirea rețelelor de sprijin pentru alți tineri care ies din îngrijire. La finalul conferinței, o fată care venise acolo să asculte s-a apropiat de ea și i-a spus: *„Îți mulțumesc pentru că acum știi că dacă tu ai reușit, pot și eu.”*
2. Având acest lucru în minte, recomandarea YEG este ca furnizorii de îngrijire în sistem rezidențial (și de alt tip) și specialiștii să creeze mai multe oportunități ca tinerii în îngrijire și tinerii care ies din îngrijire să se întâlnească. Astfel, cei care au trăit experiența ieșirii din îngrijire pot să ofere celor care ies din îngrijire sprijin și înțelegere și să integreze acest sprijin și construirea capacității cu ceea ce este oferit de persoanele de îngrijire.
3. Un alt membru YEG a declarat că a putut să beneficieze de pe urma menținerii relației cu unul dintre educatori care, odată ce parcursul ei în îngrijire a luat sfârșit, a evoluat spre ceva similar cu o relație de la egal la egal, în care ambii se susțin reciproc.
4. Sprijinul *inter pares* este crucial dacă se dorește ca tinerii care ies din îngrijire să aibă șansa să cunoască alți tineri cu experiențe și contexte familiale similare și să își confrunte și împărtășească opiniile și strategiile de adaptare. Tinerii care iese din îngrijire spun că, în acest mod, simt că nu sunt singuri și că împreună pot găsi mult mai multe soluții. Ca exemplu, mai mulți tineri care se întâlniseră pentru prima dată când au luat parte la proiectul *„Formarea profesioniștilor care lucrează cu copiii în îngrijire”*¹⁹, implementat în cinci orașe din Italia, au exprimat nevoia de a continua să se întâlnească în grup și după încheierea proiectului. Deși nu aveau resurse financiare să se întâlnească în afara locurilor de îngrijire și trebuiau să aștepte un alt proiect prin care să fie sprijiniți, reacția la nevoia lor de sprijin *inter pares* și de schimb de experiențe a fost destul de pozitivă. Acest lucru i-a determinat pe unii dintre ei să ia parte la proiectul Rețeaua tinerilor care ies din îngrijire care a început câteva luni mai târziu.

Punct de acțiune:

Organizația/serviciul dumneavoastră încurajează și sprijină tinerii care au ieșit din îngrijire anterior pentru a se pune la dispoziția altor tineri care ies din îngrijire? Dacă da, cât de bine credeți că funcționează acest lucru și ce schimbări ați dori să faceți? Dacă nu, cum ați putea contribui la dezvoltarea acestei idei?

SECȚIUNEA

10

ELABORAREA UNUI PLAN DE PARCURS:

IMPORTANȚA PARTICIPĂRII DEPLINE ȘI REALE
A TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE
ÎN DEFINIREA VIITORULUI ACESTORA

ELABORAREA UNUI PLAN DE PARCURS: IMPORTANȚA PARTICIPĂRII DEPLINE ȘI REALE A TINERILOR CARE IES DIN ÎNGRIJIRE ÎN DEFINIREA VIITORULUI ACESTORA

„Nu depinde de mine, depinde de ei. Totul depinde de conducere și de persoanele de îngrijire.”

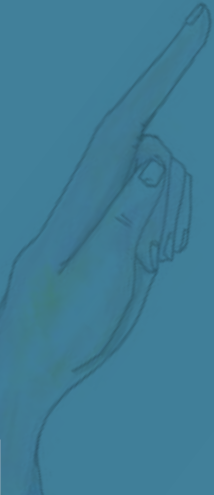
DIN EXERCIȚIUL
DE DETERMINARE
A DOMENIULUI DE
CUPRINDERE

Participarea deplină și reală la luarea deciziilor care le afectează viețile este importantă pentru oricine – inclusiv pentru tinerii care ies din îngrijire! Tinerii care ies din îngrijire își doresc oportunități de a-și exprima opiniile, de a influența luarea deciziilor și a-și cartografia modul în care doresc să implementeze schimbarea în viețile lor. Pentru a lua decizii în cunoștință de cauză, tinerii care ies din îngrijire vor să știe care le sunt drepturile și toate opțiunile pe care le au la dispoziție. Tinerii care ies din îngrijire simt că nu pot să participe pe deplin și că deciziile personalului dedicat prevalează.

- **Implicarea activă a tânărului este unul dintre principiile centrale care susține bunele practici (a se vedea Principiul II din Secțiunea 4 de mai sus). În esență, acest lucru înseamnă capacitatea tânărului de a lua decizii și de a-și controla propria viață. Pentru a face acest lucru, tinerii trebuie plasați în centrul procesului de evaluare și planificare și, cu sprijinul corespunzător, trebuie implicați pe deplin în toate aspectele planificării viitorului lor.**

Tinerii doresc să fie implicați în decizii care privesc atât îngrijirea lor individuală, cât și serviciile de care beneficiază. Deși mulți tineri se simt implicați, nu toți cred cu adevărat că au o șansă reală atunci când ies din îngrijire sau că sunt implicați autentic în evaluarea lor și în Planificarea parcursului. Veți dori să analizați modul în care dumneavoastră și agenția/entitatea dumneavoastră sprijină participarea concludentă a tinerilor la elaborarea planurilor de îngrijire și la planificarea viitorului. Veți dori să analizați modul în care tinerii pot influența modul în care serviciile sunt îmbunătățite, dezvoltate și livrate.

Participarea tinerilor trebuie să fie în centrul legislației privind ieșirea din îngrijire. Trebuie să facem procesele relevante și directe. Trebuie să urmăm planurile tinerilor și să îi sprijinim atunci când fac greșeli; trebuie să le susținem cauza în numele lor; trebuie să facem campanii pentru resurse de mai bună calitate; trebuie să ne contestăm colegii pentru a ne asigura că tinerii primesc serviciile pe care le merită; trebuie să contestăm stereotipurile; trebuie să credem în tineri. (McGhee et al, 2014, p.6).

Capacitatea și îmbunătățirea stimei de sine care trebuie să rezulte din participarea autentică poate avea o contribuție semnificativă la un alt factor crucial pentru pregătirea cu succes a tinerilor pentru ieșirea din îngrijire și viața de adult: dezvoltarea rezilienței (a se vedea Secțiunea 7).

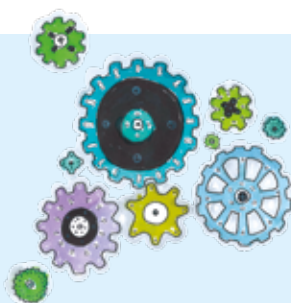
Punct de acțiune:

Consultați Anexa nr. 4 unde veți găsi informații suplimentare despre modelele de participare selectate.

INDICATORI AI BUNELOR PRACTICI PRIVIND PARTICIPAREA

Iată câțiva indicatori care vă pot ajuta să evaluați cât de bine sunt capacitați tinerii care ies din îngrijire să participe la procesul de Planificare a parcursului:

- tinerii sunt implicați în deciziile care privesc îngrijirea lor curentă
- se alocă timp înainte de întâlniri pentru pregătire împreună cu tânărul și repetarea a ceea ce dorește să spună
- tinerii joacă un rol activ în evaluarea nevoilor proprii și în procesul de planificare
- tinerilor le este pus la dispoziție un susținător, un promotor independent sau un mentor pentru a le susține participarea și implicarea și a le construi încrederea

SARCINĂ

Acordați responsabilitatea pentru decizii în funcție de vârstă și de nivelul abilităților

- Rețineți că tinerii cu experiența îngrijirii nu se comportă sau acționează întotdeauna într-o manieră corespunzătoare vârstei lor. Impactul experiențelor nocive asupra dezvoltării lor le poate afecta modul de funcționare în societate și comportamentul.
- Tinerii vor lua decizii proaste și vor face greșeli – trebuie să căutați să sprijiniți tinerii pentru a percepe aceste lucruri ca pe oportunități de învățare și să îi încurajați să reflecteze, învețe și crească prin propriile experiențe.

Punct de acțiune:

Veți dori să vă împărtășiți ideile cu alți colegi pentru a explora și conveni asupra abordării pe care agenția dumneavoastră o va adopta cu privire la participarea semnificativă.

SECȚIUNEA

11

CONȚINUTUL
UNUI PLAN DE
PARCURS

CONȚINUTUL UNUI PLAN DE PARCURS

- Această secțiune stabilește „temele” sau subiectele
- cheie ce trebuie incluse într-un Plan de parcurs.

1. RECAPITULAREA IMPORTANȚEI PLANIFICĂRII PARCURSULUI

Înainte de a trece la „temele” cheie conținute într-un Plan de parcurs, **haideti să ne reamintim câteva dintre principalele aspecte ale procesului de Planificare a parcurșului** care au fost deja acoperite în acest *Ghid de practică*.

Rețineți că accentul trebuie să se pună pe:

- cunoașterea tânărului care iese din îngrijire
- colectarea opiniilor și identificarea circumstanțelor, nevoilor, țăelurilor și aspirațiilor individuale
- planificarea măsurilor
- analiza progresului

Procesul de Planificare a parcurșului trebuie să aibă în vedere:

- pregătirea și implementarea unui Plan de parcurs este **un proces** care implică tânărul care iese din îngrijire, un membru desemnat al personalului dedicat și, dacă este necesar și relevant, alți specialiști, membrii familiei și alte persoane de îngrijire
- modul în care tinerii care ies din îngrijire trebuie să aibă **speranțe, aspirații și o viziune asupra viitorului** la fel ca orice alți tineri. Persoanele de îngrijire și personalul de sprijin trebuie să se concentreze pe nutrirea de țeluri pozitive și promovarea de modalități realiste prin care tânărul le poate atinge

Un Plan de parcurs trebuie să aibă la bază o evaluare care să identifice circumstanțele, nevoile, țelurile și aspirațiile tânărului care iese din îngrijire printr-un proces care să reflecte următoarele cerințe:

- parcurgerea procesului de evaluare și planificare într-o manieră și **într-un ritm care să se preteze tânărului**
- adoptarea unei perspective holistice asupra **circumstanțelor, nevoilor, țelurilor și aspirațiilor** – toate aspectele sunt importante și intercorelate

- realizarea unei evaluări care să acopere „temele” cheie și ariile nevoilor **pentru a satisface cerințele individuale ale fiecărei tânăr care iese din îngrijire** (informații suplimentare despre „teme” sunt prevăzute în continuare în această secțiune)
- elaborarea unor **evidențe scrise** ale evaluării care să fie comunicate tânărului care iese din îngrijire

Un Plan de parcurs trebuie să asigure că niciun tânăr nu iese din îngrijire fără a fi pregătit și a avea abilitățile sociale necesare succesului. Drept urmare, Planul de parcurs identifică, planifică și monitorizează acordarea **întregului sprijin necesar, inclusiv măsurile, serviciile, consilierea și resursele necesare** pe măsură ce tinerii se pregătesc să iasă din îngrijire, să parcurgă perioada de tranziție spre semi-independentă și să intre în perioada ulterioară îngrijirii.

Punct de acțiune:

- Priviți spre viitor - gândiți-vă la țelurile personale și la pașii pe care îi aveți de făcut pentru a ajunge unde tânărul care iese din îngrijire și-ar dori să fie.
- Ajuțați un tânăr să ia decizii în cunoștință de cauză cu privire la viitor asigurându-vă că are acces la informații de bună calitate.
- Decideți împreună cu tânărul care iese din îngrijire care sunt ariile pe care să vă concentrați.
- Aveți în vedere diferitele persoane care pot ajuta la diferitele secțiuni ale Planului de parcurs, ex. un profesor de la școală sau un consilier de carieră de încredere poate ajuta la „Învățare și muncă”, un consilier pentru locuințe poate ajuta la „Unde o să locuiesc”, un asistent maternal poate ajuta la „Speranțe pentru viitor”.
- Ajuțați tânărul să se pregătească pentru viața de adult și să deprindă abilități de viață într-un ritm care se pretează vârstei, caracteristicilor și etapei de dezvoltare ale acestuia.

Este foarte puțin probabil ca totul să meargă conform „Planului” și nu trebuie să existe nicio ezitare în a consulta tânărul care iese din îngrijire în scopul **adaptării obiectivelor și termenelor în funcție de situație.**

Deși dobândirea de deprinderi practice este foarte importantă, **sprijinul emoțional și social permanent acordat tânărului este deseori mult mai critic în timpul îngrijirii și după aceasta.** Așa cum ar face-o pentru propriii copii, persoanele de îngrijire și personalul din toate instituțiile/organizațiile trebuie să caute să se asigure că un tânăr se îmbarcă într-un trai independent, susținut de rețele de relații de sprijin care să îl ajute să treacă cu succes spre viața de adult.

Punct de acțiune:

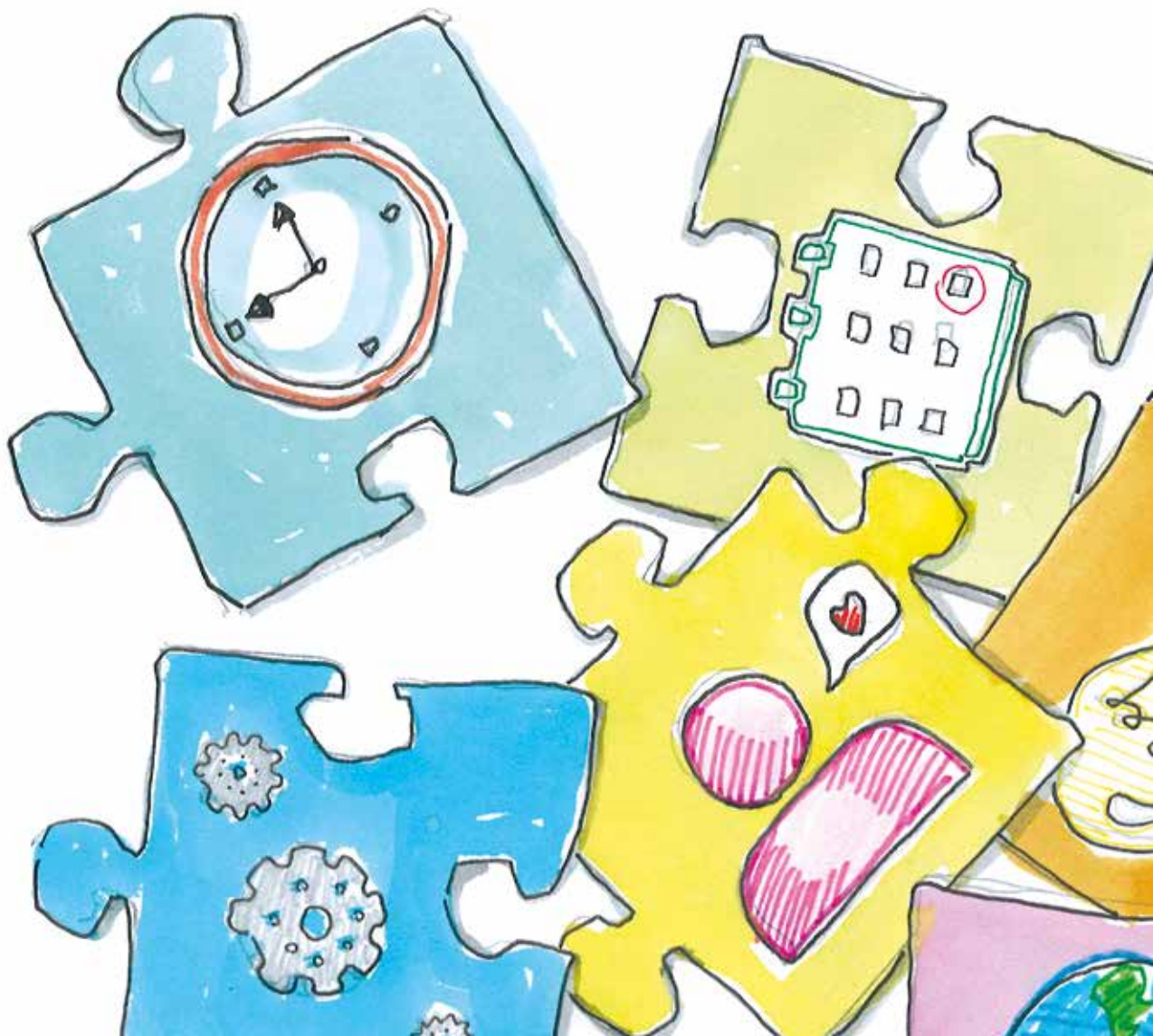
- gândiți-vă la rolul jucat de persoanele de îngrijire sau membrii familiei
- analizați dacă și cum tânărul care iese din îngrijire dorește ca alte persoane să fie implicate în sprijinirea și asistarea lui - cine joacă un rol important în viața lui?
- gândiți-vă la cine are o relație pozitivă și de susținere cu tânărul care iese din îngrijire și este deja implicat în viața sa
- analizați unde pot apărea lacune
- aveți în vedere orice nevoi de sprijin social și emoțional suplimentar pe care tânărul care iese din îngrijire le poate avea

Rețineți că munca cu un tânăr care iese din îngrijire și construirea unei relații bazate pe încredere poate necesita timp, însă investirea acestui timp într-un tânăr îl poate ajuta cu adevărat pe acesta să se implice cu mai mult sens în elaborarea propriului plan de viitor. **Personalul dedicat, orice specialist care oferă sprijin și persoanele de îngrijire trebuie să urmărească să:**

- adopte o abordare flexibilă și bazată pe grijă - fiți onest, autentic, fiabil și de încredere
- stabilească o relație cu tânărul mai întâi la nivel personal - vă cunoaște tânărul suficient de bine pentru a iniția această relație?
- fie un model pozitiv – model de comportamente, atribute și valori pe care ar dori să le vadă dezvoltate și la tânăr
- plaseze tânărul care iese din îngrijire în centrul planificării și măsurilor și să facă din acest proces unul participativ și plin de sens
- se asigure că tânărul care iese din îngrijire se simte apreciat - concentrați-vă pe lucrurile care îi trezesc cel mai mare entuziasm cu privire la viitor și spuneți că viitorul lui contează
- identifice orice motive de îngrijorare pe care tânărul le poate avea în legătură cu atingerea propriilor țeluri
- încurajeze tânărul să își asume o parte din responsabilitatea cu privire la procesul de evaluare și planificare
- asculte ce are de spus tânărul - ați ascultat cu adevărat opiniile tânărului?
- analizeze orice sprijin specific în legătură cu dizabilitățile, nevoile medicale, problemele lingvistice etc.
- înțeleagă dacă tânărul care iese din îngrijire are nevoie de sprijin suplimentar pentru a-și exprima opiniile

Având în minte îndrumările de mai sus, **haideți să ne reamintim că un Plan de parcurs scris trebuie să aibă în vedere și să includă:**

- circumstanțele, nevoile, țelurile și aspirațiile identificate ale tânărului care iese din îngrijire
- identificarea celor mai potrivite forme de sprijin, inclusiv măsurile, serviciile, consilierea și resursele ce trebuie furnizate în scopul îndeplinirii acestor circumstanțe, nevoi, scopuri și aspirații
- momentul și modul în care serviciile vor fi furnizate, inclusiv data la care sprijinul/serviciul va începe
- persoana nominalizată responsabilă de furnizarea/facilitarea sprijinului și serviciilor
- modul în care țelurile și măsurile identificate în Planul de parcurs vor fi monitorizate periodic și revizuite, în care modificările necesare vor fi operate și de către cine

2. TEME CHEIE ÎNTR-UN PLAN DE PARCURS

„A fost un șoc pentru că eram obișnuiți să ni se facă aproape totul. Ne făceau mâncarea, ne spălau rufe, curățau pe jos... iar astăzi trebuie să fac singur aceste lucruri la mine acasă și ar fi trebuit să ne pregătească mai mult pentru asta.”

„Există copii care vor avea întotdeauna părinți la care să meargă pentru un sfat. Aici, noi nu avem. Trebuie să devenim independenți singuri.”

DIN EXERCIȚIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Tinerii care ies din îngrijire cred că este important să fie pregătiți pentru un trai independent. Ei își doresc:

- să poată să deprindă toate abilitățile practice necesare, cum ar fi gătit, curățenie, spălarea rufelor etc. înainte de a ieși din îngrijire
- să știe cum să folosească banii, să plătească facturile, să deschidă un cont bancar și să își acceseze drepturile financiare etc.
- să primească sfaturi despre și să aibă acces la un spațiu de cazare care să fie sigur, de bună calitate și accesibil
- să li se pună la dispoziție un spațiu de cazare într-o locație corespunzătoare, în conformitate cu specificul vieții lor, cum ar fi apropierea de locul de muncă, de locul de studii și/sau de prieteni și familie
- să cunoască oportunitățile de educație și cum să solicite sprijin în accesarea acestor oportunități
- să știe cum pot să își îngrijească sănătatea și să aibă acces la îngrijire medicală, dacă este necesar
- îndrumare în pregătirea pentru și găsirea unui loc de muncă ce le poate oferi siguranță financiară și posibilitatea de a deveni membri productivi ai societății

Am remarcat deja că elaborarea Planurilor de parcurs implică o colaborare strânsă cu tinerii care ies din îngrijire în scopul analizării temelor diferite care vor fi importante pentru ei. Analizarea și includerea următoarelor „**teme**” va ajuta la structurarea unui cadru menit să asigure că **arile relevante ale vieții unui tânăr care iese din îngrijire sunt acoperite ca parte a procesului general de evaluare și planificare** pentru ieșirea din îngrijire și perioada ulterioară îngrijirii.

Aceste „teme” includ:

- A. Sănătate și bunăstare**
- B. Dezvoltare personală**
- C. Familie și prieteni**
- D. Învățare și muncă**
- E. Unde mi-aș dori să trăiesc**
- F. Deprinderi practice**
- G. Bani**
- H. Drepturi și aspecte legale**

Rețineți că planificarea parcursului implică și **identificarea și colaborarea cu alte agenții și persoane** care au un rol de îndeplinit, cum ar fi furnizorii de locuințe și educație, serviciile medicale, angajatorii și judecătorii. Rolul dumneavoastră va include crearea conexiunilor și asumarea statutului de promotor, ajutând tinerii să construiască relații și cu aceștia.

Restul acestei secțiuni a *Ghidului de practică* se axează pe principalele „teme” ce trebuie avute în vedere în Planul de parcurs.

A. SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTARE

Sănătatea și bunăstarea nu înseamnă doar nevoile fizice ale tinerilor, ci, și mai important, sănătatea și bunăstarea lor emoțională. Izolarea socială, singurătatea și traumele nerezolvate din copilărie sunt factori care pot afecta bunăstarea emoțională și sănătatea mintală a tinerilor care ies din îngrijire.

Tinerii trebuie să poată să continue să primească consiliere și servicii medicale în momente care pot fi foarte stresante pentru ei. Personalul de sprijin trebuie să lucreze cu copilul și cadrele medicale pentru a se asigura că acest acces nu este restricționat odată ce tânărul iese din îngrijire.

Unul dintre rolurile personalului dedicat este să înțeleagă pe deplin nevoile legate de sănătatea fizică și mintală a tânărului. Este important să se aibă grijă și de bunăstarea emoțională și sănătatea mintală pozitivă ale acestuia. Acest lucru înseamnă încurajarea și sprijinirea tânărului să dezvolte rețele de sprijin inter pares și prietenie pozitive.

Pașii ce trebuie făcuți în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

	Toate Planurile de parcurs trebuie să aibă în vedere nevoile medicale evaluate ale persoanei care iese din îngrijire și modul în care acestea vor fi satisfăcute. Discutați cu tânărul orice preocupări sau probleme pe care le poate avea legat de sănătate, acum sau în viitor.
	Asigurați-vă că tânărul este înregistrat la un medic de familie și un stomatolog și că are încrederea și capacitatea de a accesa aceste servicii la nevoie.
	Dacă au fost identificate nevoi medicale, cine este responsabil de îndeplinirea lor?
	Poate tânărul să acceseze consiliere, mentorat și alte servicii din comunitate care urmăresc promovarea bunăstării emoționale?
	Are tânărul acces facil la servicii de specialitate, inclusiv la servicii medicale dedicate sănătății mintale a adulților, dacă este necesar?
	Sunt disponibile asistență, evaluare și consiliere de specialitate în cazul riscurilor de auto-mutilare și suicid? Cum le pot accesa tinerii?
	Serviciile specializate în abuzul de substanțe sunt corespunzătoare circumstanțelor individuale și nivelului de funcționare ale tinerilor care ies din îngrijire? Cum le poate accesa tânărul?
	Sunt disponibile clinici specializate în sănătatea sexuală, inclusiv pentru programări de urgență? Cum le poate accesa tânărul?
	Furnizați informații despre obiceiuri sănătoase în legătură cu stilul de viață, dieta și sportul și încurajați tânărul să le adopte.

B. DEZVOLTARE PERSONALĂ

Termenul dezvoltare personală este utilizat pentru a descrie interesele, opiniile, comportamentele, atitudinile, modul de viață și valorile unui tânăr. Dezvoltarea alegerilor unui tânăr în viață este o modalitate de a întări sentimentul de identitate personală.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

-

Ajutați tânărul să își dezvolte abilitățile interpersonale, stima de sine, modul de stabilire a limitelor comportamentale și abilitățile de decizie: faceți acest lucru încurajând, îndrumând, creând oportunități și fiind un model pozitiv de urmat.
-

Ajutați tânărul să identifice și să dezvolte abilități, talente și hobby-uri și sprijiniți-l să acceseze oportunități culturale, artistice și alte oportunități de recreere, pornind de la punctele forte și interesele sale.
-

Prezentați-i tânărului noi oportunități și experiențe care dezvoltă abilitățile sociale și încrederea în sine, inclusiv activități de grup cum ar fi excursii/mersul cu cortul.
-

Împărtășiți-i interesele în cărți, filme, sporturi și muzică pentru a stimula interesul tânărului și a vă dezvolta relația cu el.
-

Asigurați-vă că tinerii au acces la suficiente fonduri și oportunități pentru a se întâlni cu prietenii și colegii și de a dezvolta rețele sociale pozitive.
-

Luați măsuri pentru a reduce excluziunea socială și izolarea care afectează sănătatea mintală și fizică și bunăstarea emoțională, ajutându-l să obțină acces gratuit/la costuri reduse la facilități de petrecere a timpului liber, transport în comun etc. ori de câte ori este posibil.

C. FAMILIE ȘI PRIETENI

Pentru mulți dintre tinerii care ies din îngrijire, **relațiile pozitive cu familia sau rețelele de sprijin inter pares pozitiv pot fi un factor semnificativ.**

Înainte de a ieși din îngrijire, tinerii revin deseori în casa familiei, dintr-o multitudine de motive, chiar și pentru o scurtă perioadă de timp. Făcând acest lucru însă, ei se pot confrunta cu probleme nerezolvate care le pot pune în pericol experiența de ieșire din îngrijire.

Deseori, tinerii pot avea o imagine idealizată asupra familiei în care s-au născut, dar și opinii și așteptări conflictuale și contradictorii. Doriința naturală de legătură și apartenență și problemele curente legate de identitate pot determina tânărul să caute să se întoarcă acasă indiferent de circumstanțele în care a ajuns inițial în îngrijire alternativă. Cu toate acestea, traumele nerezolvate, relațiile necultivate și nereparate sau neînțelegerea motivelor pentru care au fost dați în plasament pot conduce la formarea unor așteptări lipsite de realism, dacă situația nu este gestionată în mod corespunzător. Iar acest lucru poate conduce, mai departe, la conflict, cădere și respingere.

Este important să se asigure că tinerii sunt sprijiniți pe deplin pentru a înțelege și a gestiona în mod corespunzător relațiile cu părinții și membrii familiei.

În consecință, tinerii trebuie susținuți, pe cât este posibil, pentru a rezolva orice chestiuni nerezolvate cu familia, atât înainte, cât și după ieșirea din îngrijire. În același timp, este vital ca familia să fie pregătită pentru revenirea tânărului care iese din îngrijire – mai ales dacă absența a fost îndelungată, contactul a fost sporadic și/sau relațiile sunt încordate.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

-

Oferiți suport emoțional, inclusiv pentru depășirea problemelor și conflictelor din trecut și ajutându-i cu relațiile, rețelele sociale și prietenii.
-

Suțineți contactul tinerilor cu părinții biologici, dacă este sigur și în interesul superior al acestora - acționați ca un mediator și ajutați tinerii să înțeleagă relațiile de familie.
-

Creați oportunități de sprijin inter pares - acesta se poate obține de la o rețea de susținători inter pares cu experiență anterioară în îngrijire, spre exemplu.
-

Ajutați tinerii să își creeze o identitate pozitivă ajutându-i să înțeleagă relațiile de familie, sprijindu-i să lege prietenii și relații pozitive și să intre în rețele sociale. Ajutați-i să își înțeleagă contextul personal și cultura.
-

Creați oportunități de susținere a tinerilor să se implice într-o largă varietate de medii sociale pentru a-și dezvolta abilitățile interpersonale și încrederea în sine. Spre exemplu, încurajați și sprijiniți tinerii să ia parte la activități sportive, artistice sau de relaxare cu alți tineri.

D. ÎNVĂȚARE ȘI MUNCĂ

Ajutarea tânărului care iese din îngrijire să își contureze o viziune cu privire la viitor și să elaboreze un plan realist prin care să poate atinge acea viziune este un factor motivator semnificativ pentru tineri. Existența **unui loc de muncă potrivit sau frecventarea unei universități pot încuraja dezvoltarea identității, rezilienței și stimei de sine**. Explorarea opțiunilor de angajare și educație împreună cu ei și îndrumarea lor în luarea de decizii în cunoștință de cauză în aceste privințe reprezintă un aport cheie la experiențele lor de ieșire din îngrijire.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

-

Luați legătura cu colegiul sau universitatea locală și ajutați la dezvoltarea de oportunități asistate pentru tinerii care ies din îngrijire.
-

Asigurați-vă că tinerii au acces la sprijin suplimentar dacă, spre exemplu, nu au luat anumite examene de absolvire sau au probleme în materie de alfabetizare și competențe numerice.
-

Motivați și încurajați tinerii care ies din îngrijire să continue educația sau formarea și ajutați la identificarea celor mai realiste și potrivite oportunități de educație sau formare care sunt accesibile.
-

Ajutați tânărul să obțină acces la oportunități de educație, spre exemplu prin sprijin în completarea formularelor și solicitarea de burse sau alte fonduri nerambursabile.
-

Dezvoltați rețele de sprijin și legături cu angajatorii locali care pot să ofere stagii de ucenicie sau de practică, locuri de muncă și oportunități de carieră tinerilor care ies din îngrijire.
-

Motivați și încurajați tinerii care ies din îngrijire să găsească locuri de muncă dacă asta este ceea ce își doresc și ajutați-i să identifice o plajă de oportunități de muncă potrivite.
-

Dezvoltați modalități de sprijin suplimentar care le poate fi acordat tinerilor pentru a găsi un loc de muncă, cum ar fi sprijin cu completarea cererilor și abilitățile de a susține un interviu.

E. UNDE MI-AȘ DORI SĂ TRĂIESC

Un spațiu de cazare sigur, stabil și sustenabil este un alt factor cheie în sprijinirea tinerilor să iasă din îngrijire. Simpla disponibilitate a unui loc în care să stea nu este însă suficient: ca oricine altcineva, și tinerii care ies din îngrijire trebuie să se simtă în siguranță și în largul lor acolo unde locuiesc. Disponibilitatea unui spațiu de cazare sigur și stabil este un factor critic în sprijinirea unui tânăr să păstreze un loc de muncă sau să frecventeze cursurile unei universități.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

- ✓ Asigurați-vă că nevoile de locuire ale tânărului sunt corelate cu cele mai bune resurse disponibile și că participă la selecția formei de locuire - unde se află, cu cine va locui, dacă are propria sa cameră etc.
- ✓ Asigurați-vă că forma de locuire este sigură și dotată corespunzător.
- ✓ Este locația potrivită pentru a permite tânărului să meargă la școală sau la muncă?
- ✓ Își poate tânărul permite să plătească chiria și utilitățile? Asigurați-vă că știe cum și unde se citesc contoarele, se plătește chiria sau facturile etc.
- ✓ Dotați tânărul cu abilități, cum ar fi gestionarea unui buget personal și evitarea riscului îndatorării.
- ✓ Negociați cu managerii centrelor de plasament/asistență maternală ca tinerii care au ieșit din îngrijire să se poată întoarce pentru sprijin dacă doresc/au nevoie, adică revenirea pentru a lua masa sau a petrece o noapte sau a participa la un eveniment sau o serbare, poate ajuta tânărul să își păstreze un sentiment de loc și identitate și să depășească senzația de izolare și singurătate. Relațiile sunt parte dintr-o bună practică a ieșirii din îngrijire, iar păstrarea relațiilor cu fostele persoane de îngrijire poate fi critică pentru tineri.

F. DEPRINDERI PRACTICE

Copiii și tinerii care au petrecut o perioadă îndelungată în îngrijire – mai ales dacă nu doar în servicii rezidențiale – sunt deseori privați de o experiență treptată de deprindere a sarcinilor practice pe care le vor avea de făcut atunci când ies din îngrijire și încep un trai independent. Aici sunt incluse anumite activități, cum ar fi cumpărături, gătit, curățenie etc. **Niciun tânăr nu trebuie să iasă din îngrijire fără abilitățile și sprijinul necesare pentru succes.** Așa cum ar face-o pentru propriii copii, persoanele de îngrijire și personalul din toate instituțiile/organizațiile trebuie să caute să se asigure că un tânăr iese din plasament echipat cu deprinderile practice necesare. Pregătirea pentru ieșirea din îngrijire trebuie să urmărească să inițieze tinerii în aceste deprinderi. Asigurați-vă că tinerii care ies din îngrijire au posibilitatea nu doar de a-și dezvolta aceste deprinderi de viață într-un mediu în care beneficiază de sprijin, ci și că le pot „exersa” fără acest sprijin.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

✓	Oferiți suport permanent în aceste aspecte și cu alte abilități de viață și gospodărire după ce ies din îngrijire.
✓	Echipați tânărul cu toate abilitățile necesare de viață de zi cu zi și de gospodărire înainte de a ieși din îngrijirea alternativă. Oferiți suport permanent cu aceste aspecte și cu alte abilități de viață și gospodărire după ce ies din îngrijire. Spre exemplu: • cumpărături • mâncat și gătit sănătos • curățenie • reparații de bază • spălatul rufelor

G. BANI

Sărăcia, dezavantajele economice și greutățile financiare sunt factori importanți pentru mulți tineri care ies din îngrijire. Acestora le lipsește deseori o „plasă de siguranță” și sprijinul permanent al familiei de care se bucură mulți dintre cei de vârsta lor.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

-

Aflați ce ajutoare și beneficii sociale sunt disponibile și ajutați tânărul să le solicite cu succes.
-

Asigurați-vă că tânărul are acces la și primește toate sursele relevante de venit și sprijin financiar, inclusiv beneficii sociale și alocații.
-

Sprijiniți tânărul să dezvolte deprinderi de bugetare și obiceiuri financiare bune. Înainte de a ieși din îngrijire, ajutați-l să înțeleagă costurile vieții, hranei, utilităților, chiriei, transportului în comun etc.
-

Ajutați tinerii care ies din îngrijire să deschidă un cont bancar și să se înscrie în toate celelalte sisteme financiare.
-

Dacă tânărul obține un loc la un colegiu sau o universitate, ajutați-l să solicite și asigurați-vă că primește toate fondurile sau bursele disponibile înainte de a începe cursurile.
-

Asigurați-vă că tinerii au suficiente fonduri pentru a-și cultiva interesele și hobby-urile și pentru a fi în pas cu moda. Acest lucru îi va ajuta să își păstreze o identitate sănătoasă și reduce riscurile de stigmatizare și izolare socială.

H. DREPTURI ȘI ASPECTE LEGALE

Asigurați-vă că tânărul își cunoaște toate drepturile legale și orice alte aspecte legale care îl pot afecta, atât în general, cât și ca urmare a experienței lui în îngrijire.

Pașii ce trebuie făcuți cu tânărul în pregătirea pentru ieșirea din îngrijire și susținerea îngrijirii ulterioare includ:

- Asigurați-vă că tânărul deține o copie a certificatului de naștere și altor documente importante.
- Sprijiniți tânărul să solicite eliberarea unui pașaport și/sau cărți de identitate.
- Asigurați-vă că tânărul este înregistrat la autoritățile competente pentru a putea accesa asistență medicală și socială etc.
- Dacă tânărul este implicat în situații cu autoritățile judecătorești, asigurați-vă că are acces la reprezentate legală.

Punct de acțiune:

Asigurați-vă că tânărul care iese din îngrijire deține un exemplar al Planului de parcurs, care îi va oferi o oarecare claritate și anumite asigurări cu privire la modul în care nevoile sale viitoare vor fi îndeplinite și cine îi va oferi sprijin în legătură cu diferitele arii ale vieții.

3. REVIZUIRILE PERIODICE ALE PLANURILOR DE PARCURS

Planul de parcurs realizat inițial cu tânărul care iese din îngrijire nu este cioplit în piatră. **Se pot și probabil se vor produce orice modificări cu puțință în situația tânărului** (ex. starea de sănătate, dezvoltarea personală, educație/situație ocupațională...). Obiectivele inițiale pot să nu fie atinse din multe motive, iar aspirațiile și prioritățile se pot modifica în timp.

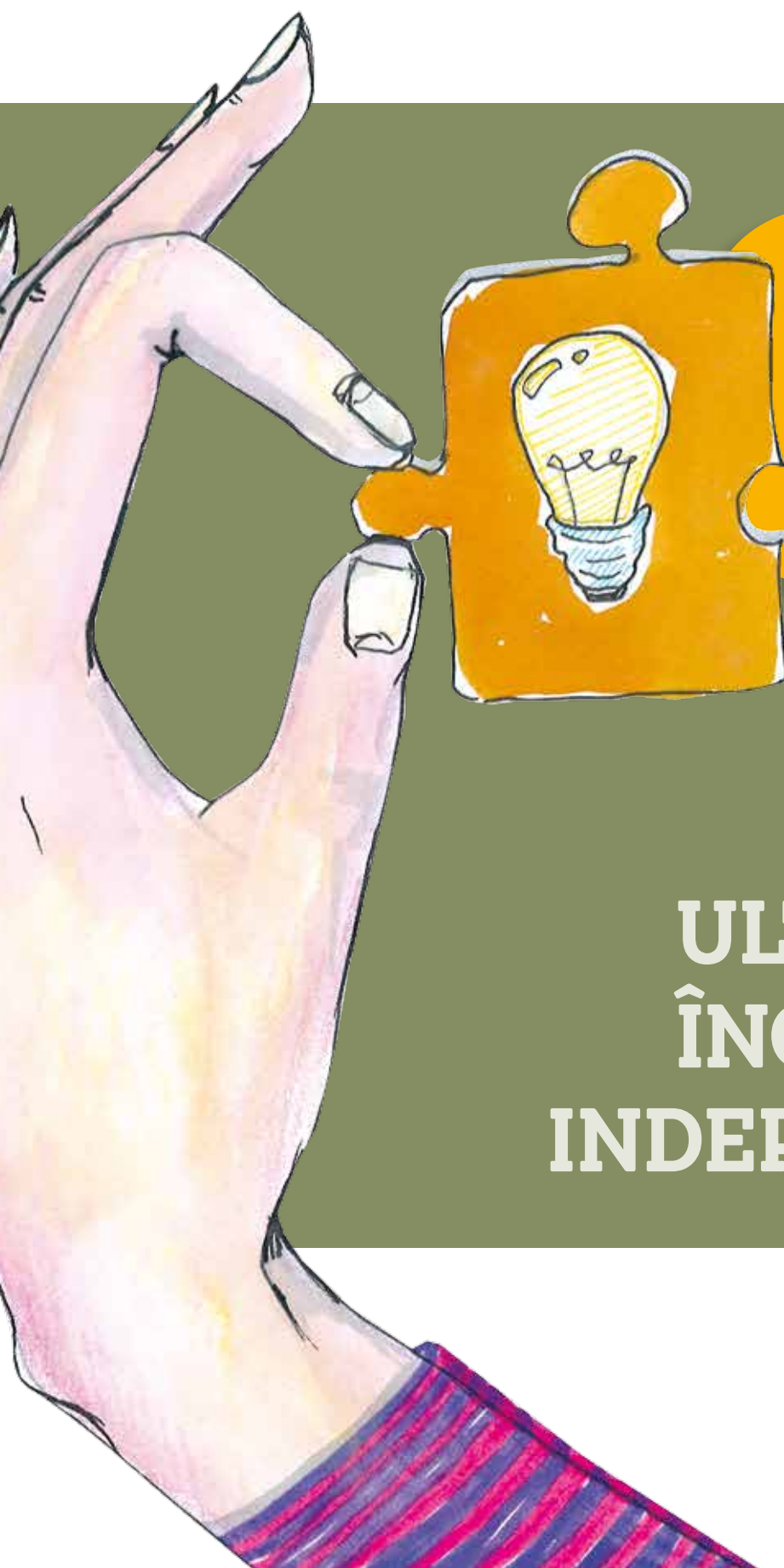
Personalul dedicat trebuie, deci, **să revizuiască periodic Planul de parcurs**, pe baza consultării depline a tânărului, pentru a se asigura că acesta corespunde în continuare realităților și pentru a face modificările necesare pe parcurs. Acest lucru va presupune, evident, comunicarea cu agențiile relevante și persoanele vizate, cum ar fi persoanele de îngrijire, în ceea ce privește posibilele modificări ale responsabilităților și rolurile pe care acestea vor fi încurajate să și le asume în consecință.

Revizuirile pot fi realizate și în afara cadrului „formal” dacă este necesar, la propunerea tânărului, a personalului dedicat sau altor persoane vizate.

SECȚIUNEA

12

PERIOADA
ULTERIOARĂ
ÎNGRIJIRII ȘI
INDEPENDENȚA

PERIOADA ULTERIOARĂ ÎNGRIJIRII ȘI INDEPENDENȚA

„Fiecare reacționează diferit; fiecare își construiește propria independență.”

„În primul rând, câștigarea independenței trebuie tratată ca un proces în care poți vedea cum merg lucrurile. Și dacă tânărul respectiv este pregătit. Iar dacă nu este pregătit, ar trebui măcar să aibă pe cineva de partea lui astfel încât să nu se împiedice și să cadă automat”.

- În acest *Ghid de practică*, punem accentul pe necesitatea
- sprijinirii tinerilor care ies din îngrijire **dincolo de**
- **etapa de „ieșire din îngrijire”** și pe asigurarea accesului
- la sprijin permanent și oportunități în tranziția către
- viața independentă. Accesul la sprijin permanent în
- perioada ulterioară îngrijirii este la fel de important ca
- o bună pregătire și planificare a Parcursului.

Planul de parcurs, odată elaborat de cei implicați adânc în susținerea tânărului care iese din îngrijire, trebuie să îl însoțească pe acesta pe măsură ce iese din îngrijire și face primii pași spre independență. Această secțiune urmărește să reia unele dintre temele specifice care trebuie explorate în ceea ce privește perioada de după momentul în care un tânăr iese din îngrijire.

1. TRANZIȚIA SPRE INDEPENDENȚĂ

Este important să se analizeze și înțeleagă conceptul de „independență”. Pentru noi toți, realitatea cotidiană a „traului independent” implică o anumită „*inter*dependență” sub forma unei game extinse:

- relațiile interpersonale
- forme de sprijin social
- rețelele sociale, toate de bună calitate

Majoritatea dintre noi care suntem independenți – și astfel, spre exemplu, responsabili de deciziile care ne afectează viețile – ne bazăm în mod invariabil pe familie, parteneri, părinți, copii, colegi și prieteni pentru sfaturi și sprijin în anumite momente. De vreme ce tinerilor care au fost în îngrijire pot să le lipsească aceste rețele de sprijin, rolul de sprijin a tinerilor care ies din îngrijire și de pregătire a acestora pentru „traul independent” presupune acordarea unei atenții aparte construirii de relații pozitive și de rețele profesionale și sociale în jurul tânărului care iese din îngrijire.

2. RELAȚII STABILE

„La vârsta de 18 ani este prea devreme să te descurci singur... nu ne lăsați singuri! La 18 ani este prea devreme pentru un tânăr să fie nevoit să iasă din îngrijire, ar trebui să putem aștepta măcar până terminăm școala și ne găsim un loc de muncă și ceva stabilitate. Avem nevoie de ajutorul educatorilor în căutarea unei case și a unui loc de muncă, iar aceștia sunt importanți și pentru a ne învăța cum să gestionăm banii, nu putem reuși singuri. După ieșirea din îngrijire, recomandăm ca educatorii care cunosc deja tânărul să țină legătura cu acesta, să continue să îl îndrume, pentru sprijin practic (cum să plătească factura, cum să deschidă un cont bancar) și suport emoțional: să poată cere un sfat, să stea pur și simplu la taclale... Solicităm, de asemenea, ca asistenții noștri sociali să ne urmeze până când obținem autonomie deplină, adică dincolo de ziua în care împlinim 18 ani, până când terminăm școala sau ucenicia. Este prea greu de unul singur”.²⁰

Sentimentul de abandon este ceva ce tinerii care ies din îngrijire au semnalat în repetate rânduri, așa că trebuie făcute demersuri pentru a se asigura că acest lucru nu se întâmplă. Mulți dintre tinerii care ies din îngrijire doresc să țină legătura și să mențină relații constructive cu cineva care îi poate îndruma, sprijini și asista odată ce au ieșit din îngrijire. Aici este locul unde o **relație stabilă cu personalul dedicat devine vital**. Rețineți faptul că va fi nevoie și de un aranjament pentru situații de urgență sau alternativ atunci când personalul dedicat nu este disponibil.

Maniera grijulie în care sprijinul și consilierea permanente sunt acordate este crucială și va fi benefică tânărului doar dacă există o **relație pozitivă și constructivă** cu personalul dedicat.

Cu toate acestea, experiența ne-a arătat că unii tineri, la momentul la care trebuie să iasă din îngrijire, știu foarte clar de la bun început că nu vor să prelungească contactul cu organizația care le-a oferit îngrijire. Deși acesta este, evident, dreptul lor, această decizie poate fi schimbată odată ce independența devine o realitate sau când apar probleme și tânărul devenit de curând semi-independent are nevoie de o anumită formă de ajutor. Drept urmare, este vital ca personalul cheie să se asigure că **tinerii care ies din îngrijire cunosc faptul că pot căuta acest sprijin în orice moment**, chiar și ani mai târziu și că această abordare va fi primită cu brațele deschise.

Există dovezi care ne arată că sprijinul personalului dedicat și al altor specialiști în perioada ulterioară îngrijirii dispăre după câteva luni. Nu putem accentua suficient faptul că tinerii care ies din îngrijire, la fel ca mulți alți tineri care părăsesc casa familiei, au nevoie de sprijin într-o multitudine de forme mult mai mult timp și că este dreptul lor ca acesta să le fie pus la dispoziție. Nu este justificat, spre exemplu, să ne gândim la sprijin ca fiind disponibil până la vârsta de 25 de ani, pentru că acesta va varia în funcție de nevoile tinerilor.

Contactul cu un tânăr care a ieșit deja din îngrijire, care poate **avea rolul de mentor**, se poate dovedi util în atenuarea sentimentelor de izolare și singurătate, precum și ca poartă de acces spre rețelele de sprijin. (Vă rugăm să consultați Secțiunea 9 pentru mai multe informații privind mentoratul *inter pares*).

3. ACCES PERMANENT LA SERVICII ȘI SPRIJIN ÎN PERIOADA ULTERIOARĂ ÎNGRIJIRII

Accesul facil la servicii dedicate în perioada ulterioară îngrijirii este cheia progresului pentru tinerii care ies din îngrijire. Din nou, **trebuie pus accentul pe individualitatea fiecărui tânăr** și pe nevoile și preocupările sale personale. Maturitatea nu urmează o cale liniară, lipsită de dificultăți, iar arile dezvoltării – psiho-emoționale și practice – pot necesita monitorizare o perioadă îndelungată de timp după ieșirea din îngrijire.

Din nou, **parteneriatul cu alte agenții și organizații cheie** pentru a asigura sprijin în anumite domenii, cum ar fi nevoile materiale și dezvoltarea permanentă a deprinderilor practice, poate avea un aport major. Spre exemplu, posibilitatea de a ajunge pe străzi și de a nu avea siguranță financiară se numără printre îngrijorările frecvente semnalate de tinerii care ies din îngrijire. Problemele de acest tip vor avea probabil repercusiuni negative nu doar în practică, ci și asupra bunăstării psiho-emoționale. Continuarea acordării de îngrijire trebuie să asigure că tinerii care ies din îngrijire continuă să dispună de un venit suficient pentru a-și acoperi nevoile primare, cum ar fi cele legate de cazare, hrană, transport și îmbrăcăminte. Este important să recunoască și să se consolideze implicarea și autonomia tinerilor în abordarea acestor chestiuni.

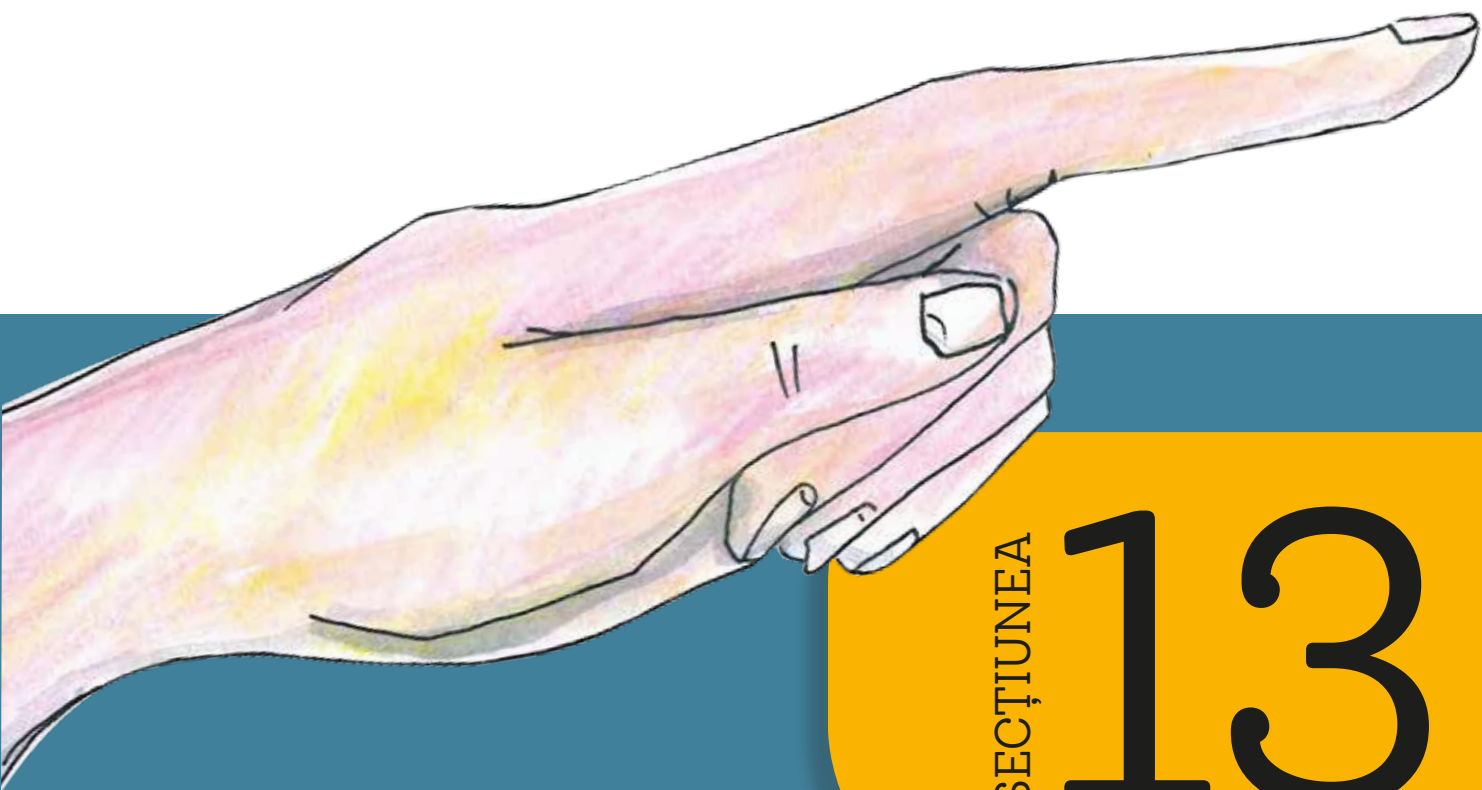

Punct de acțiune:

Este sprijinul material acordat suficient pentru tinerii care ies din îngrijire? Dacă nu, ce schimbări sunt necesare și cum se poate promova schimbarea?

În cele din urmă, este important să se rețină că succesul perioadei ulterioare îngrijirii pentru tinerii care ies din îngrijire va fi influențat, într-o mare măsură, de modul în care toate aspectele muncii de pregătire au fost realizate, inclusiv cele în legătură cu deprinderile practice. Există toate motivele pentru **o analiză periodică a măsurii în care pregătirea se dovedește suficientă**, mai ales în contextul nevoilor și circumstanțelor în schimbare.

SECȚIUNEA

13

**SENSIBILIZARE
PENTRU SCHIMBARE:
DUCÂND LUCRURILE
MAI DEPARTE**

SENSIBILIZARE PENTRU SCHIMBARE: DUCÂND LUCRURILE MAI DEPARTE

- Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere care a fundamentat acest *Ghid de practică* (a se vedea Secțiunea 3) a identificat nevoia de schimbări în procesul de ieșire din îngrijire în diferite țări. Aceste schimbări necesare includ consolidarea:
- 1. legilor și politicilor
- 2. colectării de date
- 3. procesului de livrare a serviciilor
- 4. capacității forței de muncă
- 5. monitorizare și evaluare
- 6. promovării atitudinilor pozitive

Principalii factori interesați, inclusiv copiii și tinerii în îngrijire alternativă, cei care au ieșit din îngrijire, personalul specializat în îngrijire și specialiștii asociați, părinții, familiile și persoanele de îngrijire alternativă, toți pot fi promotori puternici ai schimbării. Lucrând împreună sau individual, aceștia trebuie să fie pregătiți să sensibilizeze autoritățile sau organismele competente care pot realiza, direct sau indirect, îmbunătățirile necesare.

Punct de acțiune:

În ce măsură considerați că personalul cheie sau persoanele de îngrijire își cunosc responsabilitățile față de tinerii care ies din îngrijire? Există arii în care personalul nu se simte în largul său sau se simte insuficient informat? Dacă da, care sunt acestea și cum trebuie abordate?

În restul acestei secțiuni, vom realiza un instantaneu asupra anumitor arii cheie ce necesită schimbare în sistemele de îngrijire a copilului și serviciile evidențiate în Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere și vom spune câteva cuvinte și despre sensibilizare în scopul îmbunătățirii situației de fapt.

1. SENSIBILIZARE ÎN SCOPUL CONSOLIDĂRII LEGILOR ȘI POLITICILOR

DIN EXERCIȚIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Fiecare țară care a luat parte la Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere dorește garanția unui proces de ieșire din îngrijire bazat pe drepturi și la dispoziția tuturor tinerilor care ies din îngrijire, cu acces egal la întreg sprijinul necesare, la servicii și la ale drepturi, într-o manieră care să satisfacă nevoile, dorințele și circumstanțele individuale. S-a susținut, de asemenea, că acest lucru va impune modificări la nivelul legislației și politicilor care promovează schimbări pozitive în procesul de ieșire din îngrijire, inclusiv o creștere a resurselor dedicate. Acest lucru poate include anumite măsuri, cum ar fi legiferarea unei majorări a vârstei ieșirii din îngrijire și a prelungirii perioadei în care sprijinul individual este disponibil pentru tinerii care ies din îngrijire. De asemenea, creșterea accesului obligatoriu la toate serviciile și drepturile necesare, precum și realizarea de investiții într-o forță de muncă intersectorială mai capabilă și mai competentă ar trebui, de asemenea, mandatate prin procesul legislativ și de elaborare a politicilor.

Un cadru legal și de reglementare corespunzător este important prin faptul că asigură mandatul, orientarea și îndrumarea necesare pentru toți cei care dețin responsabilități în domeniul protecției și îngrijirii copilului, inclusiv cu privire la ieșirea din îngrijire. Alături chiar de tinerii care ies din îngrijire, cei care îi sprijină ar trebui să poată să joace un rol în promovarea schimbării legilor, reglementărilor și politicilor, acolo unde aranjamentele curente nu funcționează bine și unde pot fi aduse îmbunătățiri.

2. COLECTAREA DE DATE

DIN EXERCIȚIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Informațiile extrase din Exercițiul de determinare a domeniului de cuprindere indică faptul că autoritățile guvernamentale centrale, regionale și locale nu reușesc să colecteze și să analizeze în mod constant date cantitative și calitative cu privire la copiii și tinerii aflați în îngrijire, tinerii care ies din îngrijire și procesul de ieșire din îngrijire. Acest proces este în mod aparte important pentru a permite agențiilor statutare și altor agenții nu doar să planifice în mod exact resursele și să faciliteze cel mai bun proces de ieșire din îngrijire cu putință, ci și să monitorizeze în mod consistent și să evalueze scopurile, obiectivele și țelurile de implementare.

Pentru a obține informații despre dezvoltarea legilor și politicilor, autoritățile guvernamentale centrale și locale și agențiile neguvernamentale au nevoie de **informații exacte**. În acest scop, este important să existe sisteme locale și naționale de colectare riguroasă și sistematică de date cantitative și calitative. Spre exemplu, aceste date sunt esențiale în demersurile îndreptate înspre îmbunătățirea rezultatelor pentru copiii aflați în îngrijire și tinerii care ies din îngrijire, prin evaluarea situației de fapt și a progresului obținut de fiecare copil sau tânăr, precum și a modului de funcționare a sistemului de protecție a copilului și îngrijire alternativă în ansamblu. Datele pot ajuta și la o alocare mai corectă a resurselor financiare, umane și de altă natură. În calitate de primii factori interesați, tinerii care ies din îngrijire și cei care îi sprijină pot juca un rol semnificativ în identificarea, colectarea și analizarea acestor date.

3. ANGAJAMENTUL FAȚĂ DE LIVRAREA SERVICIILOR ȘI RESURSE

DIN EXERCITIUL
DE DETERMINARE
A DOMENIULUI DE
CUPRINDERE

Tinerii care ies din îngrijire și specialiștii au declarat că procesul de ieșire din îngrijire trebuie să fie unitar, indiferent de locația geografică din țară. Acest lucru implică aceeași calitate a planificării și sprijinului permanent și facilitarea tuturor etapelor de pregătire, tranziție și post-îngrijire. Înseamnă, de asemenea, și acces egal la servicii și resurse, inclusiv educație, locuințe, locuri de muncă și toate celelalte drepturi.

Accesul la o plajă largă de servicii de sprijin general și orientat este esențial pentru tinerii care ies din îngrijire. Furnizarea către decidenții politici de la nivel central și local de informații corecte care evidențiază lacunele și provocările și promovarea schimbării pot contribui semnificativ la asigurarea unui acces echitabil la servicii de mai bună calitate și la disponibilitatea celorlalte resurse financiare și de altă natură necesare tinerilor care ies din îngrijire.

4. CONSTRUIREA CAPACITĂȚII FORȚEI DE MUNCĂ

DIN EXERCITIUL DE DETERMINARE A DOMENIULUI DE CUPRINDERE

Rezultatele exercițiului de stabilire a domeniului de cuprindere indică o o nevoie acerbă de investiții în consolidarea și menținerea abilităților și cunoștințelor tuturor profesioniștilor și persoanelor de îngrijire la un nivel care să le permită să ofere sprijin complet tinerilor care ies din îngrijire. Se consideră că abilitățile și capacitățile personalului specializat nu trebuie să includă doar cunoașterea obligațiilor practice, ci și abilități solide de comunicare și capacitatea de a construi și menține relații bazate pe încredere și grijă cu tinerii care ies din îngrijire.

Experiența ieșirii din îngrijire, pentru fiecare tânăr în parte, este puternic influențată de capacitatea celor responsabili de a-i susține pe toată durata acestui proces. Aici nu vorbim doar de personalul dedicat, ci și de toți ceilalți specialiști care trebuie să contribuie la o abordare multisectorială a ieșirii din îngrijire. **Drept urmare, este important ca cei care lucrează cu tinerii care ies din îngrijire să dețină toate abilitățile necesare pentru a se achita de această responsabilitate și ca investirea în formarea lor să fie o prioritate.**

La fel ca în cazul Exercițiului de determinare a domeniului de cuprindere care a fundamentat acest *Ghid de practică*, tinerii care ies din îngrijire pot și ar trebui să joace un rol activ în identificarea abilităților, cunoștințelor și aptitudinilor pe care le consideră importante la personalul dedicat și alți specialiști. De asemenea, practicienii pot avea la rândul lor un rol în informarea celor responsabili de furnizarea pregătirii și instruirii lor cu privire la capacitățile și cunoștințele exacte de care au nevoie.

5. MONITORIZARE ȘI EVALUARE SISTEMATICĂ

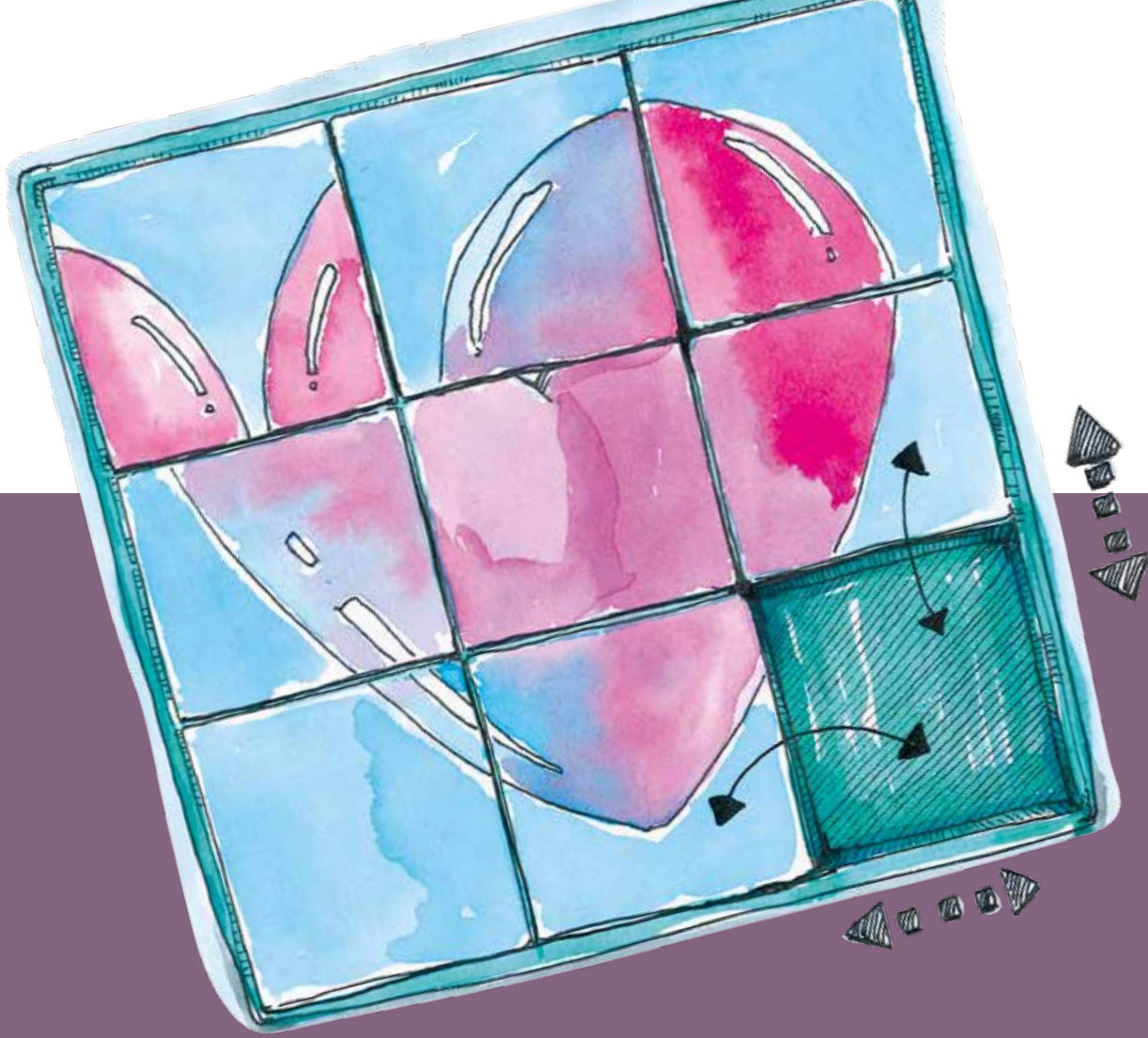
Sistemele eficiente de monitorizare și evaluare sunt **esențiale pentru înțelegerea realizărilor obținute, a modului în care s-au obținut și a lacunelor și provocărilor rămase nerezolvate**. Acest lucru, spre exemplu, include analize periodice de monitorizare a Planurilor de îngrijire și de parcurs ale copiilor și tinerilor, precum și procese și o livrare sistematică a serviciilor în cadrul sistemului de protecție a copilului și îngrijire alternativă în care lucreați. Din nou, în calitate de primi factori interesați, tinerii care ies din îngrijire și cei care le sprijină pot juca un rol semnificativ în promovarea utilizării sistematice a monitorizării și evaluării.

6. PROMOVAREA ATITUDINILOR POZITIVE

Stigmatizarea și discriminarea copiilor aflați în îngrijire și a tinerilor care ies din îngrijire pot avea un impact major asupra calității vieții acestora. Astfel de atitudini negative, indiferent dacă provin de la specialiști sau publicul larg, trebuie eliminate. **Acest lucru ne impune tuturor un rol activ în promovarea atitudinilor pozitive și contestarea celor negative.**

7. SENSIBILIZARE ÎN SCOPUL SCHIMBĂRILOR POZITIVE

În cele din urmă, trebuie să ne reamintim că asumarea unui rol în **promovarea schimbărilor pozitive** în cadrul sistemelor și serviciilor reprezintă o contribuție importantă și vitală la asigurarea faptului că copiii aflați în îngrijire și tinerilor care ies din îngrijire le este acordat cel mai bun sprijin cu putință în perioada în care se află în îngrijire, în timp ce se pregătesc să iasă din îngrijire și mai departe.

ANEXE

ANEXA 1: UN REZUMAT AL LINIILOR DE ÎNDRUMARE ALE ONU PRIVIND ÎNGRIJIREA ALTERNATIVĂ A COPILOR

Documentul de bază pentru înțelegerea drepturilor copiilor în îngrijire sau expuși riscului de separare de familie este Convenția cu privire la drepturile copilului (CDC). Cu toate acestea, recunoașterea faptului că CDC nu descrie în profunzime ce măsuri trebuie luate a condus la elaborarea **Liniilor de îndrumare ale ONU privind îngrijirea alternativă a copiilor**.²¹ Aceste Linii de îndrumare au fost aprobate prin consens în Adunarea Generală a Națiunilor Unite din anul 2009. Ele oferă îndrumări cu valoare de normă cu privire la implementarea drepturilor copiilor în baza CDC.

Deși nu au caracter imperativ, Liniile de îndrumare ale ONU oferă totuși îndrumare concretă pentru îmbunătățirea politicilor și practicii și evidențiază responsabilitatea generală a Statelor pentru cadrul de reglementare al înregistrării, autorizării și monitorizării sistemului de îngrijire.

Un aspect important al Liniilor de îndrumare ale ONU este maniera în care acestea fac apel la oferirea de formare și sprijin profesioniștilor în îngrijire pentru a se asigura că dețin cunoștințele și abilitățile necesare pentru a oferi îngrijire de cea mai bună calitate. Spre exemplu, profesioniștii în îngrijire trebuie să poată să încurajeze participarea activă, să înțeleagă nevoia de a respecta opiniile copiilor în deciziile care le afectează viețile și să îi informeze pe aceștia cu privire la drepturile pe care le au și să le susțină dezvoltarea.

Liniile de îndrumare și implicațiile lor pentru politici și practică pot fi sintetizate cu referire la anumite principii și abordări de bază:

PRINCIPIUL „NECESITĂȚII”

Liniile de îndrumare prevăd în mod clar că familia reprezintă „grupul fundamental al societății și mediul natural pentru creșterea, bunăstarea și protecția copiilor” și că „eforturile trebuie îndreptate în special înspre a asigura condițiile necesare pentru ca un copil să rămână sau să se întoarcă în îngrijirea părinților săi sau, acolo unde se impune, a altor membri apropiați ai familiei”. Principiul „necesității” înseamnă deci că:

- trebuie să existe un proces de selecție (parte a unui proces de „apărare”) pentru a asigura o evaluare a măsurii în care un plasament formal este cu adevărat necesar. În această etapă trebuie căutate soluții care sunt în interesul superior al copilului și, ori de câte ori este posibil, care evită plasamente negarantate și păstrarea copilului în propria sa familie.
- niciun copil nu trebuie plasat în îngrijire alternativă atunci când familia poate fi susținută pentru a oferi îngrijirea necesară.
- la îndepărtarea din familie trebuie să se apeleze în ultimă instanță.
- întărirea familiei trebuie asigurată pentru a preveni separarea și promovarea reintegrării înapoi în familie după măsura plasamentului.

PRINCIPIUL „ADECVĂRII”

- Îngrijirea trebuie oferită doar după ce „necesitatea” plasamentului a fost în mod corespunzător stabilită și întotdeauna de o atare manieră încât nevoile, dorințele și circumstanțele specifice ale fiecărui copil să fie îndeplinite.
- Toate formele de îngrijire alternativă trebuie să îndeplinească standardele de calitate și trebuie să respecte și să promoveze toate drepturile copiilor și să ofere îngrijire individualizată și atenție.
- În fiecare țară trebuie să existe o gamă largă de forme de plasamente.

INTERESUL SUPERIOR AL COPILULUI

- Toate procesele de decizie care vizează „necesitatea” și „adecvarea” trebuie dedicate participării eficace și determinării, în funcție de fiecare caz în parte, a ceea ce reprezintă interesul superior al copilului.

PLAJA DE OPȚIUNI

- Nu există o mărime universală! Trebuie să existe o plajă diversă corespunzătoare a alternativelor de susținere a familiei și îngrijire alternativă pentru a se asigura că răspunsurile sunt cele corecte și croite pentru fiecare caz în parte.

NEDISCRIMINAREA

- Liniile de îndrumare abordează aspectele discriminării care conduc la luarea în îngrijire a copiilor și care îi pot afecta cât timp se află în îngrijire.
- Sărăcia nu trebuie să fie niciodată factorul primar în determinarea nevoii de plasament.
- Liniile de îndrumare iau notă de faptul că separarea familiei nu poate fi rezultatul discriminării pe motiv de origine etnică, religie, gen sau dizabilitate.
- Liniile de îndrumare sunt dedicate promovării nediscriminării în oricare și toate etapele implicării familiei sau a unui copil în sistemul de îngrijire și protecție socială. Atunci când este necesar sprijinul, toți copiii și familiile acestora trebuie să beneficieze de acces egal la servicii indiferent de statutul sau circumstanțele lor specifice.

Notă: Textul complet al Liniilor de îndrumare, alături de un manual auxiliar, *Mergând înainte: Implementarea „Liniilor de îndrumare privind îngrijirea alternativă a copiilor”* se regăsește la:

<http://www.alternativecareguidelines.org/>

ANEXA 2

"AM DREPTURI!"

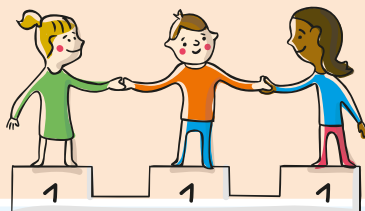

SOS CHILDREN'S VILLAGES

CONVENȚIA ONU PRIVIND DREPTURILE COPILULUI
Într-un limbaj pe înțelesul tinerilor

1 Orice persoană cu vârsta sub 18 ani are aceste drepturi.

2 TOȚI COPILII au aceste drepturi, indiferent cine sunt, unde trăiesc, cine le sunt părinții, ce limbă vorbesc, care le este religia, dacă sunt fete sau băieți, care le este cultura, dacă au sau nu o dizabilitate sau dacă sunt bogați sau săraci.

3 Atunci când adulții iau decizii, trebuie să se gândească la cum vor fi afectați copiii de aceste decizii.

4 Autoritățile au responsabilitatea de a se asigura că drepturile tale sunt protejate. Acestea trebuie să îți ajute familia să îți protejeze drepturile și să creeze un mediu în care poți crește și îți poți împlini potențialul.

5 Familia ta are responsabilitatea de a te ajuta să înveți să îți exerciți drepturile și de a se asigura că drepturile tale sunt protejate.

6 Ai dreptul să fii în viață.

7 Ai dreptul la un nume care să fie recunoscut în mod oficial de autorități. Ai dreptul la o naționalitate (să aparții unei țări).

8 Ai dreptul la o identitate - o evidență oficială a cine ești tu. Nimeni nu trebuie să te lipsească de aceasta.

9 Ai dreptul să trăiești împreună cu părinții sau părintele tău, în afara de situația în care aceștia sau aceasta se poartă urât cu tine. Ai dreptul să trăiești cu o **FAMILIE** care să aibă grijă de tine.

10 Dacă trăiești într-o țară diferită de cea în care trăiesc părinții tăi, ai dreptul să fii împreună în același loc.

11 Ai dreptul să fii protejat împotriva răpirii.

12 Ai dreptul să îți exprimi opinia și ca aceasta să fie auzită și luată în serios de adulți.

13 Ai dreptul să afli lucruri și să comunici ce crezi altora prin vorbire, desen, scriere sau orice alt mod, exceptând situația în care astfel faci rău celorlalți sau îi jignesti.

14 Ai dreptul să îți alegi religia și credințele. Părinții tăi trebuie să te ajute să decizi ce este bine și ce e rău și ce e ce mai bine pentru tine.

15 Ai dreptul să îți alegi prietenii și să te alături unor grupuri sau să le înființezi, atâta vreme cât nu sunt dăunătoare celorlalți.

16 Ai dreptul la intimitate.

17 Ai dreptul să afli informațiile care sunt importante pentru bunăstarea ta de la radio, din ziare, din cărți, de pe calculatoare și din alte surse. Adulții trebuie să se asigure că informațiile pe care le primești nu sunt dăunătoare și să te ajute să găsești și să înțelegi informațiile de care ai nevoie.

18 Ai dreptul să fii crescut de părinții sau părintele tău, dacă este posibil.

19 Ai dreptul să fii protejat împotriva vătămării și relelor tratamente, atât fizic, cât și psihic.

20 Ai dreptul la îngrijire specială și la ajutor dacă nu poți trăi împreună cu părinții tăi.

21 Ai dreptul la îngrijire și protecție, dacă ești adoptat sau în îngrijire familială.

22 Ai dreptul la protecție specială și ajutor dacă ești refugiat (sau ai fost forțat să îți părăsești casa și să trăiești într-o altă țară), precum și la toate celelalte drepturi din această Convenție.

23 Ai dreptul la educație și îngrijire speciale dacă suferi o dizabilitate, precum și la toate celelalte drepturi din această Convenție, astfel încât să te bucuri pe deplin de viață.

24 Ai dreptul la cea mai bună îngrijire **MEDICALĂ** disponibilă, la apă de băut sigură, la alimente hrănitoare, un mediu înconjurător curat și sigur și informații care să te ajute să fii bine.

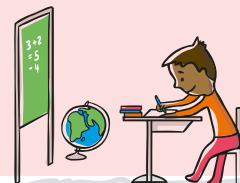
25 Dacă trăiești în plasament sau te afli în alte situații departe de casa ta, ai dreptul care aranjamentele tale locale să fie analizate periodic pentru a se asigura că sunt cele mai bune.

26 Ai dreptul la **AJUTOR** din partea autorităților dacă ești sărac sau în nevoie.

27 Ai dreptul la hrană, îmbrăcăminte, un loc sigur unde să trăiești și să îți fie satisfăcute nevoile de bază. Nu trebuie să fii dezavantajat, adică să nu poți să faci multe dintre lucrurile pe care alți copii le pot face.

28 Ai dreptul la o educație de bună calitate. Trebuie să fii încurajat să mergi la școală până la cel mai înalt nivel pe care îl poți atinge.

29 **EDUCAȚIA** ta trebuie să te ajute să îți folosești și să îți dezvolți talentele și abilitățile. Ar trebui, de asemenea, să te ajute să înveți să trăiești în pace, să protejezi mediul și să îi respecti pe ceilalți oameni.

30 Ai dreptul să îți practici cultura, limba și religia - sau orice alegi. Grupurile de minorități și băștinașii au nevoie de o protecție specială a acestui drept.

31 Ai dreptul la joacă și odihnă.

32 Ai dreptul la protecție împotriva muncilor care îți fac rău și care sunt dăunătoare sănătății și educației tale. Dacă muncești, ai dreptul de a fi în siguranță și de a fi remunerat echitabil.

33 Ai dreptul la protecție împotriva drogurilor nocive și comerțului cu droguri.

34 Ai dreptul la protecție împotriva abuzurilor sexuale.

35 Nimeni nu are dreptul să te răpească sau să te vândă.

36 Ai dreptul la protecție împotriva oricărui tip de exploatare (să nu se profite de tine).

37 Nimeni nu are dreptul să te pedepsească cu cruzime sau alte modalități vătămătoare.

38 Ai dreptul la **PROTECȚIE** și libertate împotriva războiului. Copiii cu vârsta sub 15 ani nu pot fi forțați să intre în armată sau să ia parte la război.

39 Ai dreptul la ajutor dacă ai fost rănit, neglijat sau supus unor rele tratamente.

40 Ai dreptul la asistență juridică și tratament echitabil într-un sistem de justiție care să îți respecte drepturile.

41 Dacă legile din țara ta oferă o mai bună protecție decât articolele din această Convenție, se vor aplica aceste legi.

42 Ai dreptul să îți cunoști drepturile! Adulții trebuie să cunoască aceste drepturi și să te ajute și pe tine să afli despre ele.

43 la 54 Aceste articole explică modul în care autoritățile și organizațiile internaționale, cum ar fi SOS Satele Copiilor și UNICEF, lucrează în scopul protejării copiilor.

SOS Satele Copiilor mulțumește UNICEF pentru că a permis utilizarea textului formulat pe înțelesul tinerilor în acest poster cu caracter educativ.

unicef

Pentru mai multe informații, vizitați
www.sos-childrensvillages.org

SOS CHILDREN'S VILLAGES

ANEXA 3: ARTICOLELE CONȚINUTE ÎN DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI

(Adoptată și proclamată de Organizația Națiunilor Unite la data de 10 decembrie 1948)

- Articolul 1** Dreptul la egalitate
- Articolul 2** Dreptul la nediscriminare
- Articolul 3** Dreptul la viață, libertate și securitate personală
- Articolul 4** Dreptul de nu fi ținut în sclavie
- Articolul 5** Dreptul de a nu fi torturat și supus unor tratamente degradante
- Articolul 6** Dreptul de a fi recunoscut ca persoană în fața legii
- Articolul 7** Dreptul la egalitate în fața legii
- Articolul 8** Dreptul la reparații din partea unei instanțe competente
- Articolul 9** Dreptul de a nu fi arestat arbitrar și exilat
- Articolul 10** Dreptul la o audiere publică echitabilă
- Articolul 11** Dreptul de a fi considerat nevinovat până la dovedirea vinovăției
- Articolul 12** Dreptul de nu i se interveni în viața privată, viața de familie, locuință și corespondență
- Articolul 13** Dreptul la libertate de mișcare în interiorul și în afara țării
- Articolul 14** Dreptul la azil în alte țări pentru protecție împotriva persecuției
- Articolul 15** Dreptul la naționalitate și libertatea de a o schimba
- Articolul 16** Dreptul la căsătorie și familie
- Articolul 17** Dreptul la proprietate
- Articolul 18** Dreptul la credință și religie
- Articolul 19** Dreptul la opinie și informare
- Articolul 20** Dreptul la întrunire și asociere pașnică
- Articolul 21** Dreptul de a participa la guvernare și în alegeri libere

- Articolul 22** Dreptul la protecție socială
- Articolul 23** Dreptul la locul de muncă dorit și de a face parte dintr-un sindicat
- Articolul 24** Dreptul la odihnă și timp liber
- Articolul 25** Dreptul la standarde de viață adecvate
- Articolul 26** Dreptul la educație
- Articolul 27** Dreptul de a participa la viața culturală a comunității
- Articolul 28** Dreptul la o ordine socială care înfăptuiește prezentul document
- Articolul 29** Îndatoririle față de comunitate care sunt esențiale, dezvoltare liberă și deplină
- Articolul 30** Dreptul ca nici statul, nici orice altă persoană să nu intervină asupra drepturilor de mai sus

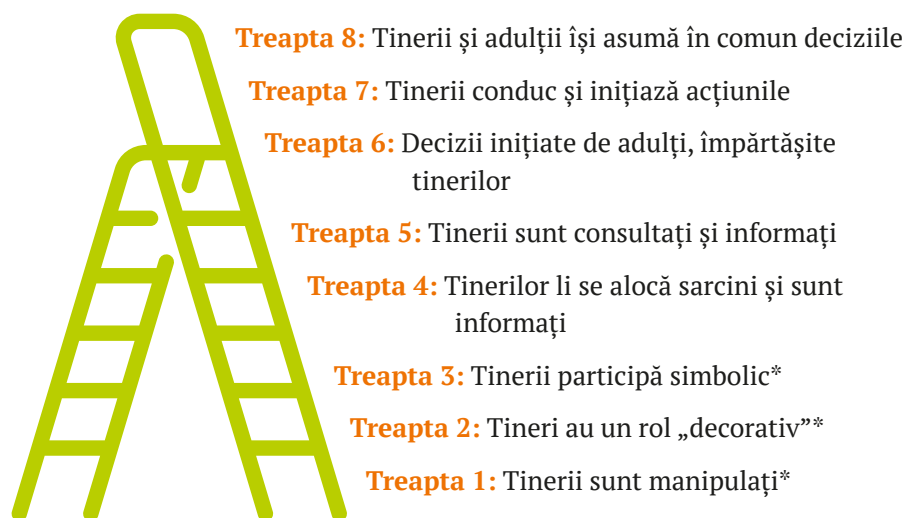
Reproduse cu permisiunea: Drepturi de autor © 1998, Rețeaua Educatorilor pentru drepturile omului a Amnesty International, Centrul de resurse în materia drepturilor omului din SUA, ISBN 0-929293-39-8, Prima ediție, 1998; A doua publicare, 1999

ANEXA 4: MODELE DE PARTICIPARE

- În prezent, există mai multe „modele” pentru
- descrierea factorilor care determină cât de completă
- și autentică este participarea, iar cele trei prezentate
- în continuare sunt probabil cele mai cunoscute. Toate
- merită consultate pentru că prezintă perspective
- diferite care ne pot ajuta să evaluăm cât de eficace sunt
- eforturile noastre menite să capaciteze copiii și tinerii
- să aibă un cuvânt de spus în deciziile care îi privesc.

I. SCARA LUI HART PRIVIND PARTICIPAREA

Roger Hart a venit cu ideea unei scări în anul 1992. În anul 1997, Hart a scris o carte cu titlul ”Children’s Participation: The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care”¹¹. Scara participării este unul dintre instrumentele descrise de Hart în această carte. Modelul unei scări, pe care copiii „o urcă” pentru a atinge niveluri din ce în ce mai înalte de participare, este o ilustrare foarte puternică și ușor de înțeles.

Creată de Proiectul Freechild
<http://freechild.org>

Notă: Hart explică de ce ultimele trei trepte nu reprezintă participare

¹ https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

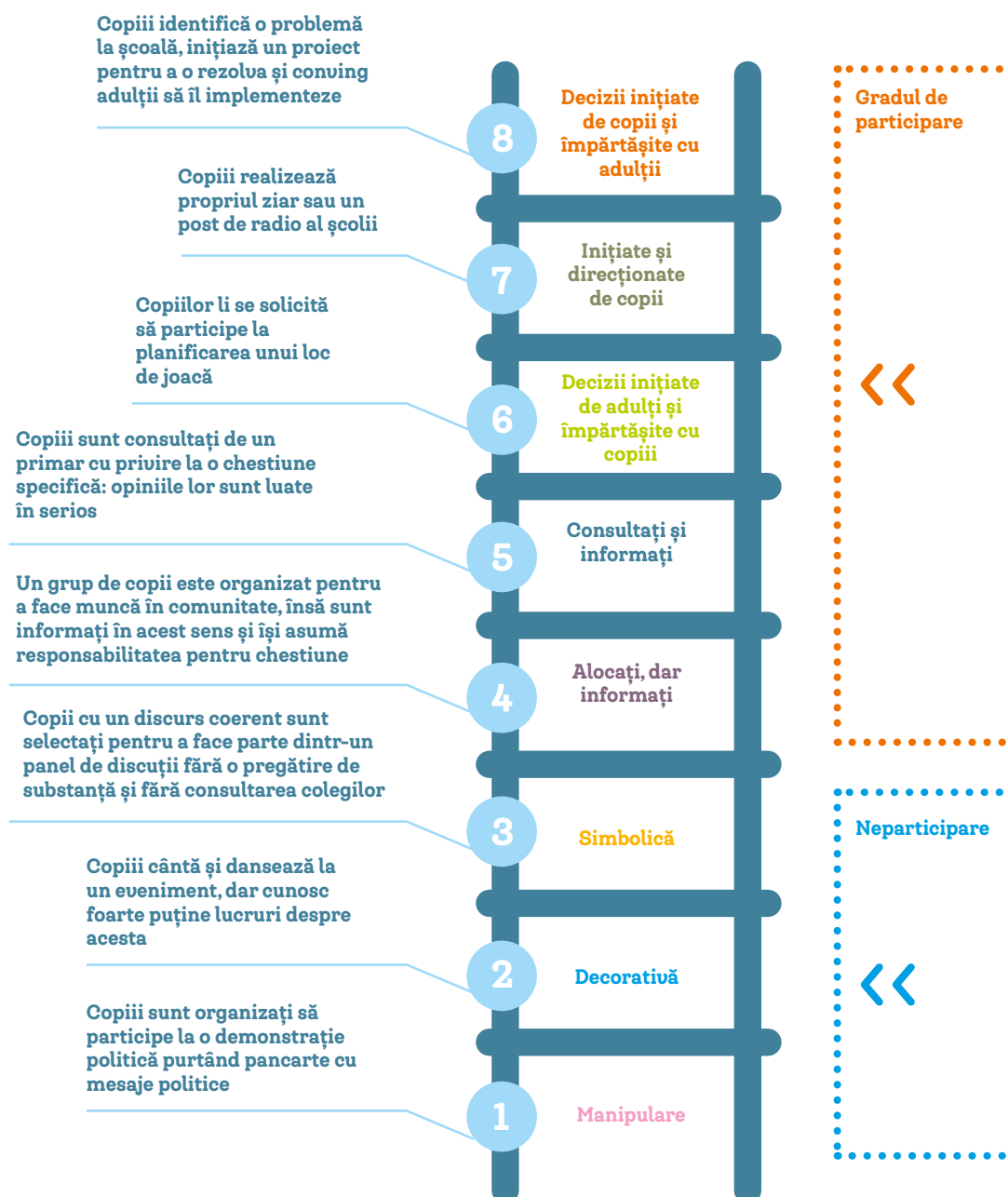
SCARA INDICĂ OPT NIVELURI DE PARTICIPARE:

8. **Participare inițiată de tineri, decizii împărtășite cu adulții:** acest lucru se întâmplă atunci când proiectele sau programele sunt inițiate de copii și tineri, iar procesul de decizie este împărțit între tineri și adulți.
7. **Participare inițiată și direcționată de tineri:** această treaptă se atinge atunci când copiii și tinerii inițiază și direcționează un proiect sau un program, iar adulții sunt implicați doar cu un rol de susținere.
6. **Participare inițiată de adulți, decizii împărtășite cu tinerii:** acest lucru se întâmplă atunci când proiectele sau programele sunt inițiate de adulți, dar procesul de decizie este împărțit cu tinerii.
5. **Participare bazată pe consultare și în cunoștință de cauză:** acest lucru se întâmplă atunci când tinerii oferă consiliere pe marginea unor programe sau proiecte concepute și derulate de adulți. Tinerii sunt informați despre modul în care aportul lor va fi utilizat și despre rezultatele procesului de decizie derulat de adulți.
4. **Participare bazată pe alocare, dar în cunoștință de cauză:** are loc atunci când copiilor și tinerilor li se atribuie un rol specific și sunt informați despre cum și de ce sunt implicați.
3. **Participare simbolică (Tokenism)*:** are loc atunci când tinerii par că au un cuvânt de spus, însă, în realitate, nu pot influența cu nimic ce fac sau modul în care participă.
2. **Participare decorativă*:** are loc atunci când tinerii sunt utilizați indirect.
1. **Participare bazată pe manipulare*:** acest lucru se întâmplă atunci când adulții folosesc tinerii pentru a susține cauze și pretind că s-au inspirat chiar de la tineri.

*Notă: Hart explică că ultimele trei trepte sunt de fapt de *neparticipare*.

ILUSTRAȚIA DE MAI JOS ESTE UN EXEMPLU DE CUM POATE FI INTERPRETAT MODELUL LUI HART

Exemple

Ilustrația a fost preluată de la:

http://www.eycb.coe.int/compasito/chapter_5/10.html

II. CĂILE LUI SHIER PRIVIND PARTICIPAREA

În anul 2001, Harry Shier a preluat ideile discutate de Hart și le-a simplificat transformându-le într-o cale. Acesta a prevăzut cinci niveluri de participare cu o serie de 15 întrebări care formează un instrument de verificare a eficacității dumneavoastră în încurajarea participării. Tabelul de mai jos prezintă întrebările reieșite din modelul lui Shier

Nivel	Tip de participare	Deschideri	Oportunități	Obligații
5	Copiii dețin o parte din puterea și responsabilitatea luării deciziilor	Sunteți pregătiți să împărțiți o parte din puterea dumneavoastră de adult cu copiii?	Există o procedură care permite adulților și copiilor să își asume în comun responsabilitatea deciziilor?	Există o cerință prevăzută în politici ca adulții și copiii să împartă responsabilitatea deciziilor?
4	Copiii sunt implicați în procesele decizionale	Sunteți pregătiți să lăsați copiii să se alăture proceselor decizionale?	Există o procedură care permite copiilor să se alăture proceselor decizionale?	Preved politicile cerința implicării copiilor în procesele decizionale?
3	Opiniile copiilor sunt luate în considerare	Sunteți pregătiți să luați în calcul opiniile copiilor?	Procesele dumneavoastră de decizii vă permit să luați în calcul opiniile copiilor?	Preved politicile cerința ca opiniile copiilor să aibă greutatea cuvenită în procesele decizionale?
2	Copiii sunt sprijiniți să își exprime opiniile	Sunteți pregătiți să susțineți copiii să își exprime opiniile?	Există o gamă de idei și activități care să ajute copiii să își exprime opiniile?	Preved politicile cerința susținerii copiilor să își exprime opiniile?
1	Copiii sunt ascultați	Sunteți pregătiți să ascultați copiii?	Lucrați într-un mod care vă permite să ascultați copiii?	Preved politicile cerința ascultării copiilor?

Acesta este un instrument util atât pentru practicienii care lucrează individual cu copiii și familiile, cât și ca instrument generic care să ghideze procesul mai amplu de consultare în comunitate, cu implicarea copiilor. Dacă doriți să îl ascultați pe Harry Shier explicând mai multe despre modul de utilizare a acestui instrument, accesați următorul videoclip. Videoclipul durează 22 de minute, însă partea cea mai relevantă este între minutele 17.00 și 21.00.

<https://www.youtube.com/watch?v=K00Ww2MLjF8>

III. MODELUL LUI LUNDY PRIVIND PARTICIPAREA COPIILOR BAZATĂ PE DREPTURI

Laura Lundy a conceput un model al participării care este acum folosit pe scară largă în Uniunea Europeană. Lundy a punctat că doar VOCEA nu este suficientă pentru o participare deplină a copiilor. Aceștia au de fapt nevoie de patru factori care să le faciliteze participarea.

- **SPAȚIU:** Copiilor trebuie să li se dea oportunitatea de a-și exprima o opinie
- **VOCE:** Exprimarea opiniilor copiilor trebuie facilitată
- **PUBLIC:** Opinia trebuie ascultată
- **INFLUENȚĂ:** Opinia trebuie să se soldeze cu măsurile corespunzătoare

Diagrama de mai jos a fost preluată de pe site-ul web al Uniunii Europene, unde se pot consulta mai multe informații despre Lista de verificare aferentă modelului VOCII lui Lundy:

http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/lundy_model_child_participation.pdf

Acesta este un instrument care prezintă câteva întrebări pe care le puteți utiliza pentru a implementa acest model.

Spațiu

CUM: Asigurați un spațiu sigur și inclusiv pentru copii, unde aceștia să își exprime opiniile

- Au fost solicitate în mod activ opiniile copiilor?
- A existat un spațiu sigur în care copiii să se poată exprima liber?
- Au fost luate măsuri pentru a se asigura că toți copiii pot participa?

Voce

CUM: Furnizați informații corespunzătoare și facilitați exprimarea opiniilor copiilor

- Copiilor li s-au oferit informațiile de care au nevoie pentru a-și forma o opinie?
- Cunoșc copiii faptul că nu au obligația să participe?
- Copiilor li s-au prezentat mai multe opțiuni cu privire la modul în care pot alege să își exprime opiniile?

Public

CUM: Asigurați-vă că opiniile copiilor sunt comunicate către cineva care are responsabilitate să le asculte

- Există un proces pentru comunicarea opiniilor copiilor?
- Copiii știu către cine le sunt comunicate opiniile?
- Respectiva persoană/respectivul organism are putere de decizie?

Influență

CUM: Asigurați-vă că opiniile copiilor sunt luate în serios și că acestora li se dă curs, acolo unde este cazul

- Opiniile copiilor au fost luate în considerare de cei cu puterea de a face o schimbare?
- Există proceduri care asigură faptul că opiniile copiilor au fost luate în serios?
- Copiilor și tinerilor și s-au oferit feedback în care să se explice motivele deciziilor luate?

LECTURĂ SUPLIMENTARĂ

- Arnau–Sabates, L., & Gilligan, R. (2015). What helps young care leavers to enter the world of work? Possible lessons learned from an exploratory study in Ireland and Catalonia. *Children and Youth Services Review*, 53, 185-191.
- Barnardo's (2014). *Someone to care: Experiences of leaving care*. Ilford: Barnardo's
- Care Inquiry (2013). *Making not breaking: Building relationships for our most vulnerable children*. Londra: Camera Comunelor. Disponibil la: <http://www.nuffieldfoundation.org/sites/default/files/files/Care%20Inquiry%20-%20Full%20Report%20April%202013.pdf>
- Broad, B (2007) *Care Leavers in Transition, DfES Youth Strategy Review*, Leicester: Universitatea De Montford. Disponibil la: http://www.academia.edu/997813/Care_leavers_in_transition
- Cashmore, J., & Paxman, M. (2006) Predicting after-care outcomes: The importance of 'felt' security. *Child and Family Social Work*, 11(3), 232-241.
- Duncalf, Z., Hill, L. și McGhee, K. (2013) *Still Caring? Supporting Care leavers in Scotland*, Nota informativă a CELCIS RS-2013-02. Disponibil la: <http://www.celcis.org/media/resources/publications/Still-caring-briefing-mar-13.pdf>
- Gilligan, R. (2008). Promoting Resilience in young people in long term care: The relevance of roles and relationships in the domains of recreation and work. *Journal of Social Work Practice*, 22(1), 37-50.
- Holthoff, S & Eichsteller, G. (2009). Social Pedagogy: The practice. *Every Child Journal*, 1(1), 58-63.
- Howe, D. (1995). *Attachment Theory for Social Work Practice*. Londra: Macmillan.
- Jackson & Cameron (2012) Jackson, Sonia și Cameron, Claire (2012) *Leaving care : looking ahead and aiming higher*. *Children and Youth Services Review*, 34 (6), 1107–1114.
- Dowling et al (2006) *Person-centred planning in social care*. Fundația Joseph Rowntree. Disponibil la: <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/9781859354803.pdf>
- McGhee, K., Lerpiniere, J., Welch, V., Graham, P. și Harkin B. (2014) *Throughcare and Aftercare Services in Scotland's Local Authorities A National Study*, CELCIS Research Report RR2014:4 Disponibil la: <http://www.celcis.org/media/resources/publications/Throughcare-and-aftercare-in-scotlands-local-authorities.pdf>

- McMurray, I. Connolly, H., Preston-Shoot, M., și Wigley, V. (2011) Shards of the old looking glass: restoring the significance of identity in promoting positive outcomes for looked after children. *Child and Family Social Work*, 16, 210-218.
- Masten, A.S. (2009). Ordinary magic: Lessons from research on resilience in human development. *Education Canada*, 49 (3), 28-32.
- Mendes, P. și Moslehuddin, B. (2006) From Dependence to Interdependence: Towards Better Outcomes for Young People Leaving State Care. *Child Abuse Review*, 15, 110-126.
- Mendes, Johnson & Moslehuddin (2014) *Young people transitioning from out-of-home care and relationships with family of origin*. Disponibil la: <http://www.waitingchildfund.com/wp-content/uploads/2014/10/Impact-of-Positive-Relationships-with-Relatives.pdf>
- Quinn, N., Davidson, J., Milligan, I., Elsley, S. și Cantwell, N. (2014) Moving Forwards: Towards a rights-based paradigm for young people transitioning out of care. *International Social Work*, 60 (1) 1-16. Disponibil la: <http://isw.sagepub.com/content/early/2014/10/13/0020872814547439.full.pdf+html>
- Reid, C. (2007) *The transition from state care to adulthood: International examples of best practices*, New Directions for Youth Development, No.113, Primăvara anului 2007.
- Reivich, K. și Shatte, A. (2002) *The Resilience Factor*. New York: Three Rivers.
- Ross, E, Welch, V, Withington, R, și McGhee, K. (2017). *In and beyond the care setting: relationships between young people and care workers*. Glasgow: CELCIS.
- Rutter, M. (2000). Children in substitute care: Some conceptual considerations and research implications. *Child and Youth Services Review*, 22(9), 685-703.
- Scottish Care Leavers Covenant (2015) *Supporting Corporate Parents to improve the lives of care leavers*. Disponibil la: https://static1.squarespace.com/static/55c07acee4b096e07eeda6e8/t/562790f6e4b0cf8fdb35d5b4/1445433590610/Scottish_Care_Leavers_Covenant.pdf
- Scottish Executive (2004) *Pathways Handbook*. Disponibil la: <http://www.gov.scot/Resource/Doc/25954/0023747.pdf>

- Scottish Executive (2004) *Pathways Materials*.
Disponibil la: <http://staf.scot/wp-content/uploads/2012/10/Pathways-Materials.pdf>
- Scottish Government, (2013). *Staying Put Scotland Guidance*.
Disponibil la: <http://www.gov.scot/Resource/0043/00435935.pdf>
- Stein, M (1997) *What Works in Leaving Care? Summary*,
Barnardo's Publications
- Wade, J. (2008). The Ties that bind: Support from birth families and substitute families for young people leaving care.
British Journal of Social Work, 38(1), 39 – 54.

NOTE DE FINAL

1. Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (2009) *Liniile de îndrumare privind îngrijirea alternativă a copiilor: adoptate de Adunarea Generală*, 24 februarie 2010, A/RES/64/142.
Disponibil la: <https://www.sos-satelecopiilor.ro/wp-content/uploads/2017/12/Liniile-directoare-privind-ingrijirea-alternativa-a-copiilor.pdf>
2. Consiliul Europei: Comitetul de Miniștri, *Recomandarea Rec(2005)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor care trăiesc în instituții rezidențiale*, 16 martie 2005, Rec(2005)5.
Disponibil la: <http://www.refworld.org/docid/43f5c53d4.html>
3. Consiliul Europei (2011), *Recomandarea Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor și servicii sociale propice copiilor și familiilor. Recomandarea CM/Rec(2011)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre ale Consiliului Europei cu privire la drepturile copiilor și servicii sociale propice copiilor și familiilor (Adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 16 noiembrie 2011 în cadrul celei de-a 1126-a reuniuni a Miniștrilor Adjuncți)*.
Disponibil la: <https://rm.coe.int/168046ccea>
4. Biehal, N. et al.(1995) *Moving on: Young People and Leaving Care Schemes*. Her Majesty's Stationery Office, Londra; Dixon, (2008) Young people leaving care: health, well-being and outcomes. *Child and Family Social Work*, 13 (2), 207-217; Stein, M. (2008). Resilience and young people leaving care. *Child Care in Practice*, 14 (1), 35-44. Disponibil la: <http://weappsideas.com/redlatam/wp-content/uploads/2016/10/Resilience-and-Young-People-Leaving-Care.pdf>; Stein, M & Munro, E.R. (eds) (2008) *Transitions from Care to Adulthood: International research and practice*. London: Jessica Kingsley
5. SOS Children's Villages International (2010) *Ageing out of Care: From care to adulthood in European and Central Asian societies*. p.6.
6. Consiliul Europei (2014) *Garantarea drepturilor copiilor*.
Disponibil la: <http://www.coe.int/en/web/children/publications>
7. Consiliul Europei (2009) *Copiii și tinerii în îngrijire. Descoperă-ți drepturile!*
Disponibil la: <https://www.sos-satelecopiilor.ro/wp-content/uploads/2015/12/brosura-final.pdf>
8. McGhee et al (2014) *Throughcare & After-care in Scotland's Local Authorities: National Study*.
Disponibil la: <https://www.celcis.org/files/1814/4050/5854/Throughcare-and-after-care-in-scotlands-local-authorities.pdf>
9. *Staying Put Scotland Guidance* (SG, 2013).
Disponibil la: <http://www.gov.scot/Resource/0043/00435935.pdf>

10. Wade, J. (2008) The Ties that bind: Support from birth families and substitute families for young people leaving care. *British Journal of Social Work*, 38(1), 39 – 54.
11. Stein, M. (2012) *Young People Leaving Care*, Londra: Jessica Kingsley
12. McGhee et al (2014) *Throughcare & After-care in Scotland's Local Authorities: National Study*.
Disponibil la: <https://www.celcis.org/files/1814/4050/5854/Throughcare-and-after-care-in-scotlands-local-authorities.pdf>
13. Stein, M. (2012) *Young People Leaving Care*. Londra: Jessica Kingsley
14. Stein, M. (2012) *Young People Leaving Care*. Londra: Jessica Kingsley
15. Mendes, P. și Moslehuddin, B. (2006) *From Dependence to Interdependence: Towards Better Outcomes for Young People Leaving State Care*, *Child Abuse Review* Vol.15: 110-126.
16. Dacă sunteți interesați, mai multe informații despre cum se realizează activitatea Povestea vieții sunt disponibile în „The Positive Contribution of Life Story Work to Individuals and Carers (2010)” disponibil la: <http://79.170.44.96/lifestorynetwork.org.uk/wp-content/uploads/downloads/2012/11/the-positive-contribution-of-life-story-work-to-individuals-and-carers.pdf>
17. Dacă sunteți interesați, mai multe informații despre Planificarea centrată pe persoană sunt disponibile la: <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/9781859354803.pdf> or <http://helensandersonassociates.co.uk/person-centred-practice/maps/>
18. Mai multe informații despre Rețeaua națională a tinerilor care ies din îngrijire sunt disponibile la: <http://www.agevolando.org/care-leavers-network/>.
19. Mai multe informații despre proiectul Formarea personalului care lucrează cu copii în îngrijire sunt disponibile la <https://www.sos-childrensvillages.org/what-we-do/quality-care/alternative-care/promoting-standards-of-care/training-of-care-professionals> precum și la: <https://www.sos-satelecopiilor.ro/formarea-personalului-care-lucreaza-cu-copiii/>
20. Informații colectate în cadrul unui proiect din Italia susținut de Avocatul Poporului pentru Copii și Adolescenți și implementat de SOS Satele Copiilor Internațional în cooperare cu Universitatea din Padova. Mai multe informații despre Rețeaua tinerilor care ies din îngrijire sunt disponibile la: <http://www.agevolando.org/care-leavers-network/>
21. Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (2009) *Liniile de îndrumare privind îngrijirea alternativă a copiilor: adoptate de Adunarea Generală*, 24 februarie 2010, A/RES/64/142.
Disponibil la: http://www.unicef.org/aids/files/UN_Guidelines_for_alternative_care_of_children.pdf

**PREPARE
FOR LEAVING
CARE**